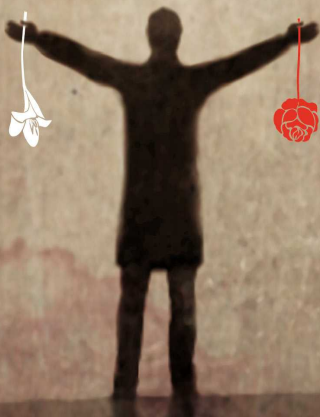

John

FOWLES

Mág

FLEET

John Fowles

Mág

John

FOWLES

Mág

revidovaná verze románu s autorovou předmluvou

Copyright © J.R.Fowles Ltd, 1966, 1977
Translation © Josef Líněk, 1999, 2014

ISBN 978-80-7473-197-5

Předmluva autora

Třebaže vydání *Mága*, které máte před sebou, po stránce narativní a tematické nedoznalo takových změn, aby jej bylo možné označit za novou verzi, přece prošlo čímsi víc než jen stylistickou úpravou. Řada epizod byla do značné míry přepracována a objeví se tu i několik málo scén nových. Zvolil jsem toto poněkud neobvyklé řešení mimo jiné i proto, že tato kniha – lze-li soudit z dopisů – vzbudila větší ohlas než všechno ostatní, co jsem dosud napsal. Trvalo mi dlouho, než jsem se naučil přijímat skutečnost, že mé prozaické výtvořky, které mě jako autora uspokojují nejméně (ve svém hodnocení se shodují s nejedním z jejich původních recenzentů), jsou pro většinu mých čtenářů nepřitažlivější.

Mág sice vyšel v roce 1965 jako má třetí kniha, ale pomineme-li samotné datum vydání, jde vlastně o mou románovou prvotinu. Začal jsem jej psát na počátku padesátých let a příběh i jeho atmosféra prodělaly bezpočet změn. Původně tu byl zcela zřetelně přítomný nadpřirozený prvek – pokus vytvořit cosi v duchu mistrovského díla Henryho Jamese *Utažení šroubu* (*The Turn of the Screw*). Neměl jsem však žádný promyšlený plán, jakým směrem se budu ubírat, což platilo jak o práci na knize, tak o mém životě. Mé nezaujaté já tehdy stále ještě nemohlo uvěřit, že bych se někdy mohl stát spisovatelem, kterému budou vycházet knížky, ale v koutku duše jsem se nemohl rozloučit s mýtem, jež jsem se, neobratně a s námahou, pokoušel přivést k životu. Nejsilněji se mi z té doby vybavuje soustavná nespokojenost s náčrtky – zdálo se mi, že nedokážu popsat, co chci. Jak potíže s technikou, tak ona bizarní tvář vzpírající se imaginace, která se zdá být spíše neschopností pamatovat si už existující, než tím, čím skutečně je – neschopností vybavit

si nejsoucí – mě neustále zaháněly do úzkých. Když jsem pak po úspěchu *Sběratele* v roce 1963 získal jisté spisovatelské sebevědomí, přece to byl právě tento věčně trýzněný a přetvářený nedodělek, jemuž jsem byl nucen dát přednost před ostatními romány započatými v padesátých letech. Obávám se, že alespoň dva z nich byly přijatelnější a mohly prospět mé pověsti, alespoň v mé zemi, lépe než *Mág*.

V roce 1964 jsem se pustil do práce a přepsal jsem a utřídil všechny své předchozí črty. Ale *Mág* zůstal v podstatě tím, čím byl, když jsem se jako začátečník učil psát romány – za příběhem se skrýval zápisník z výzkumné výpravy do neznáma, plný omylů a nepřesností. Dokonce i ve své konečné, publikované podobě byl dílem náhody a naivního instinktu měrou daleko větší, než si vzdělaný čtenář dovede představit; nejtěžší údery, které jsem musel snášet od kritiků, odsuzovaly knihu jako chladně vykonstruovaný produkt fantazie, jako intelektuální hru. Jedním z (nevyléčitelných) neduhů knihy ale tehdy bylo, že se pokoušela zakrýt skutečný stav nekonečné nejistoty, v němž byla psána.

Krom Jungových teorií, jimiž jsem se v té době vážně zabýval, mě při psaní výrazněji ovlivnily tři romány. Knihou, jejíž vliv jsem si uvědomoval nejzřetelněji, bylo *Kouzelné dobrodružství* (Le Grand Meaulnes) Alaina-Fourniera – při revidování textu jsem dokonce záměrně odstranil množství příliš zjevných odkazů na toto dílo. Paralely mezi oběma romány možná věcnému analytikovi uniknou, ale nebýt jeho francouzského předchůdce, *Mág* by byl zcela jinou knihou. *Kouzelné dobrodružství* má (rozhodně alespoň pro některé z nás) schopnost vyvolat prožitek za hranicí literárního a přesně to jsem se snažil svému příběhu vštípit. Další chyba, které jsem se při psaní *Mága* dopustil a kterou už nelze odstranit, byla má neschopnost si uvědomit, že touha po takovém prožitku je pro dospívání typická. Dospívání Alain-Fournierova hrdiny je alespoň otevřené a specifické.

Druhou knihou, která na mě v souvislosti s *Mágem* zapůsobila, ač to čtenáře možná překvapí, byl zcela jistě strašák mé dětské představivosti, *Bevis* Richarda Jefferiese. Jsem

přesvědčen o tom, že romanopisec se v člověku utváří, ať o tom ví či ne, v útlém mládí, a *Bevis* má s *Kouzelným dobrodružstvím* společnou jednu vlastnost – dokáže nás přenést do světa zcela jiného, než je ten náš, nebo jaký byl pro středostavovské dítě z předměstí, jímž jsem navenek byl. *Bevis* uvádím jako připomínku skutečnosti, že hlubinné předivo takových knih a jejich nálada v člověku zůstanou velmi dlouho, třebaže jinak už podobné četbě odrostl.

Vliv třetí knihy jsem si v době vzniku *Mága* neuvědomoval – k předchozím dvěma titulům ji mohu přiřadit díky vnímavosti jisté studentky Readingské univerzity, která mi řadu let po vydání mé knihy napsala dopis, v němž upozornila na množství souvislostí mezi *Mágem* a *Nadějnými vyhlídkami* Charlese Dickense. Nemohla samozřejmě tušit, že právě tento Dickensův román jsem vždy bezmezně obdivoval a miloval (a pro něj jsem autorovi odpustil mnohé, co se mi v jeho díle nelíbí), že v době, kdy *Mág* vznikal, jsem dokonce *Nadějně vyhlídky* s velkou chutí probíral se studenty jako doporučenou četbu a že jsem dlouho uvažoval o ženě v Conchisově roli. Vybledlá podoba této myšlenky dala vzniknout postavě paní de Seitasové. Jednou z nepřiliš rozsáhlých pasáží, které byly vloženy do revidovaného textu, vzdávám hold této knize, která mě inspirovala, aniž bych si toho byl vědom.

Musím se ještě stručně zmínit o dvou podstatnějších změnách. Ve dvou scénách jsem posílil erotický prvek, což považuji pouze za nápravu někdejšího selhání nervů. Druhá úprava se týká závěru. Přestože mi vyústění románu nikdy nepřipadalo tak mnohoznačné jako některým čtenářům (kteří patrně nepřikládali patřičný význam dvěma veršům z *Pervigilia Veneris*, jimiž kniha končí), připouštím, že jsem zamýšlené rozuzlení mohl naznačit jasněji – což teď činím.

Spisovatelé vesměs neradi prozrazují, které z jejich niterných prožitků ovlivnily jejich dílo, a ani já nejsem v tomto ohledu výjimkou. Tyto prožitky ostatně s vnějším časem

a děním souvisejí jen zřídka. Můj Fraxos („oplocený“ ostrov) je ale skutečný řecký ostrov Spetses (známý též jako Spetsai – *pozn. překl.*), kde jsem v letech 1951 a 1952 učil na soukromé internátní škole.* Tehdy se příliš nepodobala škole v knize; kdybych se chtěl pokusit o její pravdivé vyobrazení, musel bych napsat humoristický román.

Známý řecký milionář, který dnes vlastní část ostrova, nemá s postavou Conchise nic společného; pan Niarchos se tu usídlil mnohem později. Ani tehdejší vlastník vily „Burani“, ač jsem v *Mágovi* částečně zachytil jeho vnější podobu a krásu jeho příbytku, nebyl v žádném ohledu předlohou pro mou literární postavu; chápu však, že kolem jeho osoby začíná vznikat další z místních legend. Setkal jsem se s oním pánem, přítelem radního Venizelose, pouze dvakrát, a to velmi krátce. V mysli jsem si ale uchoval obraz jeho domu.

Patrně není možné (informace mám jen z doslechu, na ostrov jsem se nikdy nevrátil) představovat si dnešní ostrov Spetses tak, jaký byl těsně po válce a jak jsem ho zobrazil. Vedl jsem tam nesmírně osamělý život, třebaže na škole byli dva profesoři angličtiny, a ne jeden jako v knize. Náhoda měla šťastnou ruku při výběru mého tehdejšího kolegy, nyní mého starého přítele, Denyse Sharrockse. Byl neobyčejně sčtělý a mnohem lépe než já rozuměl myšlení Řeků. Byl to on, kdo mě poprvé zavedl do té vily. Tehdy se právě rozhodl, že se vzdá literárních ambicí. Jak zatrpkle přiznal, „Burani“ bylo místem, kde napsal svou definitivně poslední báseň. To jakýmsi podivuhodným způsobem zažehlo jiskru mé představivosti – zvláštní opuštěnost vily, její skvostná poloha, umírající iluze mého přítele – a když jsme se poprvé blížili k vile na mysu, dolehl k nám skutečně bizarní zvuk vzhledem ke skutečnosti, že jsme procházeli antickou krajinou – nikoli majestátní Pleyelovo cembalo,

* O škole pojednává ještě jedna (a to pozoruhodná) kniha: *Aleko* Kennetha Matthewse (Peter Davies, 1934). Za zmínku stojí i autobiografická próza francouzského spisovatele Michela Déona *Le Balcon de Spetsai* (Gallimard, 1961).

ale něco mnohem absurdnějšího, co ve mně vyvolalo představu velšské kaple. Doufám, že to harmonium tam ještě je. Z tohoto zážitku se také cosi zrodilo.

Cizí tvář, třeba i řecká, byla tehdy na ostrově velkou vzácností. Vzpomínám si, jak se k Denysovi a ke mně jednoho dne přihnál chlapec, aby nám oznámil, že parníkem z Athén přijel další Angličan, a jak jsme jako párek doktorů Livingstonů vyrazili přivítat tuto nevidanou návštěvu na našem opuštěném ostrově. Jindy to byl kolos z Marussi Henryho Millera, Katsimbalis, komu jsme spěchali složit svou poklonu. Řecko tehdy svou atmosférou dojemně připomínalo jedinou vesnici.

Ostrov Spetses, krom jeho menší, osídlené části, skutečně obývali duchové, třebaže prchavější – a mnohem krásnější – než ti, které jsem vytvořil já. Chvilé ticha v tamějších borových lesích byly neskutečně tajemné, zcela odlišné od tichosti prožívané kdekoli jinde; podobaly se věčně nepopsané stránce čekající na první poznámku či slovo. Člověk tu míval prazvláštní pocit bezčasí a přítomnosti vznikajícího mýtu. Nikde nebylo méně pravděpodobné, že se něco stane, a přece tu dění vždy jaksi viselo ve vzduchu. Genius loci opravdu velmi připomínal atmosféru Mallarmého nejlepších básní o neviděném letu, o slovech selhávajících před dosažením nevýslovného. Je nesnadné vyjádřit význam tohoto prožitku pro mě jako spisovatele. Prostoupil mnou a poznamenal mě mnohem hlouběji než kterákoli jiná z mých společenštějších a tělesnějších vzpomínek na ono místo. Věděl jsem už, že v mnoha ohledech zůstanu vyděděncem anglické společnosti, ale romanopisec musí podstupovat ještě niternější vyhnanství.

Z čistě vnější stránky byla tato zkušenost depresivní; stejný objev učinilo množství začínajících spisovatelů a malířů, kteří se vypravili do Řecka hledat inspiraci. Pocitu neschopnosti a apatie, který nás tu přepadl, jsme žertem říkali „egejské blues“. Člověk musí být skutečně vyspělý umělec, aby dokázal vytvořit kvalitní dílo v místech, kde je krajina ryzí a harmonicky vyvážená jako nikde na světě,

zvláště když ví, že jediný myslitelný lidský výtvar, který se této krajině může rovnat, vznikl v době, do níž není návratu. Ostrovní Řecko má moc Kirké i dnes – rozhodně to není místo, kde by měl umělec na cestách dlouho prodlévat, je-li mu jeho duše drahá.

Krom již řečeného se během mého pobytu na Spetsai nestalo nic, co by mělo jakoukoli souvislost s obsahem románu. Události líčené v knize mají svůj základ ve věcech, které se mi ve skutečnosti přihodily až po návratu do Anglie. Kirké jsem sice unikl, ale můj útěk na mně zanechal vážné následky. Tehdy jsem si ještě neuvědomoval, že ztráta je pro romanopisce nezbytná, že je nesmírně úrodnou půdou, z níž se rodí jeho knihy, jakkoli bolestná je pro něj v soukromí. Tento nezhojený pocit újmy, promarněné příležitosti, mě přiměl k tomu, abych jistá dilemata vyplývající ze situace, v níž jsem se sám ocitl v Anglii, transplantoval do vzpomínek na ostrov a jeho odlehlá místa; ostrov se mi stále více zdál být ztraceným rájem, Alain-Fournierovou *domaine sans nom*, ba možná i Bevisovou farmou. Můj hrdina Nicholas se postupně stával ne-li univerzálním představitelem člověka moderní doby, pak alespoň obecným obrazem příslušníka mé společenské třídy s jeho kulturním zázemím. Příjmení, které jsem mu přisoudil, skrývá mou soukromou slovní hříčku. Jako dítě jsem nedokázal vyslovit *th* jinak než jako *f*. Urfe je tedy vlastně Earth (Země) – tento způsob vzniku Nicholasova jména je mnohem staršího data než objev příhodné spojitosti s Honorém d'Urfé a *L'Astrée*.

Výše řečené doufám postačí jako vysvětlení, proč nemluví o tom, co příběh „znamená“. Romány, dokonce ani ty, které mají mnohem přehlednější stavbu než *Mág* a vznikají plně pod vládou autora, nejsou jako křížovka, do níž lze dosadit vždy jen jeden soubor řešení – někdy je k uzoufání, když musím dnešním studentům donekonečna opakovat, že takové analogie vytvářet nelze (Vážený pane Fowles, objasněte mi prosím skutečný smysl...). Má-li *Mág* nějaký

„skutečný význam“, pak pouze ten, že chce být jakýmsi Rorschachovým psychologickým testem. Jeho smyslem je jakákoli reakce, kterou vyvolá u čtenáře, a pokud jde o mě, žádná „správná“, předem daná reakce neexistuje.

Měl bych dodat, že jsem se při revidování textu nesnažil reagovat na oprávněné kritické poznámky odsuzující nevázanost, přílišnou spletnost, strojenost a další nedostatky knihy, jichž se mi dostalo od dospělejších a přísných recenzentů *Mága*, když román vyšel poprvé. Dnes vím, že tato kniha nejvíce přitahuje příslušníky jedné určité generace a že navždy zůstane v podstatě románem dospívání sepsaným opožděným adolescentem. Namítnu jen, že každý umělec musí před sebou svobodně rozestříť svůj život v celém jeho rozsahu. Zbytku světa je dovoleno cenzurovat a pohrřbívát vlastní soukromou minulost. To my nesmíme, a tak do konce svých dní zůstáváme zčásti zelenáči – nezralými zelenáči, kteří se těší naději, že jejich zeleň jednou vydá své plody. Ve své zoufalství naplněné poslední próze *The Well-Beloved*, jednom z nejpronikavějších románů o romanopiscích, si Thomas Hardy soustavně stěžuje, jak mnohem mladší já stále ovládá domněle „vyzrálého“ umělce ve středních letech. Člověk může tyranii svrhnout, což sám Hardy učinil, ale zaplatí za to ztrátou schopnosti psát romány. *Mágem* jsem mimo jiné (byť docela nevědomky) projevil nezbednou radost nad přijetím tohoto jha.

Je-li tu jaký ústřední záměr pod (spíše irskou než řeckou) změť intuitivních dohadů o povaze lidské existence, pak se patrně skrývá v alternativním titulu, jehož zavržení ještě i dnes někdy lituji: *The Godgame* (Božská hra). Opravdu jsem zamýšlel vytvořit postavu Conchise tak, že postupně vystřídá řadu masek představujících různé druhy lidského pojmání Boha; od nadpřirozené bytosti po jsoucno zbavené nánosu žargonu, jak jej vidí věda; to jest řadu lidských iluzí o něčem, co vlastně není, o absolutním vědění a absolutní moci. Zničení takových iluzí stále považuji za zcela humanistický cíl; přál bych si, aby kdesi existoval jakýsi Nad-Conchis, který by dokázal Araby a Izraelce

nebo ulsterské katolíky a protestanty prohnat podobným heuristickým mlýnem, jakým prošel Nicholas. Neschvaluji Conchisovo rozhodnutí v závěru procesu, ale stavím se za nutnost uznat existenci dilematu, které tu je. Bůh a svoboda jsou protikladné pojmy a lidé věří ve své imaginární bohy většinou jen proto, že se obávají svobody. Jsem dost starý, abych si uvědomoval, že k tomu mnohdy mají dobrý důvod. Zůstávám ale věrný hlavnímu principu, který jsem zamýšlel jako páteř svého příběhu: tvrzení, že pravou svobodu je třeba hledat uprostřed obou zmíněných krajností, nikdy pouze v jedné z nich, a tudíž že nikdy nemůže jít o svobodu absolutní. Veškerá svoboda, dokonce i ta nejrelativnější, je možná pouhou smyšlenkou; já jako svobodný člověk však i dnes volím onu druhou, výše zmíněnou hypotézu.

John Fowles, 1976

I

Un débauché de profession est rarement un homme pitoyable.

DE SADE, LES INFORTUNES DE LA VERTU

Narodil jsem se v roce 1927 jako jediné dítě středostavovských rodičů. Oba byli Angličané, sami narození v pitvorně protaženém stínu královny Viktorie, toho gigantického trapaslíka, a nikdy se nedokázali povznést nad historii natolik, aby ten stín mohli opustit. Poslali mě na internátní střední školu, dva roky jsem promarnil ve vojenské službě, potom Oxford; tam jsem začal zjišťovat, že nejsem tím, kým bych chtěl být.

Ještě daleko dříve jsem si uvědomil, že nemám rodiče a předky, jaké bych potřeboval. Můj otec byl brigádní generál, spíše proto, že v pravý čas dosáhl správného věku, než pro své profesní nadání, a mou matku mohli dávat za vzor manželky budoucího generálmajora. To znamená, že se s ním nikdy nehádala a vždycky se chovala tak, jako by ji poslouchal z vedlejší místnosti, i když byl tisíce mil daleko. V průběhu války jsem otce viděl jen velmi vzácně a v časech jeho dlouhé nepřítomnosti jsem si v představách vytvářel jeho takřka neposkvrněnou podobu, kterou obvykle rozbil během prvních osmačtyřiceti hodin své dovolené.

Jako všichni muži, kteří na svou práci ve skutečnosti nestačí, i on lpěl na vnějších věcech a každodenních maličkovostech a intelekt nahrazoval tím, že si vytvořil arzenál důležitých slov jako Kázeň, Tradice nebo Odpovědnost. Kdykoli jsem se opovážil mu vzdorovat, a to bylo zřídka, vytáhl z rukávu jeden z těchto slovních trumfů a jím mé argumenty utloukl, což bezpochyby činil v podobných situacích, když chtěl umlčet své podřízené. Pokud člověk i nadále odmítal padnout na zem a zemřít, vylil na něj svůj vztek, nebo mu popustil uzdu. Otcův vztek byl jako krvelačný pes a on ho měl vždy při ruce.

Podle rodinné představy naši předkové pocházeli z Francie, odkud přesídlili do Anglie po zrušení nantského ediktu, a byla to hugenotská šlechta vzdáleně příbuzná s Honorém d'Urfé, autorem *L'Astrée*, jednoho z bestsellerů sedmnáctého století. Pomínu-li další, stejně neopodstatněný nárok na příbuzenství s Tomem Durfeyem, pisálkem a přítelem Karla II., pak nikdo z mých předků rozhodně nejevil žádné umělecké nadání: generace za generací samí kapitáni, duchovní, námořníci a statkáři, o nichž lze říci jen tolik, že všichni postrádali výjimečnost a měli pozoruhodné nadání propadnout hazardním hrám – a prohrávat. Můj dědeček měl čtyři syny, z nichž dva zahynuli v první světové válce; třetí zvolil nehodný způsob splácení dědičných hříchů (hráček dluhů) a uprchl do Ameriky. Otec, nejmladší z bratrů, který měl všechny charakterové vlastnosti obvykle přisuzované nejstarším synům, se o něm nikdy nezmiňoval jako o někom, kdo ještě žije, takže jsem neměl ani tušení, jestli je po smrti nebo ne a jestli mám na druhé straně Atlantiku nějaké nepoznané bratrance a sestřenice.

Během posledních let na střední škole jsem si uvědomil, co je vlastně s mými rodiči v nepořádku, totiž skutečnost, že pro způsob života, který jsem chtěl vést, nemají nic než čiré pohrdání. Byl jsem „dobrý“ v angličtině, ve školním časopisu mi pod pseudonymem vycházely básně, D. H. Lawrence jsem pokládal za největší osobnost století; rodiče Lawrence rozhodně nikdy nečetli a jinak než ve spojitosti s *Milencem lady Chatterleyové* o něm pravděpodobně nikdy neslyšeli. Byly tu věci, které bych byl snesl v hojnější míře – jistá jemnost citů u mé matky a otcova občasná euforická srdečnost – ale vždycky jsem na nich měl rád to, za co oni sami milováni být nechtěli. Když mi bylo osmnáct a Hitler už nežil, byli pro mě dávno jen osobami, které mi poskytují prostředky na živobytí, což jsem jim splácel symbolickou vděčností. Krom ní jsem však pro ně neměl téměř nic.

Žil jsem dvojí život. Ve škole jsem si vybudoval jisté renomé jako válečný estét a cynik. Potom jsem musel narukovat – dotlačily mě k tomu Tradice a Sebeobětování. Tr-

val jsem na tom, že po vojně půjdu na univerzitu, a ředitel školy naštěstí mé rozhodnutí podporoval. U armády jsem dál vedl dva životy; na veřejnosti jsem s nechutí vystupoval jako syn brigádního generála Urfa a v soukromí nervózně pročítal *Penguin New Writing* a články o poezii. Nechal jsem se propustit ze služby, jakmile to jen bylo možné.

Na Oxford jsem vstoupil v roce 1948. V druhém roce mého studia na Magdalenské koleji, brzy po dlouhých prázdninách, během nichž jsem své rodiče sotva zahlédl, letěl otec služebně do Indie. Matku vzal s sebou. Jejich letadlo se v bouři zřítilo a vzplálo jako vysokooktanová pohřební hranice asi čtyřicet mil východně od Karáčí. Prvotní šok vystřídal téměř okamžitý pocit úlevy, svobody. Jediný další blízký příbuzný, matčin bratr, spravoval farmu v Rhodesii, takže tu nebyla žádná rodina, která by omezovala to, co jsem pokládal za své pravé já. Snad mi chyběla synovská láska, zato v otázkách módnosti jsem exceloval.

Aspoň jsem si to myslel, stejně jako skupina dalších podivínů z Magdalenské koleje. Vytvořili jsme malý klub nazvaný „Les Hommes Révoltés“, pili extra suché sherry a (na protest proti ubohosti konce čtyřicátých let, oblečeného do ošuntělých vlněných kabátů) nosili na svá setkání tmavošedé pláště a černé kravaty. Na schůzích jsme se přeli o bytí a nicotě a jistý druh nepřípadného chování nazývali „existencialistickým“. Méně osvícení lidé by ho označili za náládovost nebo jednoduše za sobectví, my jsme ale nechápali, že hrdinové, či spíš antihrdinové francouzských existenciálních románů, které jsme četli, nemají být realističtí. Ve snaze napodobit je jsme zaměňovali metaforické popisy složitých modů pocíťování za přímé návody k jednání. Náležitě jsme cítili ta pravá muka. Většina z nás, věrná věčnému oxfordskému dandyovství, se prostě chtěla něčím odlišovat. V našem klubu se nám to dařilo.

Osvojil jsem si nákladné zvyky a strojené způsoby. Byl jsem vlastníkem bezvýznamného titulu a velevýznamné iluze – že jsem básník. Nic ale nemohlo být méně poetické než mé přemoudřelé znechucení životem vůbec a zejména

nutností něčím si vydělávat na obživu. Byl jsem příliš nezkušený, než abych věděl, že cynismus je vždy jen maskou, která má zakrýt selhání člověka, jeho nemohoucnost, a že pohrdat vším úsilím vyžaduje největší úsilí vůbec. Dostalo se mi však malé dávky jedné vždy užitečné věci, největšího daru, jakým kdy Oxford přispěl civilizovanému životu, a sice sokratovské upřímnosti. Ta mi s velkými přestávkami dávala najevo, že bouřit se proti vlastní minulosti nestačí. Jednou jsem mezi svými přáteli velmi urážlivě vtipkoval na účet armády; když jsem byl později sám ve svém pokoji, na jednu jsem si uvědomil, že jsem beztrestně říkal věci, které by otce přivedly k šílenství, a že jsem se ještě nikterak nevymanil z jeho vlivu. Pravda byla taková, že jsem nebyl skutečně cynický. Cynismus byl jen prostředek mé vzpoury.

Se všemi předpoklady k neúspěchu jsem se vydal do světa. V otcově sbírce významných slov chyběla Finanční rozvaha. V sázkové kanceláři Ladbroke's měl otevřený tak vysoký účet, že to bylo až k smíchu, a jeho útraty ve vojenském klubu vždycky dosahovaly hrozivé výše, protože byl rád oblíbený a nedostatek osobního kouzla bylo třeba nahradit rozléváním alkoholu na všechny strany. To, co z jeho peněz zbylo, když právníci a lidé z berního úřadu dostali svůj díl, mi vynášelo sotva na obživu. Jenže každá práce, o kterou jsem se zajímal – diplomatická, civilní nebo koloniální služba, banky, obchody, reklama – všechno bylo průhledné na první pohled.

Absolvoval jsem několik konkurzů. Protože jsem nebyl ochoten projevit dychtivé nadšení, které náš svět od mladého úředníka vyžaduje, neuspěl jsem u žádného z nich. Nakonec jsem, jako bezpočet oxfordských absolventů přede mnou, odpověděl na inzerát v *The Times Educational Supplement*. Šlo o menší internátní školu ve východní Anglii; jel jsem tam, podrobil se zběžnému pohovoru a dostal nabídku na místo učitele. Později jsem se dozvěděl, že se konkurzu kromě mě zúčastnili jen dva uchazeči. Oba byli z nových univerzit a semestr začínal už za tři týdny. Masově produkovaní středostavovští mladíci, které jsem

musel učit, byli k uzoufání, klaustrofobická atmosféra maloměsta připomínala zlý sen, ale skutečně nesnesitelná byla sborovna. Jít do třídy znamenalo po čase skoro úlevu. Nuda, každoroční otupující předvídatelnost života, visela nad sborem jako mrak. A byla to skutečná nuda, ne pouze má estetická znuděnost. Z ní se rodily řeči, pokrytectví a bezmocný vztek, kterým staří projevovali vědomí vlastní životní prohry a mladí obavu, že je postihne osud starých. Starší profesori svou pochmurnou vážností připomínali pomníky; s některými z nich jsem prožil jakousi závrať, když mi dali nahlédnout do bezedné studnice lidské jalovosti. Tak jsem se alespoň cítil v průběhu druhého semestru.

Trávit život putováním takovou pouští jsem nemohl, a čím jasněji jsem si to uvědomoval, tím silněji jsem cítil, že tahle uhlazená, zkostnatělá škola je miniaturním modelem celé země a že odejít ze školy a zůstat v Anglii by bylo směšné. Byla tu taky známost, které jsem měl plné zuby.

Mou rezignaci – zůstal jsem až do konce školního roku – přijali rezignovaně. Ředitel si z mých nejasných poznámek o jakémsi vnitřním neklidu učinil pohotový závěr, že se chystám do Ameriky nebo do nějaké země Britského společenství.

„Ještě jsem se nerozhodl, pane řediteli.“

„Myslím, že jsme z vás mohli udělat dobrého učitele, Urfe. A vy jste mohl něco naučit nás, víte? Ale na to je teď už pozdě.“

„Obávám se, že ano.“

„Tohle vandrování po cizině – nevím, nevím. Jestli vám mohu radit, nejezděte. Nu – *vous l'avez voulu, Georges Danton. Vous l'avez voulu.*“

Ta nepřesná citace byla něco typického.

Toho dne, kdy jsem odcházel, hustě pršelo. Mě však naplňovalo vzrušení, podivně rozjařený pocit, jako bych vzlétal. Netušil jsem, kam mám namířeno, ale zato jsem věděl, co potřebuju. Objevit novou zemi, novou rasu, nový jazyk a – ačkoli jsem to tehdy nedokázal vyjádřit slovy – zakusit chuť něčeho tajemného a dosud nepoznaného.

Zaslechl jsem, že na Britské radě probíhá nábor nových zaměstnanců. Začátkem srpna jsem se tedy vypravil na Davies Street, kde mě vyzpovídala horlivá dáma osvícené mysli, jejíž hlas a výrazivo prozrazovaly absolventku jisté střední školy pro dívky z dobře situovaných rodin. Je hrozně důležité, sdělila mi jakoby důvěrně, aby „nás“ v zahraničí reprezentoval správný typ lidí; je to prý děsná otrava, ale na všechna místa se musí vypsát konkurs, kandidáti jsou vybíráni na základě pohovoru a stejně se v nejbližší době vlastně bude snižovat početní stav zámožského personálu. Pak přešla k věci: Momentálně jsou dostupná jen učitelská místa na zahraničních školách – nebo to zní moc hrozně? Řekl jsem, že ano.

Poslední týden v srpnu jsem si, napůl žertem, podal inzerát – klasická inzerce. Na svou stručnou nabídku, že půjdu kamkoli a budu dělat cokoli, jsem dostal řadu odpovědí. Krom letáček, které mi připomínaly, že patřím Bohu, mi přišly tři kouzelné dopisy od vychytralých podvodníků bez finančních prostředků. A pak tu byl jeden, v němž se hovořilo o neobvyklé a lukrativní práci v Tangeru – umím italsky? Na mou odpověď ale nikdo nereagoval.

Září se hrozivě blížilo; začínal jsem pociťovat zoufalství. Viděl jsem sám sebe zahnaného do kouta, v bezmoci odkázaného znovu na školskou přílohu Timesů a nekončné šedé seznamy nekonečně šedých zaměstnání. A tak jsem se jednoho rána vrátil na Davies Street. Zeptal jsem se, jestli mají nějaká učitelská místa ve Středozeří, a žena se strašlivě nalíčenou tváří odešla hledat příslušnou složku. Posadil jsem se v přijímací místnosti pod hnědofialového a rajčatově červeného Matthewa Smithe a začal si představovat sebe v Madridu, Římě, nebo v Marseilles, nebo v Barceloně..., snad dokonce v Lisabonu? Vrátila se. Že je jí strašně líto, ale všechny dobré věci jsou už pryč. Je tu prý toto. Položila přede mě list papíru s informacemi o jakési škole v Milánu. Zakroutil jsem hlavou. Dala mi za pravdu.

„Pak tady máme vlastně jenom tohle. Právě jsme to uveřejnili.“ Podala mi novinový výstřižek.

ŠKOLA LORDA BYRONA, FRAXOS

Škola lorda Byrona, Fraxos, Řecko, hledá lektora anglického jazyka – nástup začátkem října. Uchazeči bez rodinných závazků; vyžaduje se doklad o ukončení vysokoškolského studia v oboru angličtina. Žnalost moderní řečtiny není nutná. Plat přibližně 600 liber, převoditelný v plné výši. Smlouva na dobu dvou let s možností prodloužení. Při nástupu a po vypršení smlouvy hrazeno cestovné.

Na přiloženém informačním letáku se obšírně rozváděl obsah inzerátu. Uvádělo se tam, že Fraxos je ostrov v Egejském moři, vzdálený asi osmdesát mil od Athén. Lord Byron je „jedna z nejznámějších internátních škol v Řecku, vedená v duchu anglických public schools“ – odtud její název. Zdálo se, že škola má veškeré vybavení, které taková instituce má mít. Od učitele se vyžadovalo maximálně pět vyučovacích hodin denně.

„Ta škola má ohromně dobrou pověst. A ostrov je prostě božský.“

„Vy jste tam byla?“

Bylo jí asi třicet, rozená stará panna, tak dokonale bezpohlavní, že ve svých elegantních šatech a pod silnou vrstvou make-upu vzbuzovala soucit. Neúspěšná gejša. Nebyla tam, ale všichni to říkají. Přečetl jsem si inzerát ještě jednou.

„Proč s tím čekali tak dlouho?“

„No, pokud víme, tak tam někomu odmítli umístění. To nebylo přes nás. Byly tam nějaké hrozné zmatky.“ Podíval jsem se znovu do informačního letáku. „Vlastně jsme pro ně nábor ještě nedělali. A teď to děláme jenom ze zdvořilosti, když se to tak vezme.“ Věnovala mi trpělivý úsměv; její přední zuby byly příliš velké. Zeptal jsem se svým nejlepším oxfordským hlasem, jestli ji můžu pozvat někam na oběd.

Když jsem se vrátil domů, vyplnil jsem formulář, který přinesla s sebou do restaurace, vyběhl ven a ihned ho odeslal. Téhož dne jsem podivným řízením osudu poznal Alison.

3

Řekl bych, že na svůj věk jsem tenkrát, kdy se ještě všechno nesmělo, měl se sexem poměrně bohaté zkušenosti. Dívám, nebo určitému typu dívek jsem se líbil. Měl jsem auto – to v té době nebylo mezi univerzitními studenty právě běžné – a byly tu i nějaké peníze. Nebyl jsem ošklivý, a co bylo ještě důležitější, měl jsem svou samotu, která, jak každý záletník dobře ví, na ženy působí naprosto spolehlivě. Moje „metoda“ spočívala v tom, že jsem nejprve předvedl směsici nevypočítatelnosti, cynismu a lhostejnosti a potom jako kouzelník bílého králíka okázale odhalil své osamělé srdce.

O sbírku trofejí mi nešlo, ale když jsem odcházel z Oxfordu, dělil mě od panictví tucet děvčat. Bylo to jako být dobrý v golfu a hrou samou pohrdat. Člověk měl vždycky krytá záda, ať už hrál nebo ne. Většinu svých milostných dobrodružství jsem zosnoval o prázdninách, mimo Oxford, protože se začátkem nového semestru bylo vždycky možné pohodlně opustit místo činu. Někdy následovalo několika-týdenní období nudného vyměňování dopisů, ale brzy jsem samotářské srdce stáhl zase zpátky, „celým svým bytím si uvědomil vlastní odpovědnost“ a pro změnu nasadil chesterfieldovsky uhlazenou masku. Naučil jsem se rušit známosti s téměř stejnou lehkostí, s jakou jsem je navazoval.

Zní to jako vypočítavost a nic jiného to skutečně nebylo, ale spíše než opravdová bezcitnost mě k takovému postoji vedla samolibá víra v důležitost životního stylu. Pocit úlevy, který přerušení styku s dívkou vždycky přinášelo, jsem zaměňoval za lásku ke svobodě. Snad jedinou věc mi lze připsat k dobru – že jsem lhal jenom velmi málo: vždycky jsem se náležitě přesvědčil, jestli si má současná oběť, dřív

než se svlékne, uvědomuje rozdíl mezi užíváním si a manželstvím.

Ve východní Anglii se pak ale věci zkomplikovaly. Začal jsem chodit s dcerou jednoho ze starších profesorů. Byla hezká, všedním anglickým způsobem, cítila stejnou nechuť k provinčnímu životu jako já a zdála se poměrně vášnivá, ale její vášnivost, jak jsem si poněkud pozdě uvědomil, nebyla tak docela nezištná. Čekala, že se s ní ožením. Čím dál víc se mi zajídala představa, že by mi obyčejná tělesná potřeba mohla takhle rozvrátit život. Během jednoho nebo dvou večerů jsem dokonce cítil, že nejsem dalek toho, abych Janet, v podstatě hloupé dívce, o níž jsem věděl, že ji nemiluju a nikdy milovat nebudu, přikývl. Scéna provázající naše loučení, nekonečně nepříjemná noc plná dotěrností a pláče strávená v autě na břehu červencového moře, mě ve vzpomínkách děsila. Přijel jsem do Londýna s pevným rozhodnutím nějaký čas se ženám vyhýbat.

Byt na Russell Square, ležící o patro níž než ten, který jsem si pronajal sám, byl po většinu srpna prázdný. Jednou v neděli jsem ale odtud zaslechl zvuky prozrazující pohyb, bouchly dveře a ozvala se hudba. V pondělí jsem na schodišti potkal dvě nezajímavě vyhlížející dívky; když jsem sestupoval dál směrem dolů, zachytil jsem část jejich rozhovoru – všechna krátká a vyslovovaly zavřeně jako *e*. Byly to Australanky. Pak přišel večer toho dne, kdy jsem poobědval se slečnou Spencerovou-Haighovou. Byl to pátek.

Okolo šesté se ozvalo zaklepání a za dveřmi stála tuctovější z obou dívek.

„Jé, ahoj. Já jsem Margaret. Zezdola.“ Přijal jsem nabízenou ruku. „Ráda tě poznávám. Hele, pořádně večírek a bude se pít. Nechceš přijít?“

„No, víš –“

„Bude to tady asi pěkně slyšet.“

Nebylo to nic neobvyklého: pozvání jako způsob, jak předejít stížnostem. Chvilí jsem váhal a potom pokrčil rameny.

„Tak dobře. Díky.“

„Bezva. Takže v osm?“ Začala scházet dolů, ale ještě na mě zavolala.

„Máš nějakou přítelkyni, kterou chceš vzít s sebou?“

„Momentálně ne.“

„Něco pro tebe najdem. Zdar.“

A byla pryč. Zalitoval jsem, že jsem pozvání neodmítl.

Když bylo podle zvuků jasné, že se už sešlo hodně lidí, vydal jsem se tedy dolů. Doufal jsem, že ošklivky, které vždycky chodí první, už budou mimo dostřel. Dveře byly otevřené. Prošel jsem malým předpokojem a ocitl se ve dveřích do obývacího pokoje s přichystanou láhví alžírského burgundského v ruce. Pokusil jsem se v přelidněném pokoji objevit jednu ze dvou známých dívek. Pronikavé australské hlasy, muž ve skotské sukni, několik lidí ze Západní Indie. Nevypadalo to právě na večírek podle mých představ a už jsem se chystal, že vyklouznu zase zpátky ven. Pak ale někdo vešel a zůstal stát za mnou v předpokoji.

Byla to dívka zhruba mého věku s těžkým kufrem v ruce a malým ruksakem na zádech. Měla na sobě bělavý nepromokavý plášť, pomačkaný a cestováním ušpiněný, a její opálená kůže měla barvu, jakou člověk získá jedině po týdnech strávených na prudkém slunci. Její dlouhé vlasy nebyly úplně blond, ale měla je odbarvené téměř nasvětlo. Vypadaly zvláště, protože tehdy byl v módě uličnický střih, dívky jako kluci a ne jako dívky, a bylo na ní něco německého, dánského, něco ze zatoulaného dítěte, co však budilo spíš zvrácený nebo nemravný dojem. Ustoupila zpátky z otevřených dveří a pokynula mi. Usmála se, velmi nepatrně, velmi neupřímně a velmi odměřeně.

„Mohl bys sehnat Maggie a říct jí, ať jde ven?“

„Margaret?“

Přikývla. Prodral jsem se namačkaným pokojem a nakonec jsem zahlédl Margaret v kuchyni.

„Nazdar! Takže jsi dorazil.“

„Někdo venku s tebou chce mluvit. Nějaká holka s kufrem.“

„To snad ne!“ Otočila se na ženu, která stála za ní. Cítil jsem, že přijdou nepříjemnosti. Zaváhala, potom odložila litrovou láhev piva, kterou právě otvírala. Prodíral jsem se davem nazpátek krok za jejími kulatými rameny.

„Alison! Řekla jsi příští týden.“

„Všechno jsem utratila.“ Tuláček vrhl na starší dívku podivně dvojznačný pohled, napůl provinilý, napůl ostražitý. „Pete už je zpátky?“

„Ne.“ Hlas poklesl, jakoby varovně. „Ale je tady Charlie a Bill.“

„Ach *merde*.“ Vypadla podrážděně. „Musím se okamžitě vykoupat.“

„Charlie dal do vany chladit pivo. Je nacpaná až po okraj.“

Opálená dívka se zatvářila sklesle. Skočil jsem jim do řeči.

„Klidně můžeš použít moji. O poschodí výš.“

„Ano? Alison, to je...“

„Nicholas.“

„Nevadilo by ti to? Právě jsem přijela z Paříže.“ Všiml jsem si, že mluví dvěma hlasy, z nichž jeden zní téměř australsky a druhý téměř anglicky.

„Ovšemže ne. Zavedu tě nahoru.“

„Nejdřív ale musím sehnat nějakéj ohoz.“ Jakmile vstoupila do místnosti, ozval se výkřik.

„Nazdar Ali, kde jsi byla, holka?“

Obklopili ji dva nebo tři Australané. Všechny je zběžně políbila. Asi po minutě je Margaret, jedno z těch obtloustlých děvčat, která ráda dělají štíhlým dívkám matku, odehnala. Alison se vrátila s šaty, které hledala, a šli jsme nahoru.

„Panebože,“ řekla. „Australani.“

„Kde jsi byla?“

„Všude možně. Francie. Španělsko.“

Vešli jsme do bytu.

„Jenom vyženu z vany pavouky. Zatím se můžeš napít. Je to tamhle.“

Když jsem se vrátil, držela v ruce sklenici skotské. Znovu se usmála, ale stálo ji to úsilí – úsměv téměř hned zmizel.

Pomohl jsem jí z pláště. Bylo z ní cítit francouzský parfém, těžkou, téměř karbolickou vůni, a její jasně žlutá košile byla špinavá.

„Ty bydlíš dole?“

„Uhm. Máme to společně.“

Pozvedla sklenici k tichému přípitku. Měla bezelstné šedé oči. Krom nich nebylo v její zkažené tváři nevinného nic. Jako by ji k tvrdosti donutily okolnosti a ne povaha. Umět se o sebe postarat, a přece vyvolávat dojem, že potřebuju ochranu. A její hlas, pouze nepatrně zabarvený australským přízvukem, přesto zcela neanglický, zněl střídavě drsně, nepříjemně, to díky sotva znatelné nosovosti, a zvláštní, jadrnou přímostí. Byla bizarní, jakési oxymóron v lidské osobě.

„Jsi sám? Myslím na tom večírku.“

„Ano.“

„Můžu ti dneska večer dělat společnost?“

„Samozřejmě.“

„Vrátil by ses asi tak za dvacet minut?“

„Počkám.“

„Byla bych radši, kdybys šel zpátky.“

Vyměnili jsme si opatrný úsměv. Vrátil jsem se na večírek.

Objevila se Margaret. Zřejmě mě čekala. „Je tady jedna prima anglická holka, která by se s tebou ráda seznámila, Nicholasi.“

„Obávám se, že tvoje kamarádka ji už předběhla.“

Zadívala se na mě, rozhlédla se kolem a pak mi naznačila, abych vycouval do předpokoje.

„Poslechni, nevím, jak ti to mám vysvětlit, ale Alison... ona je zasnoubená s mým bratrem. Pár jeho kamarádů je dnes tady.“

„Takže?“

„Poslední dobou je strašně nevyrovnaná.“

„Pořád tomu nerozumím.“

„Jenom nechci, aby se to tady semlelo. Něco takového jsme tu už jednou zažili.“

Zatvářil jsem se rozpačitě. Má to znamenat, že lidi dostávají záchvaty žárlivosti za někoho jiného?

„Nic si nezačnu.“

Někdo na ni zevnitř zavolal. Chtěla se ujistit, že nic neprovedu, ale nepovedlo se jí to, a tak patrně usoudila, že s tím nic nenadělá.

„To zní fér. Je ti teda jasný, oč mi šlo?“

„Dokonale.“

Věnovala mi pohled zkušeného harcovníka, pokývla hlavou, nijak šťastně, a odešla. Čekal jsem asi dvacet minut u dveří, pak jsem vyklouzl ven a zamířil zpátky ke svému bytu. Zazvonil jsem. Dlouho se nic nedělo, potom se za dveřmi ozval hlas.

„Kdo je to?“

„Dvacet minut.“

Dveře se otevřely. Měla vlasy sepnuté nahoře a okolo těla omotanou osušku, tmavohnědá ramena, tmavohnědé nohy. Rychle se vrátila zase do koupelny. Bylo slyšet bublání odtékající vody. Zakřičel jsem na ni přes dveře.

„Řekli mi, abych se od tebe držel stranou.“

„Maggie?“

„Prý nechce žádný bugr.“

„Kráva pitomá. To je moje potenciální švagrová.“

„Já vím.“

„Studuje sociologii. Na Londýnské univerzitě.“ Chvilí bylo ticho. „Není to na hlavu? Člověk odjede a myslí si, že se lidi mezitím změní, a oni jsou zatím pořád stejný.“

„Co tím myslíš?“

„Počkej minutu.“

Čekal jsem několik minut. Pak se ale otevřely dveře a ona vešla do obývacího pokoje. Byla oblečená do velice jednoduchých bílých šatů a vlasy měla zase rozpuštěné. Nebyla ani trochu nalíčená a vypadala desetkrát hezčí.

Nepatrně se na mě skrz sevřené rty zakřenila: „Ujde to?“

„Královna večera.“ Dívala se na mě tak bezprostředně, že mě to vyvádělo z rovnováhy. „Půjďme dolů?“

„Můžu dostat ještě hlt?“

Dolil jsem jí víc než jeden hlt. Dívala se, jak whisky stéká do sklenice, a řekla: „Nevím, proč jsem tak vyděšená. Proč jsem vyděšená?“

„Z čeho?“

„Já nevím. Z Maggie. Z kluků. Z těch australských drahoušků.“

„Z toho bengálu?“

„Bože můj. To bylo tak pitomý. Byl tu jeden milej kluk z Izraele, jen jsme se líbali. Bylo to na večírku. Nic víc. Ale Charlie to řekl Petovi a vyprovokovali hned hádku a – panebože. Znáš to. Chlapi.“

Dole se mi na nějaký čas ztratila. Vytvořil se kolem ní hlouček lidí. Zašel jsem pro pití a poslal ho dál přes čísi rameno. Mluvílo se o Cannes, Collioure a Valencii. V zadní místnosti spustil jazz a já jsem se postavil do dveří, abych měl dobrý výhled. Venku za oknem, za temnými postavami tanečníků, bylo vidět temnotou zahalené stromy, bledou, jantarově žlutou oblohu. Najednou jsem ostře pocítil odcižení od všech lidí kolem. Obrýlené děvče s krátkozrakýma očima v nevýrazné měkké tváři, jedno z těch oduševněle intelektuálních stvoření předurčených k tomu, aby je vysál a zneužil nějaký podlouník, se na mě ostýchavě usmálo z druhého konce místnosti. Stála tam sama a já jsem poznal, že to je „prima anglická holka“, kterou pro mě vybrala Margaret. Její červená rtěnka byla příliš výrazná. Připomínala mi nějaký druh ptáka. Odvrátil jsem se od ní, jako bych se vyhýbal okraji útesu, a posadil se na podlahu u police s knihami. Tam jsem předstíral, že jsem se začetl do jedné z brožovaných knih.

Alison si klekla vedle mě. „Jsem na mraky. To ta whisky. Hej, dej si trochu tohotohle.“ Byl to džin. Sedla si stranou.

Zavrtěl jsem hlavou. Vzpomněl jsem si na tu Angličanku s bledou tváří a rozmazanou červení na ústech. Tahle dívka byla aspoň živá – vulgární, ale živá.

„Jsem rád, že ses vrátila dnes večer.“

Usrkla trochu svého džinu a změřila si mě pohledem.

Zkusil jsem to znovu: „Čteš někdy tohle?“

„Tak aby bylo jasno. Literatura může jít do háje. Ty jseš chytřej a já jsem hezká. Teď se pojďme bavit o tom, co jsme doopravdy.“

Její šedé oči mě dráždily. Nebo vyzývaly.

„Pete?“

„Je pilot.“ Vyslovila jméno známé letecké společnosti. „Žijeme na hromadě. S přestávkama. To je všechno.“

„Aha.“

„Teď je na přeškolovacím kurzu. Ve Státech.“ Zadívala se na podlahu, na okamžik jiná, vážnější. „To zasnoubení jsou jenom Margaretiny řeči. Tak to s náma není.“ Šlehla po mně očima. „Jsme svobodný lidi.“

Nebylo jasné, jestli mluví o svém snoubenci, nebo v můj prospěch, ani jestli svoboda je pro ni póza, nebo přesvědčení.

„Čím se živíš?“

„Tak různě. Většinou jako recepční.“

„V hotelech?“

„Všude možně.“ Svraстила nos. „Zažádala jsem o nové místo. Chci dělat letušku. Proto jsem teď taky na pár tejdnu odjela procvičovat franštinu a španělštinu.“

„Mohl bych tě zítra někam pozvat?“

Naproti ve dveřích se objevil udělaný Australan a opřel se o futro. „No tak, Charlie,“ zavolala na něj přes pokoj, „jenom mi půjčil koupelnu. O nic nejde.“

Charlie pomalu přikývl, pak varovně vztyčil zavalitý ukazováček. Odrazem se napřímil a vrávoravě odešel pryč.

„K zulíbání.“

Otočila ruku a zadívala se na dlaň.

„Strávil jsi dva a půl roku v japonském zajateckém táboře?“

„Ne, proč?“

„Charlie jo.“

„Chudák Charlie.“

Chvíli bylo ticho.

„Australani jsou křupani a Angličani nafoukanci.“

„Jestli si –“

„Utahuju si z něj, protože je do mě zamilovanej a protože to má rád. Ale nikdo jinej si z něj legraci nedělá. V mé přítomnosti.“

Zase bylo ticho.

„Promiň.“

„To nic.“

„Takže ten zítřek.“

„Ne, teď se bavme o tobě.“

Třebaže jsem byl uražený kvůli tomu, jak mě vypeskovala za mou povýšenost, postupně mě přiměla, abych se rozvykládal o sobě. Podařilo se jí to tak, že mi kladla neomalené otázky a nevšímal si prázdných odpovědí. Začal jsem o tom, že jsem syn brigádního generála, o své osamělosti – tentokrát ani ne tak proto, abych si dodal lesku, ale prostě abych vysvětlil, jak se věci mají. Objevil jsem na Alison dvě věci: že pod zástěrkou neotesanosti se skrývá zkušená lichotnice, která se dokonale vyzná v jednání s muži, sexuální diplomatka a že je přitažlivá právě tak díky své otevřenosti jako díky skutečnosti, že má pěkné tělo a zajímavou tvář a uvědomuje si to. Měla velmi neanglickou schopnost nečekaně projevit pravdivost, vážnost, bezprostřední vlnu zájmu. Zmlkl jsem. Věděl jsem, že mě pozoruje. Po chvíli jsem se na ni podíval. Měla na tváři plachý, zamyšlený výraz, nové já.

„Alison, líbíš se mi.“

„Myslím, že se mi taky líbíš. Máš docela pěknou pusu. Na ješitnýho náfuku.“

„Jsi první australská holka, kterou jsem kdy potkal.“

„Chudáčku Angláne.“

Krom jediného tlumeného světla bylo už všude dávno zhasnuto a dvojice, které jako obvykle v tuto dobu ztratily ostych, zabraly dostupné kusy nábytku i místo na zemi. Večírek se rozpadl na páry. Maggie podle všeho zmizela a Charlie tvrdě spal na podlaze v ložnici. Tančili jsme. Za-

čali jsme blízko sebe a po chvíli jsme byli blíž. Políbil jsem ji na vlasy, potom na krk; stiskla mi ruku a přivinula se ještě trochu víc.

„Půjdeme nahoru?“

„Běž první. Přijdu za chvíli.“ Vytratila se a já jsem vyšel nahoru do svého bytu. Uběhlo deset minut a pak se objevila ve dveřích s lehce ustrašeným úsměvem na tváři. Stála tam ve svých bílých šatech, malá, nevinná i zkažená, jemná a obhroublá zároveň, ostrílená novicka.

Vešla dovnitř; zavřel jsem dveře a hned jsme se líbali, minutu, dvě, opření o dveře ve tmě. Venku se ozvaly kroky a dvojí energické zaklepání. Alison mi položila ruku na ústa. Znovu dvojí zaklepání a ještě jednou. Váhání, tlukot srdce. Kroky se vzdálily.

„Pojď,“ řekla. „Pojď, pojd.“

4

Probudil jsem se až druhý den pozdě ráno. Ještě spala, nahá opálená záda odvrácená na druhou stranu. Vstal jsem, uvařil kávu a vrátil se s ní do ložnice. Mezitím se už probudila a pozorovala mě zpoza kraje přikrývky. Byl to dlouhý pohled bez výrazu, který ignoroval můj úsměv a najednou zmizel, protože se otočila a přetáhla si přikrývku přes hlavu. Posadil jsem se vedle ní a poněkud amatérsky se pokusil zjistit, co se stalo, ale ona držela peřinu pevně přitisklou k hlavě: nechal jsem tedy hlazení a vydávání zvuků a vrátil jsem se ke své kávě. Po chvíli se posadila a řekla si o cigaretu. A potom jestli jí můžu půjčit nějakou košili. Do očí se mi podívat nechtěla. Navlékla se do košile, odešla do koupelny, a když se vrátila, zatřásla mokkými vlasy, aby mě odehnala, a vlezla si zpátky do peřin. Sedl jsem si do nohou postele a díval se, jak pije kávu.

„Co je s tebou?“

„Víš, s kolika chlapama jsem za poslední dva měsíce spala?“

„S padesáti?“

Neusmála se.

„Kdyby jich bylo padesát, tak se tím můžu klidně žít.“

„Dej si ještě trochu kafe.“

„Půl hodiny po tom, co jsem tě včera poprvý zahlídla, jsem si v duchu řekla, že kdybych byla skutečně zvrácená, vlez do postele s tebou.“

„Děkuju pěkně.“

„To jsem poznala z toho, jak jsi mluvil.“

„Poznala co?“

„Že jsi ten typ, co se s ženskou vyspí a zase zmizí.“

„To je k smíchu.“

Chvilé ticha.

„Byla jsem zlitá,“ řekla. „Hrozně utahaná.“ Dlouze se na mě zadívala, pak potřásla hlavou a zavřela oči. „Promiň. Jseš milej. V posteli to s tebou bylo strašně fajn. Jenomže co teď?“

„Tohle se mi obvykle nestává.“

„Mně jo.“

„Zločin to není. Jen to dokazuje, že si nemůžeš vzít toho chlápka.“

„Mně je třiadvacet. Kolik je tobě?“

„Dvacet pět.“

„Nezačínáš někdy na sobě pozorovat věci, o kterých víš, že to jseš ty? Že to vždycky budeš ty? Já to tak cítím. Že vždycky budu blbá australská štětka.“

„Přestaň.“

„Řeknu ti, co Pete zrovna dělá. Píše mi a říká tam: Minulej pátek jsem vzal jednu kočičku ven a potom jsme to pořádně rozhejbali.“

„Co to má znamenat?“

„To znamená *a ty si taky najdi někoho, kdo se ti líbí, a spi s ním.*“ Upřeně se dívala z okna. „Byli jsme spolu. Celý tohle jaro. Víš, když nejsme zrovna v posteli, chováme se k sobě jako bratr se sestrou.“ Podívala se na mě úkosem skrz cigaretový kouř. „Ty nevíš, jaký to je, když se probudíš vedle někoho, koho jsi včera touhle dobou ještě neznal.“

Je to, jako bych něco ztratila. Ne jenom to, o co přicházej všechny holky.“

„Nebo něco získala.“

„Panebože, co můžem asi tak získat? To mi řekni.“

„Zkušenost. Rozkoš.“

„Říkala jsem ti, že zbožňuju tvou pusu?“

„Několikrát.“

„Viš, proč jsem zrovna teď chtěla brečet? Protože si ho vezmu. Hned jak se vrátí, vezmu si ho. Nic jinýho si nezasloužím.“ Posadila se a zády se opřela o stěnu, na sobě příliš velkou košili, malý holčičí kluk s ukřivděnou tváří, a dívala se na mě, dívala se na povlečení; mlčeli jsme spolu.

„To přejde. Jsi nešťastná.“

„Jsem nešťastná, když se zastavím a začnu přemýšlet. Když se probudím a vidím, co jsem zač.“

„Tisíce holek to tak dělají.“

„Já nejsem tisíce holek. Já jsem já.“ Přetáhla košili přes hlavu, odložila ji a schovala se do peřin.

„Jak se doopravdy jmenuješ? Myslím příjmením.“

„Urfe, URFE.“

„Já jsem Kellyová. Tvůj táta byl opravdu brigádní generál?“

„Jo, přesně.“

Plaše mi zasalutovala a potom ke mně vztáhla hnědou ruku. Posunul jsem se za ní.

„Ty si nemyslíš, že jsem coura?“

Možná tehdy, když jsem se na ni díval, jsem promarnil svou příležitost. Mohl jsem říct, co mi právě probíhalo hlavou: Ano, jseš coura, navíc toho zneužíváš a já lituju, že jsem se neřídil radou tvé budoucí švagrové. Kdybych byl od ní dál, na druhé straně pokoje, v jakékoli situaci, v níž bych se mohl vyhnout jejímu pohledu, snad bych v sobě našel rozhodnou tvrdost. Ale ty šedé, neodbytné, věčně bezelstné oči, které mě prosily, abych byl upřímný, mě přinutily zalhat.

„Mám tě rád. Opravdu moc.“

„Tak pojď zpátky do postele a drž mě. Nic víc. Jenom mě drž.“

Vlezl jsem do postele a vzal ji do náručí. Pak jsem se poprvé v životě miloval s plačící ženou.

Tu první sobotu neplakala jen jednou. Okolo páté sešla dolů za Maggie a vrátila se s červenýma očima. Maggie jí řekla, ať vypadne. Půl hodiny nato se nahoře objevila Ann, druhá dívka z bytu pode mnou, jeden z těch nešťastných ženských tvorů, jejichž tvář je od kořene nosu po bradu dokonale plochá. Maggie odešla a přeje si, aby si Alison odnesla všechny své věci. Sešli jsme tedy dolů a vynosili je nahoru. Promluvil jsem si s Ann. Svým tichým, upjatým způsobem projevila pro Alison větší pochopení, než bych byl čekal. Maggie zjevně zarputile odmítala vidět chyby svého bratra.

Ve strachu z Maggie, která jí v mysli z nějakého důvodu zůstávala jako nenáviděný, ale mocný pilíř ryzí australské spořádanosti uprostřed proklatého močálu anglické dekadence, Alison řadu dní vycházela ven pouze v noci. Chodil jsem nakoupit jídlo a potom jsme mluvili, milovali se, a vařili, kdykoli se nám zachtělo, *sous les toits*, vzdálení běžnému času i nudnému londýnskému světu za okny.

Alison byla vždycky ženská; nikdy nezrazovala své pohlaví, jako to dělá tolik anglických dívek. Nebyla krásná, velmi často nebyla ani hezká. Měla ale štíhlou chlapeckou postavu, což bylo moderní, cit pro současný styl oblékání, sebevědomou chůzi a jako celek působila mnohem lepším dojmem než její části. Kdykoli jsem seděl v autě a pozoroval ji, jak kráčí ke mně ulicí, zastaví se, přejde ulici, připadala mi nádherná. Když však byla blízko, vedle mě, často se mi zdálo, že v jejím vzhledu nacházím něco docela povrchního, cosi z rozmazleného dítěte. I když jsem jí byl nablízku, vždycky mě něčím překvapila. V jedné chvíli byla ošklivá, pak najednou přišlo něco, pohyb, výraz, úhel pohledu, co ošklivost dokonale popřelo.

Když šla ven, obvykle si nanasla silnou vrstvu očních stínů, které dobře ladily se vzdorovitým zakřivením úst, jímž si někdy záměrně dodávala potlučeného vzhledu – vzhle-

du, který v člověku budil lehké nutkání ještě jí přidat modřin. Muži si byli vždycky vědomi její přítomnosti, na ulici, v restauracích, v hospodách, a ona to věděla. Často jsem je sledoval, jak po ní přejíždějí očima, když prochází kolem. Patřila k těm ženám, vzácným i mezi skutečnými kráskami, které se rodí s přirozenou auroou sexuality. V jejich životě jde vždy o vztah k mužům a záleží jen na tom, jak muži reagují. To cítí i ta nejkrotší z nich.

Pak tu byla jednodušší Alison, ta pod šminkami. Těch prvních dvanáct hodin pro ni nebylo typických, přesto však byla vždycky trochu nevypočitatelná, dvojznačná. Nikdy jsem si nebyl jistý, kdy se znovu objeví ve své rafinovanější, drsné a zároveň zbité podobě. Dokázala se mi vášnivě oddat a pak začít zívát v nejnevhodnějším okamžiku. Byla schopná strávit celý den uklízením bytu, vařením a žehlením a následující tři nebo čtyři dny bohémsky prolénošit na zemi u krbu s *Learem*, ženským časopisem, detektivkou nebo Hemingwayovým románem v ruce – nečetla všechno najednou, ale v průběhu jednoho odpoledne přečetla z každého trochu. Líbilo se jí něco udělat a teprve potom pro to hledat důvod. Jednoho dne se vrátila s drahým plnicím perem.

„*Monsieur*, to je pro vás.“

„Ale to jsi neměla.“

„Nic si z toho nedělej. Ukradla jsem ho.“

„Ukradla!“

„Kradu všechno. Tos nevěděl?“

„Všecko!“

„Nikdy nekradu v malých obchodech. Jen v obchodáckách. Říkej si o to. Nekoukej tak překvapeně.“

„Nejsem překvapený.“ Ale byl jsem. Stál jsem tam a ustrašeně držel v ruce její „dárek“. Zašklebila se na mě.

„Je to jen koníček.“

„Šest měsíců v Holloway by tak legračních nebylo.“

Nalila si whisky. „*Santé*. Nesnáším velký obchodáky. To nejsou jenom kapitalisti, ale anglánský kapitalisti. Dvě

mouchy jednou ranou. No tak, chlapče, usměj se.“ Vsunula mi pero do kapsy. „Tak, teď jseš loupeživej klokan.“

„Potřebuju jednu skotskou.“

Když jsem bral láhev do ruky, vzpomněl jsem si, že ji taky „koupila“. Podíval jsem se na ni. Příkývla.

Naléval jsem si, ona stála vedle mě. „Nicholasi, víš, proč bereš všechno tak vážně? Protože bereš moc vážně sám sebe.“ Podivně se na mě usmála, napůl něžně, napůl posměšně, a odešla škrabat brambory. Věděl jsem, že jsem ji nějakým záhadným způsobem urazil – a sebe taky.

Jednou v noci jsem zaslechl, jak ze spaní kohosi volá jménem.

„Kdo je Michel?“ zeptal jsem se druhý den ráno.

„Někdo, na koho chci zapomenout.“

O všem ostatním však mluvila: o své matce pocházející z Anglie, vznešené, ale panovačné, o svém otci, který byl přednostou stanice a před čtyřmi lety zemřel na rakovinu. „Proto mám taky ten praštěnej dvojí hlas. Vždycky když otevřu pusku, slyším zase mámu s tátou, jak spolu sváděj bitvu. Myslím, že kvůli tomu nenávidím Austrálii a miluju ji, nikdy bych tam nemohla bejt šťastná, a stejně se mi pořád stejská po domově. Dává to smysl?“

Vždycky se mě ptala, jestli to, co říká, dává smysl.

„Byla jsem se podívat na naši starou rodinu ve Walesu. Mámin bratr. Panebože. Z toho by se našinec rozbřečel.“

Mě však považovala za velice anglického, za nadmíru fascinujícího. Zčásti proto, že jsem „měl kultúru“, jak se často vyjadřovala. Pete na ni vždycky „hejkal“, když šla do galerie nebo na koncert. „Co je na putyce tak špatnýho, děvče?“ napodobovala ho.

Jednou mi řekla: „Nedovedeš si představit, jak je Pete fajn. Krom toho, že je taky hajzl. Vždycky vím, co chce, vždycky vím, co si myslí a kam míří, když něco říká. S tebou si nikdy nejsem jistá. Urazím tě a nevím proč. Udělám ti radost a nevím proč. Protože jseš Angličan. Tomu ty stejně nikdy nemůžeš rozumět.“

V Austrálii vychodila střední školu, dokonce studovala rok jazyky na Sydneyské univerzitě. Pak ale potkala Peta a „věci se zkomplikovaly“. Šla na potrat a potom odjela do Anglie.

„To on tě přinutil, abys na ten potrat šla?“

Seděla mi na kolenou.

„Já mu o tom neřekla.“

„Neřekla?“

„Mohlo to bejt někoho jinýho. Nebyla jsem si jistá.“

„Chudáčku malej.“

„Bylo mi jasný, že Pete by to děcko nechtěl, kdyby bylo jeho. A kdyby nebylo jeho, nesmířil by se s tím. Tak co.“

„Copak tobě nebylo...“

„Nechtěla jsem dítě. Jenom by překáželo.“ Pak ale mírnějším hlasem dodala. „Jo, bylo.“

„Ještě i teď?“

„Někdy.“

Do tváře jsem jí neviděl. Seděli jsme mlčky, navzájem vnímali přítomnost a teplo toho druhého a oba jsme si uvědomovali, že jsme si blízcí a že to, co z té řeči o dětech vyplývá, nás přivádí do rozpaků. V našem věku neukazuje svou ohavnou tvář sex, ale láska.

Jednou večer jsme zašli na Carného starý film *Nábřeží mlh*. Když jsme vyšli z kina, plakala a později v posteli začala plakat znovu. Vycítila moji nelibost.

„Ty nejseš já. Nemůžeš cejtít, co cejtím já.“

„Nejsem bezcitný.“

„Ale jseš. Prostě se rozhodneš, že nebudeš nic cejtít nebo co, a všechno je v pohodě.“

„Není to v pohodě. Jenom to není tak zlé.“

„Ten film ve mně vyvolal stejnej pocit, jakej mám, když o všem přemýšlím. Nic nemá smysl. Pořád a pořád zkoušíš bejt šťastnej, pak se náhodou něco stane a všechno je pryč. To je proto, že nevěříme v posmrtnej život.“

„Ne, že nevěříme. Nedokážeme věřit.“

„Vždycky když jdeš ven a já nejdu s tebou, napadne mě,

že bys moh umřít. Přemejšším o smrti každéj den. Vždycky, když tě mám, je to pro mě, jako bych napálila smrtku mezi oči. Víš, člověk má řízu peněz a obchody zavíraj za hodinu. Je to hrozný, ale musí je utratit. Dává to smysl?“

„Ovšem. Strach z bomby.“

Ležela a kouřila cigaretu.

„O bombu nejde. Jde o nás.“

Na osamělé srdce se nachytat nedala: na citové vydírání měla nos. Myslela si, že to musí být pěkné, být na světě docela sám, nemít žádná rodinná pouta. Když jsem jednou v autě zase vykládal, že nemám žádné blízké přátele – užil jsem svou oblíbenou metaforu: skleněná stěna mezi mnou a zbytkem světa – jenom se zasmála. „Tobě se to líbí,“ řekla. „Říkáš, že jseš odříznutej od světa, jenže ty si, hochu, ve skutečnosti myslíš, že jseš jinej.“ Do mého uraženého mlčení, pozdě, dodala: „Jseš jinej.“

„A osamělej.“

Pokrčila rameny. „Tak si někoho vezmi. Vezmi si mě.“

Řekla to, jako by mi radila zkusit aspirin proti bolení hlavy. Nespouštěl jsem oči ze silnice.

„Ty se přece chceš vdát za Peta.“

„A ty by sis mě nevzal, protože jsem kurva a jsem z kolonie.“

„Buď tak hodná a příště tohle slovo vynech.“

„A protože nechceš, abych říkala takovýchle slova.“

Vždycky jsme před skutečnou budoucností včas ucouvli. Mluvili jsme o *jakési* budoucnosti, o tom, jak budeme bydlet v chatě, kde já budu psát, jak si koupíme džíp a projedeme Austrálii napříč. Z věty „Až budeme v Alice Springs“ se po čase stal téměř vtip – bylo to jako dodat „což se nikdy nemůže stát“.

Dny pozvolna mýjely a rozplývaly se jeden v druhý. Věděl jsem, že se náš vztah nepodobá ničemu, co jsem do té doby prožil. Nehledě na ostatní věci, přinášel mi mnohem větší tělesné uspokojení. Mimo postel jsem se cítil jako její učitel: bylo třeba poangličtit její výslovnost, odstraňovat její neotesanost, její provincialismy. V posteli přebírala roli

učitele ona. Byli jsme si vědomi té vzájemnosti, aniž jsme ji dokázali analyzovat – snad proto, že jsme oba byli jedináčci. Oba jsme měli co dát a co získat – navíc tu byla shoda po stránce tělesné, stejné chutě, stejné záliby, týž nedostatek zábran. Učila mě i jiné věci než umění milovat, ale já jsem to tehdy viděl takto.

Vzpomínám si, jak jsme jednou stáli v některé z místností Tate Gallery. Alison se o mě zlehka opírala, držela mě za ruku a s výrazem okouzleného dítěte s bonbónem v puse se dívala na jakéhosi Renoira. Najednou jsem pocítil, že jsme jedno tělo, jedna bytost, dokonce i tam: že kdyby zmizela, bylo by to, jako bych ztratil půl sebe. Strašlivý, smrti podobný pocit, v němž by každý méně intelektuálně založený a méně sebestředný člověk snadno poznal lásku. Já jsem si ho vyložil jako touhu. Odvezl jsem ji přímo domů a strhal z ní šaty.

Jindy jsme na Jermyn Street narazili na Billyho Whyta, absolventa Etonu, s nímž jsem se na Magdalenské koleji dobře znal: byl jedním z Hommes Révoltés. Choval se velmi příjemně, ani v nejmenším snobsky, ale vyzařovala z něj, snad proti jeho vůli, atmosféra prostředí, v němž žije vyšší kasta lidí; bylo patrné, že udržuje stálé styky s nejlepšími lidmi, a výraz jeho tváře, oblečení a způsob vyjadřování prozrazovaly dokonalý vkus příslušníka vyšší třídy. Šli jsme do jedné restaurace, kde se podávají ústřice – právě se někde doslechl, že tam mají poprvé v sezóně dostat zásilku colchesterských ústřic. Alison toho mnoho nenamluvila, přesto mě však uváděla do trapných rozpaků svou výslovností, tím, jak se lišila od dvou mladých dívek, které seděly poblíž. Když Billy rozléval zbytek muscadetu, na okamžik nás opustila.

„Milé děvče, kamaráde.“

„Hm...“, pokrčil jsem rameny. „Znáš to.“

„Je moc hezká.“

„Levnější než ústřední topení.“

„O tom nepochybuju.“

Věděl jsem ale, co si myslí.

Po jeho odchodu byla Alison velice zamlklá. Jeli jsme autem na filmové představení do Hampsteadu. Letmo jsem se zadíval na její mrzutou tvář.

„Co se stalo?“

„Vy Angličani z vyšší třídy někdy dokážete bejt k lidem pěkně zlý.“

„Nejsem z vyšší třídy, ale ze střední.“

„Vyšší, střední – koho to proboha zajímá.“

Ujeli jsme kus cesty, než zase promluvila.

„Choval ses ke mně, jako bych k tobě ani nepatřila.“

„Nebud' hloupá.“

„Jako k nějakému blbému domorodci.“

„Pitomost.“

„Jako kdyby mi spadly kalhoty nebo co.“

„To se tak těžko vysvětluje.“

„Mně to vysvětlovat nemusíš, hochu, mně ne.“

Jednoho dne řekla: „Zítra mám dělat pohovor.“

„Chceš tam jít?“

„Chceš, abych tam šla?“

„O nic nejde. Nikdo po tobě nechce žádné rozhodnutí.“

„Udělá mi dobře, když mě přijmou. Jen kvůli tomu pocitu, že jsem přijatá.“

Změnila téma; mohl jsem trvat na tom, aby to nezamlouvala. Ale neudělal jsem to. Přesně den poté jsem i já dostal písemné pozvání k přijímacímu pohovoru. Alison si odbyla svůj – zdálo se jí, že si nevedla špatně. O tři dny později dostala dopis, v němž se uvádělo, že byla přijata do výcvikového kurzu, který měl začít za deset dní.

Svoji zkoušku jsem skládal před komisí městských úředníků. Počkala na mě venku a pak jsme se zašli najíst do italské restaurace; při jídle jsme se chovali rozpačitě, jako bychom se neznali. Měla šedavý, unavený obličej a její tváře vypadaly povisle. Zeptal jsem se jí, co dělala, když jsem byl pryč.

„Psala jsem dopis.“

„Jim?“

„Jo.“

„A co jsi jim odpověděla?“

„Co myslíš?“

„Že přijímáš.“

Nastala nepříjemná chvíle ticha. Věděl jsem, co ode mě chce slyšet, ale nemohl jsem to říct. Cítil jsem to, co asi cítí náměsíčný, když se probudí na samém okraji střechy. Nebyl jsem připravený na manželství, na usedlý život. Nebyl jsem jí psychologicky dost nablízku; mezi námi leželo něco temného, nestvůrného, něco, co jsem nedokázal definovat, a to temné a nestvůrné nevyzařovalo ze mě, ale z ní.

„Některý jejich linky vedou přes Athény. Jestli budeš v Řecku, můžeme se vídat. Možná taky budeš v Londýně. Takže je to jedno.“

Začali jsme plánovat, jak budeme žít, když nedostanu práci v Řecku.

Ale dostal jsem ji. Přišel dopis a v něm stálo, že jsem úspěšně prošel výběrem a že moje jméno bude zasláno školské radě v Athénách. Prý jde „vlastně jen o formalitu“. V Řecku budu očekáván na začátku října. Ukázal jsem ten dopis Alison, hned jakmile jsem vystoupal po schodech zpátky nahoru, a díval jsem se, jak ho čte. Čekal jsem, že projeví lítost, ale marně. Políbila mě.

„Říkala jsem ti to.“

„Já vím.“

„Pojďme to oslavit. Pojedeme někam do přírody, jo?“

Nechal jsem se strhnout. Nebrala to vážně a já jsem byl příliš zbabělý, než abych se pozastavil a zamyslel se nad tím, proč jsem se v duchu urazil kvůli tomu, že to odmítá brát vážně. A tak jsme si vyjeli do přírody, a když jsme se vrátili, šli jsme do kina a potom tančit do Soho; stále to nebrala vážně. Když jsme se pak pozdě v noci domilovali, nemohli jsme usnout a nezbylo nám, než abychom začali brát věci vážně oba.

„Alison, co mám zítra udělat?“

„Vezmeš to.“

„Chceš, abych to vzal?“

„Nezačínej zase znova.“

Leželi jsme na zádech a já jsem viděl, že má oči otevřené. Kdesi dole venku drobné listy překrývaly pouliční lampu a vrhaly na náš strop nervózní stíny.

„Když ti řeknu, co k tobě cítím, budeš –“

„Vím, co cítíš.“

A bylo to tady: vyčítavé ticho. Natáhl jsem ruku a dotkl se jejího nahého břicha. Odstrčila mě, ale ponechala si ruku v dlani. „Já cítím, ty cítíš – co z toho? Co cítíš ty, cítím já taky. Jsem ženská.“

Byl jsem vyděšený – a rozvažoval jsem, co odpovím.

„Vzala by sis mě, kdybych tě o to požádal?“

„Takhle to nemůžeš říct.“

„Vzal bych si tě třeba zítra, kdybych byl přesvědčený o tom, že mě potřebuješ. Nebo že mě chceš.“

„Ach Nicko, Nicko.“ Déšť šlehal do okenních tabulek. Mrštila mou rukou o postel mezi námi. Dlouho bylo ticho.

„Musím prostě vypadnout z téhle země.“

Neodpověděla; zase bylo ticho a pak promluvila.

„Pete přijede příští týden do Londýna.“

„Co bude dělat?“

„Neboj. Ví o tom.“

„Jak víš, že to ví?“

„Napsala jsem mu.“

„Odpověděl ti?“

Vydechla: „Žádný závazky.“

„Chceš se k němu vrátit?“

Opřela se o loket a přinutila mě otočit hlavu, takže se naše obličeje ocitly v těsné blízkosti.

„Řekni, abych si tě vzala.“

„Vezmeš si mě?“

„Ne.“ Odvrátila se.

„Proč jsi to udělala?“

„Abysme to měli za sebou. Já budu dělat letušku a ty jedeš do Řecka. Jseš volnej.“

„A ty jsi taky volná.“

„Když ti to udělá radost – jsem volná.“

Přes vrcholky stromů se náhle v mohutných poryvech přihnal déšť a udeřil do oken a do střechy: podobal se jarní průtrži, která přišla mimo určený čas. Vzduch v ložnici se zdál být plný nevyřčených slov, nevyslovených obvinění; zlověstné ticho připomínající okamžiky těsně před zřícením mostu. Leželi jsme bok po boku, bez doteku, figuríny na hrobce proměněné v postel, sevření odporným strachem, který nám bránil vyslovit, co si skutečně myslíme. Nakonec promluvila; její hlas měl být normální, ale zněl tvrdě.

„Nechci tě zraňovat, ale čím víc – tě chci, tím je to horší. A nechci, abys ty zraňoval mě, jenže čím víc mě nechceš, tím víc to bolí.“ Vstala na chvíli z postele. Když se vrátila, zeptala se: „Rozhodnuto?“

„Myslím, že ano.“

Víc jsme neřekli. Brzo, příliš brzo usnula, pomyslel jsem si.

Ráno byla zatvrzele veselá. Zavolał jsem na Britskou radu. Zašel jsem tam, dovolil slečně Spencerové-Haighové, aby mi blahopřála a předala mi instrukce, a pozval ji na druhý a – jak jsem doufal – poslední oběd.

5

Co Alison vědět neměla – já sám jsem si to totiž sotva uvědomoval – byla skutečnost, že jsem ji v druhé půli srpna podváděl s jinou bytostí. Tou bytostí bylo Řecko. Byl bych tam jel i v případě, že bych u pohovoru neuspěl. Řecky jsem se ve škole nikdy neučil a moje vědomosti o moderním Řecku začínaly a končily Byronovou smrtí u Missolonghi. Přesto mi tehdy ráno na Britské radě stačila pouhá zárodečná představa Řecka. Bylo to, jako když náhle objevíte skvělé řešení ve chvíli, kdy už se všechno zdá být ztracené. Řecko – proč mě to nenapadlo dřív? Znělo to tak dobře: *Jedu do Řecka*. Neznal jsem nikoho, kdo tam byl: tenkrát ještě Řecko nebylo zaplaveno novodobými Médy – turisty.

Sehnal jsem si všechny dostupné knihy o té zemi. Ohromilo mě, jak málo o ní vím. Četl jsem a četl – a jako středověký král jsem si zamiloval obraz dříve, než jsem spatřil skutečnost. Když jsem odjížděl, zdálo se mi téměř nepodstatné, že chci uprchnout z Anglie. Přemýšlel jsem o Alison pouze ve spojitosti se svou cestou do Řecka. Když jsem ji miloval, představoval jsem si, že jsem tam s ní, když ne, byl jsem tam v představách bez ní. Neměla žádnou šanci.

Ze školské rady mi poslali telegram potvrzující mé umístění, potom přišla poštou smlouva, kterou jsem měl podepsat, a zdvořilý dopis od mého nového ředitele psaný odpudivou angličtinou. Slečna Spencerová-Haighová vyrukovala se jménem a adresou jistého muže z Northumberlandu, který na té škole strávil předchozí rok. O jeho umístění nerozhodovala Britská rada, takže mi o něm nemohla nic říct. Napsal jsem mu dopis, ale neodpověděl. Do mého předpokládaného odjezdu zbývalo deset dní.

S Alison se všechno velice zkomplikovalo. Musel jsem se vzdát bytu na Russell Square – tři dny jsme pak pro ni zoufale sháněli bydlení. Nakonec jsme našli velký ateliér poblíž Baker Street. Balení věcí a stěhování nás oba vyvedlo z rovnováhy. Já jsem měl odjet až druhého října, ale Alison už začala pracovat. Potřeba časně vstávat a vnést do života pořádek byla pro nás příliš. Dvakrát jsme se strašlivě pohádali. První hádku začala ona; postupně se rozpalovala, až přímo sršela pohrdáním ke všem mužům a ke mně zvlášť. Byl jsem snob, nafoukanec, šestákový donchuán a tak dále. Druhý den mě u snídaně čekalo ledové mlčení. Když jsem jí šel odpoledne naproti, nepřišla. Čekal jsem hodinu, pak jsem šel domů. Doma taky nebyla. Zvedl jsem telefon: žádné budoucí letušky se ve výcvikovém středisku nezdržely. Čekal jsem, stále zlostnější, až do jedenácti hodin a potom přišla. Odkráčela do koupelny, odložila plášť, nalila si sklenici mléka, kterou pila vždycky před spaním, a neřekla ani slovo.

„Kde jsi sakra byla?“

„Nebudu odpovídat na žádný otázky.“

Stála nad vařičem v kuchyňském koutě. Trvala na levném pokoji. Mně se příčila představa, že mám vařit, spát a všechno v jedné místnosti, že musím s někým sdílet koupelnu a místo mluvení syčet a šeptat.

„Já vím, kde jsi byla.“

„Nezájem.“

„Byla jsi s Petem.“

„Tak jo. Byla jsem s Petem.“ Přehlédla mě vzteklým, podmrčeným pohledem. „A co má bejt?“

„Mohla jsi počkat aspoň do čtvrtka.“

„Proč bych to dělala?“

Pak mi došla trpělivost. Vysypal jsem na ni všechno, co ji podle mého názoru mohlo zranit. Neřekla nic; svlékla se, lehla si do postele a obrátila se tváří ke zdi. Začala plakat. Mlčel jsem a s výrazným pocitem úlevy jsem se nepřestával ujišťovat, že se toho všeho brzy zbavím. Ne že bych věřil tomu, z čeho jsem ji obvinil, ale přesto jsem ji nenáviděl za to, že mě přinutila takhle mluvit. Nakonec jsem se posadil vedle ní a díval se, jak se jí z opuchlých očí řinou slzy.

„Čekal jsem na tebe celou věčnost.“

„Byla jsem v kině. S Petem jsem se neviděla.“

„Tak co mi lžeš?“

„Protože mi nevěříš. Jako bych to mohla udělat.“

„Proč to musí končit tak hnusně?“

„Dneska večer jsem se mohla zabít. Kdybych měla odvahy, skočila bych pod vlak. Stála jsem tam a přemýšlela, že to udělám.“

„Přinesu ti whisky.“ Vrátil jsem se a podal jí sklenici.

„Strašně bych si přál, abys s někým bydlela. Není tam nějaká letuška, která by –“

„S žádnou ženskou už nikdy bydlet nebudu.“

„Vrátíš se k Petovi?“

Vrhla na mě zlostný pohled.

„Chceš říct, že bych neměla?“

„Ne.“

Zabořila se zpátky a zadívala se do stropu. Na tváři se jí poprvé objevil náznak úsměvu. Whisky začala účinkovat.

„Je to jako jeden z těch Hogarthových obrazů. Láska à la mode. Pět týdnů poté.“

„Jsme zase přátelé?“

„My už nikdy nebudeme přátelé.“

„Kdybys to nebyla ty, tak bych se dnes večer sebral a odešel.“

„Kdybys to nebyl ty, tak bych se nevrátila.“

Natáhla ke mně ruku se sklenicí, abych jí dolil whisky. Políbil jsem ji na zápěstí a odešel pro láhev.

„Víš, co mě dneska napadlo?“ zakřičela na mě přes pokoj.

„Ne.“

„Že kdybych se zabila, měl bys radost. Mohl bys všude vykládat, že ta holka se zabila kvůli tobě. Myslím, že proto nikdy nespáchám sebevraždu. Aby se nějaký sviňskej posera jako ty nemoh naparovat.“

„To není fér.“

„Pak jsem si pomyslela, že bych to mohla udělat, kdybych nejdřív napsala dopis na vysvětlenou, proč to dělám.“

Sledovala mě očima, stále neobměkčená. „Podívej se do mojí kabelky. Je to v bloku na těsnopis.“ Vytáhl jsem sešit ven. „Koukni se dozadu.“

Našel jsem dvě stránky počmárané jejím velkým písmem.

„Kdy jsi to psala?“

„Přečti si to.“

Už se mi nechce žít. Skoro celý život se mi nechtělo žít. Jsem šťastná jedině tady, kde nás učí a kde musím myslet na něco jinýho, nebo když čtu knížky nebo v kině. Nebo v posteli. Jsem šťastná, jenom když zapomenu, že existuju. Když existují jen mé oči a moje kůže. Nevzpomínám si, že bych v posledních dvou nebo třech letech byla šťastná. Od té doby, co jsem měla potrat. Všechno, co si dokážu vybavit, je moje snaha občas se přinutit, abych vypadala šťastně – to až uvidím svou tvář v zrcadle, abych si mohla na okamžik namlouvat, že jsem skutečně šťastná.

Byly tu ještě dvě věty, které hustě přeškrtnala. Podíval jsem se jí do šedých očí.

„To nemůžeš myslet vážně.“

„Napsala jsem to dnes o přestávce. Kdybych věděla, jak se v kantýně potichu zabít, udělala bych to.“

„Ale to je – hysterické.“

„Já *jsem* hysterická.“ Téměř křičela.

„A teatrální. Napsala jsi to pro mě – abych to viděl.“

Dlouho mlčela. Oči měla stále zavřené.

„Nejen proto, abys to *viděl*.“

Pak se znovu rozplakala, ale tentokrát v mém náručí. Pokusil jsem se rozumně se s ní dohodnout. Slíbil jsem jí, že odložím cestu do Řecka, že tu práci odmítnu – stovky věcí, které jsem nemyslel vážně: ona věděla, že je nemyslím vážně, ale nakonec se jimi dala uchláchnout. Ráno jsem ji přemluvil, aby zavolala do práce a řekla, že jí není dobře. Celý den jsme pak strávili v přírodě.

Příští ráno, do mého odjezdu zbývala ještě dvě, přišla poštou pohlednice s northumberlandským razítkem. Psal mi Mitford, člověk, který byl na Fraxu, že přijede na pár dní do Londýna a že se s ním můžu setkat, pokud budu chtít.

Ve středu jsem mu zavolal do Klubu armády a námořnictva a požádal ho, aby se mnou zašel na sklenku. Byl o dva nebo o tři roky starší než já, opálený a z jeho úzkého obličej se na mě dívaly vytřeštěné modré oči. Pod nosem měl tmavý knírek, jaký nosí mladí důstojníci, a neustále si po něm přejížděl rukou. Byl oblečený do modrého blejzru a kolem krku měl uvázanou vojenskou kravatu. Byl načichlý civilem; téměř okamžitě jsme oba byli ve střehu, abychom si jeden před druhým nezadali. Za války se zúčastnil parašutistického výsadku do Němci okupovaného Řecka – své vyprávění zálibně prokládal mně neznámými jmény a zmínkami o „Irčanech“ a všechny tehdy známé vojevůdce označoval křestními jmény. Ze všech sil se snažil vzbudit dojem trojjediné osobnosti vyznávající módní helénofilství, která v sobě spojuje džentlmena, vzdělance

a zabijáka, ale mluvil s vypůjčeným přízvukem a v jeho řeči se čas od času objevovaly usekávané školácké výrazy jakéhosi generála Montgomeryho. Byl dogmatický, zatvrzelý, mimo bojiště úplně ztracený. Díky růžovému džínu se mi dařilo konverzaci přežít. Řekl jsem mu, že moje účast ve válce byla v podstatě dvouletým netrpělivým očekáváním demobilizace. Bylo to absurdní. Chtěl jsem od něho získat informace, ne v něm vzbudit antipatii. A tak jsem nakonec přiznal, že jsem jen obyčejný syn důstojníka, a zeptal jsem se ho, jak vypadá ostrov.

Pokývl k polici s jídlem na výčepním pultu, u kterého jsme se setkali. „Támhle máš ostrov.“ Kreslil ve vzduchu cigaretou. „Tak mu říkají místní.“ Vyslovil nějaké řecké slovo. „Pirožka. Kvůli tvaru, hochu, rozumíš. Středem se táhne pás kopců. Tady máš školu a vesnice je tadyhle v rohu. Celý zbytek severní části a celá jižní část jsou neobydlený. To abys měl představu, jak to tam vypadá.“

„A škola?“

„Vlastně nejlepší v celém Řecku.“

„Disciplína?“

Napřimil dlaň, jako by chtěl naznačit karatistický úder.

„Co problémy s učením?“

„Nic zvláštního.“

Uhladil si knírek u zrcadla za výčepním stolem, zmínil tituly dvou nebo tří knih. Zeptal jsem se ho na život mimo školu.

„Žádnej není. Ostrov je docela pěkný, jestli máš rád tyhle věci. Ptáky, včely a všecku tu havět.“

„A vesnice?“

Pochmurně se usmál. „Kamaráde, řecká vesnice se anglický vůbec nepodobá. Absolutní díra, pokud jde o společenskou život. Profesorský paničky. Půltucet úředníků. Sem tam přijede na návštěvu nějaký tatík nebo mamina.“ Vysunul krk, jako by ho škrtil límec u košile. Byl to tik: dodával si tak pocit autoritativnosti. „Pár vil. Deset měsíců v roce mají ale všechny zabeďněná okna.“

„Že bys tomu tam dělal reklamu, to se říct nedá.“

„Je to odlehlý místo. Ber to tak, zatraceně odlehlý. A lidi z těch vil ti stejně budou připadat nudný. Je tam jeden člověk, kterej by se ti asi nezdál nezajímavej, ale pochybuju, že se s ním potkáš.“

„Jak to?“

„Vlastně jsme se pohádali a já jsem mu sakra rychle naznačil, co si o něm myslím.“

„O co šlo?“

„Ta svině za války kolaborovala. Z toho to původně vzešlo.“ Vydechl kouř. „Ne – jestli si budeš chtít pokecat, budou ti muset stačit kolegové.“

„Mluví anglicky?“

„Většina z nich umí francouzsky. Je tam jeden řeckej chlápek, kterej s tebou bude učit angličtinu. Malej nafoukanej parchant. Jednou jsem mu udělal pod okem monokl.“

„Jak vidím, přichystals mi tam půdu.“

Zasmál se. „Víš, člověk je tam musí držet na uzdě.“ Vyčítal, že jeho maska už nesedí tak pevně. „Tyhle venkovani, zvlášť ty z Kréty, sůl země. Skvělí chlapíci. To mi můžeš věřit. Něco o tom vím.“

Zeptal jsem se ho, proč odtamtud odjel.

„Vlastně píšu knihu. Válečný zážitky a všechno to kolem. Potřeboval jsem se setkat se svým nakladatelem.“

Bylo v něm něco bezútešného: dovedl jsem si ho představit, jak kolem sebe zarputile mlátí jako zdivočelý skaut, vyhazuje mosty do povětří a nosí malebné a neobvyklé uniformy, ale teď, kdy musel žít v tomhle novém, nudném a blahobytném světě, připomínal náhodou přeživšího pravěkého ještěra. Chvatně navázal na svou předchozí řeč.

„Anglie ti bude zatraceně chybět. Tím spíš, že neumíš řecky. A budeš pít. To dělá každej. Jinak to nejde.“ Mluvil o *retsině*, *aretsinatu*, *rakiji* a *ouzu*. A pak o ženách. „Holky v Athénách naprosto nepřicházejí v úvahu. Teda pokud nechceš chytit syfla.“

„Na ostrově žádný objev?“

„Kdepak, kamaráde. Tamější ženský patří k tomu nejšerednějšímu v egejský oblasti. A i kdyby – nezapomínej na

vesnickou čest. Taková legrace může být pěkně nebezpečná. To bych nedoporučoval. Jednou, to bylo jinde, se mi to málem nevyplatilo.“ Odměřeně se na mě usmál a věnoval mi patřičně spiklenecký pohled.

Odvezl jsem ho zpátky k jeho klubu. Bylo sychravé pozdní odpoledne, pomalu se stmívalo a lidé, provoz v ulicích, všechno bylo popelavě šedé. Zeptal jsem se, proč nezůstal v armádě.

„Je to tam na mě trochu moc zkostnatělý. Zvlášť teď, když není válka.“

Odhadoval jsem, že ho odmítli zařadit do stálé služby; za jeho podivínskými manýrami se skrývala jakási divokost a nestálost.

Dojeli jsme na místo, kde jsem ho měl vysadit.

„Myslíš, že to zvládnu?“

Pochybovačně se na mě zadíval. „Nesmíš se s nima mazlit. Jinak se to nedá dělat. Nikdy nedovol, aby tě srazili na zem. To udělali tomu chlapíkovi přede mnou, víš. Nikdy jsem ses s ním nepotkal, ale patrně se zcvoknul. Nemoh ty hochy zvládnout.“

Vystoupil z auta.

„No, hodně štěstí, chlapče.“ Zakřenil se. „A poslouvej.“ Ruku držel na klice dveří od auta. „Dávej si pozor na čekárnu.“ Ihned zabouchl dveře, jako by si ten okamžik předem nacvičil. Rychle jsem otevřel, vyklonil se ven a zavolal za ním: „*Na co?*“

Otočil se, jenom aby mi energicky zamával. Dav na Trafalgar Square ho pohltil. Ten úsměv na jeho tváři jsem nemohl vypudit z mysli. Skrývalo se v něm cosi nevyřčeného, něco, co si nechal pro sebe, tajemný dovětek. Po celý zbytek večera mi znělo hlavou: čekárna, čekárna, čekárna...

6

Vyzvedl jsem Alison a šli jsme do autoopravny, kde měli prodat mé auto. Před časem jsem jí ho nabídl, ale odmítla.

„Kdybych si ho nechala, pořád by mi tě připomínalo.“

„Tak si ho nech.“

„Nechci na tebe myslet. A nesnesla bych, aby někdo seděl na tvém místě.“

„Vezmeš si, co mi za něj dají? Moc to nebude.“

„Co můj plat?“

„Nebud' hloupá.“

„Nic nechci.“

Věděl jsem ale, že chce skútr. Mohl jsem jí nechat šek a na lístek připsat „na skútr“. Pomyslel jsem si, že by si ho vzala, až budu pryč.

Bylo zvláštní, jak tichý byl ten poslední večer: jako kdybych už odjel a my dva byli duchové, kteří spolu mluví. Naplánovali jsme, co budeme ráno dělat. Nechtěla mě jít vyprovodit – odjížděl jsem vlakem z Victoria Station. Rozhodli jsme, že se spolu nasnídáme jako obvykle a ona pak odejde. To byl nejčistší a nejjednodušší způsob, jak to provést. Naplánovali jsme taky budoucnost. Jakmile to jen půjde, pokusí se dostat do Athén. Kdyby to nebylo možné, mohl bych na Vánoce přiletět do Anglie. Můžeme se setkat někde v půli cesty, v Římě nebo ve Švýcarsku.

„V Alice Springs,“ řekla.

V noci jsme nemohli usnout; oba jsme věděli, že ten druhý nespí, ale báli jsme se něco říct. Cítil jsem, jak její ruka hledá mou. Chvíli jsme leželi a mlčeli. Pak promluvila.

„Když řeknu, že budu čekat?“ Neodpověděl jsem. „Myslím, že bych mohla počkat. O to mi šlo.“

„Já vím.“

„Já vím – to říkáš pořád. To není žádná odpověď.“

„Já vím.“ Štípla mě do ruky. „A co když řeknu ano, počkej, za rok uvidím. Celou tu dobu budeš jenom čekat a čekat.“

„Mně by to nevadilo.“

„Ale to je šílenost. To je, jako kdyby někdo dal holku do kláštera a nechal ji tam, dokud se nebude cítit připravený si ji vzít. A pak by se rozhodl, že si ji vzít nechce. Musíme být volní. Nemáme na vybranou.“

„Nerozčiluj se. Jenom se, prosím tě, nerozčiluj.“

„Musíme brát věci tak, jak jsou.“

Chvíli bylo ticho.

„Jen jsem přemýšlela, jaký to bude, až se sem zítra večer vrátím. To je všechno.“

„Budu psát. Každý den.“

„Jo.“

„Bude to vlastně taková zkouška. Jak moc jeden druhému chybíme.“

„Já vím, jaký to je, když lidi od sebe odjedou. Tejden to je na umření, další tejden to bolí a pak začneš zapomínat a zdá se ti, že se to nikdy nestalo, že se to stalo někomu jinému, a potom začneš krčit rameny. A ty, srabe, říkáš, že to je život, že tak to chodí. A podobný pitomosti. Jako bys nic neztratil opravdu navždycky.“

„Nezapomenu. Já ne.“

„Ale zapomeneš. A já taky.“

„Musíme žít dál. I když je to smutný.“

Po dlouhé odmlce řekla: „Myslím, že ty nevíš, co je smutek.“

Ráno jsme zaspali. Úmyslně jsem nastavil budík na co nejpozději, abychom museli spěchat a aby nezbyl čas na slzy. Alison snídala vstojе. Mluvili jsme o absurdnostech: že je potřeba snížit objednávku na mléko, kde může být průkazka do knihovny, kterou jsem ztratil. Pak odložila hrnek s kávou a najednou jsme stáli ve dveřích. Uviděl jsem její tvář, jako by ještě nebylo pozdě a všechno byl jenom zlý sen, její šedé oči, které hledaly mé, její malé oteklé tváře. V očích se jí začaly objevovat slzy a už už se chystala, že něco řekne. Pak se ale naklonila dopředu, zoufale, neobratně, políbila mě tak rychle, že jsem sotva ucítil její ústa – a byla pryč. Její kabát z velbloudí srsti se mi dole na schodech ztratil z dohledu. Neohlédla se. Šel jsem k oknu; uviděl jsem ji, jak chvatně přechází ulici, světlý plášť, slámové vlasy téměř stejné barvy jako plášť, pohyb ruky sahající do kabelky, viděl jsem, jak se vysmrkala – neohlédla se ani jednou. Rozběhla se. Otevřel jsem okno, vyklonil se a díval se

za ní, dokud nezmizela za rohem, kde ulice ústí do Marylebone Road. A dokonce ani tehdy, na samém konci ulice, se neotočila.

Vrátil jsem se do pokoje, umyl nádobí, které zbylo po snídani, ustlal postel. Pak jsem se posadil ke stolu, vyplnil šek na padesát liber a napsal krátký vzkaz.

Alison, miláčku, prosím věř mi, že kdyby to měl někdo být, byla bys to ty. Byl jsem opravdu daleko smutnější, než jsem mohl dát najevo, ale – to bychom se oba museli zbláznit. Prosím, nos ty náušnice. Vezmi si tyhle peníze, kup si skútr a jezdí na naše stará místa nebo kam chceš. Prosím tě, dávej na sebe pozor. Bože, kdybych tak stál za to, abys na mě počkala...

NICHOLAS

Vzkaz měl znít spontánně, ale jeho podobu jsem v hlavě sestavoval řadu dní. Šek a lístek se vzkazem jsem vložil do obálky a obálku postavil na krbovou římsu spolu s krabičkou, v níž byly gagátové náušnice, které jsme kdysi viděli v zavřeném starožitnictví. Pak jsem se oholil a vyrazil shánět taxi.

Co jsem pocítoval nejjasněji, když jsem zabočil za první roh, bylo, že se mi podařilo uniknout; téměř stejně jasně, třebaže s mnohem větším odporem, jsem si uvědomoval, že mě milovala víc než já ji, a tudíž že jsem nějakým nedefinovatelným způsobem vyhrál. Se vzrušením nad cestou do neznáma, nad opětovným únikem se tak pojil příjemný pocit emocionálního triumfu. Chladně sarkastický pocit, ale dívat se na věci se střízlivým sarkasmem se mi líbilo. Spěchal jsem na Victoria Station, jako člověk po několika sklenkách manzanilly spěchá k dobré večeři. Začal jsem si pobrukovat a nebyl to srdnatý pokus zastříť žal, ale projev rebelantsky nepokryté touhy oslavit vlastní vysvobození.

O čtyři dny později jsem stál na Hymettu a shlížel dolů na rozlehlé souměstí Athén a Pirea, na města a předměstí a domy připomínající miliony kostek vržených na atickou planinu. Směrem na jih se rozprostírala jasná modř pozdně letního moře a bledé ostrovy barvy pemzy a za nimi se přes horizont táhly projasněné vrcholky peloponéských hor – velkolepě nehybné splynutí moře a země. Čisté, skvostné, majestátní: hledal jsem méně otřelé přívlastky, ale všechna ostatní slova se zdála nedostatečná. Dohlédl jsem na osmdesát mil daleko a všechno bylo nedotčené, vznešené, zářivé, nesmírné, tak jako vždy předtím.

Bylo to jako výlet do vesmíru. Stál jsem na Marsu, po kolena v tymiánu, pod oblohou, která jako by nikdy nepoznala prach nebo mraky. Zadíval jsem se na své londýnské ruce. I ony se zdály změněné, tak cizí, že budily odpor – věci, jichž jsem se už dávno měl zříknout.

Když dokonalé středoziemní světlo dopadalo na svět kolem mě, jevilo se mi svrchovaně krásné, ale když se dotýkalo mě, cítil jsem, že je nepřátelské. Jako by neočišťovalo, ale rozleptávalo. Připadal jsem si jako na začátku výslechu pod obloukovými lampami: skrz otevřené dveře už bylo vidět stůl s poutacími řemeny, mé staré já si už začínalo uvědomovat, že se nedokáže ubránit. Byl to zčásti pocit děsu vyvolaný láskou, bezohledně odhalující samu podstatu věcí; okamžitě po mém příjezdu jsem se totiž úplně a navždy zamiloval do řecké krajiny. Současně s láskou se však dostavil protikladný, téměř dráždivý pocit nemohoucnosti a méněcennosti: jako by Řecko byla žena natolik provokující smysly, že mi nezbývalo než se do ní tělesně a zoufale zamilovat, a zároveň tak chladně aristokratická, že se jí nikdy nebudu schopen přiblížit.

Žádná z knih, které jsem četl, nepodávala vysvětlení této podivné, fascinující povahy Řecka, jíž se podobá Kirké, povahy, která ho činí jedinečným. Vztah nás Angličanů ke zbytku naší původní krajiny ozařovanému tlumeným severským světlem je velmi chladný, potlačený, usedlý. V Řecku

jsou krajina a světlo tak krásné, tak všudypřítomné, tak intenzivní a tak divoké, že k nim člověk okamžitě pocítí lásku nebo nenávisť; jeho vztah k nim musí být vášnivý. Trvalo mi mnoho měsíců, než jsem to pochopil, a mnoho let, než jsem se s tím smířil.

Později toho dne jsem stál u okna pokoje v hotelu, kam mě poslal znuděný mladý muž, který mě přijímal na Britské radě. Právě jsem dopsal dopis Alison, ale zdála se mi už vzdálená, ne v prostoru ani v čase, ale v nějakém rozměru, pro který není jméno. Snad v realitě. Díval jsem se dolů na Ústavní náměstí, hlavní athénské shromaždiště, na hloučky procházejících se lidí, bílé košile, tmavé brýle, nahé opálené paže. Od plně obsazených kavárenských stolků sem doléhal sykot tlumeného hovoru. Bylo teplo jako v Anglii za červnového dne a obloha byla dokonale čistá. Když jsem se vyklonil ven a podíval se na východ, viděl jsem Hymettus, kde jsem stál téhož dne ráno. Jeho slunci vystavený svah tonul v jasném, fialově růžovém světle a barvou připomínal brambořík. Druhým směrem, za změtí střech, ležela mohutná temná silueta Akropole. Ten obraz se příliš podobal představám, než aby mohl být pravdivý. Cítil jsem se tak příjemně a očekávaně popletený, tak šťastný a bdělý ve své samotě jako Alenka v říši divů.

Fraxos ležel osm hodin oslnivé cesty malým parníkem z Athén směrem na jih, asi šest mil od hlavní peloponéské pevniny a uprostřed krajiny tak pozoruhodné jako on sám: na severu a na západě mohutný, nehybný pás hor, jehož ohyb tvořil zátočinu, v níž ležel ostrov, směrem na východ vzdálené, mírně zvlněné souostroví a na jihu měkce modrá pustina Egejského moře, táhnoucí se až ke Krétě. Fraxos byl krásný. Žádné jiné slovo to nemohlo vyjádřit: nebyl jenom pěkný, malebný, okouzlující – byl prostě a nenuceně krásný. Vzal mi dech, když jsem ho poprvé spatřil, jak pluje pod Venuší jako majestátní černá velryba v amethystově zbarveném večerním moři, a bere mi dech dodnes, když zavřu oči a představím si jeho obraz. Jeho krása byla

výjimečná dokonce i v egejské oblasti, protože jeho kopce pokrýval porost borovic, středoze­mních borovic, světlých jako peří zvonka zeleného. Devět desetin rozlohy ostrova tvořila neobydlená, nepěstěná příroda: nic než borovice, zátoky, ticho a moře. V jeho severozápadním cípu se jako stádo krčil okázalý shluk sněhobílých domů, stojících okolo dvou malých přístavišť.

Dva objekty, viditelné dlouho před přistáním, však kazily dojem z pohledu. Jedním z nich byl mohutný hotel v řecko-edvardiánském stylu, rozkládající se u většího z obou přístavišť, který se na Fraxu vyjímal asi jako drožka v dórském chrámu. Druhý objekt, stejně neladící s krajinou jako první, stál na okraji vesnice a zastiňoval okolní venkovská stavení. Byla to hrozivě dlouhá několikapatrová budova, která navzdory své zdobné pseudokorintské fasádě připomínala továrnu – jak jsem měl později zjistit, podobnost nebyla jen vizuální.

Ale vyjma Školu lorda Byrona, hotel Philadelphia a vesnici bylo všech třicet čtverečních mil ostrova nedotčených. Bylo tu několik stříbřitých olivovníkových sadů a terasovitá políčka, roztroušená na strmých svazích severního pobřeží, zbytek však pokrýval původní borový les. Na Fraxu nebyly žádné historické památky. Starověkým Řekům nikdy příliš nechutnala voda z cisteren.

Kvůli nedostatku povrchové vody na ostrově nežila žádná divoká zvířata, jen nemnoho ptačích druhů. Pro ostrov, mimo vesnici, bylo charakteristické ticho. V kopcích mohl člověk potkat pasáka vedoucího své zimní stádo koz s bronzovými zvonci na krku (v létě nebyla žádná pastva), shrbenou vesničanku s obrovskou otepí roští na zádech nebo sběrače pryskyřice, ale i to se stávalo jen zřídka. Byl to svět, který ještě neznal stroje, ba téměř ani člověka, a všechny události, jakkoli nepatrné – přelet tuhýka, objev nové stezky, spatření malé plachetnice kdesi daleko dole – nabývaly nezměrného významu, jakoby izolované, zvýrazněné a umocněné samotou. Byla to ta nejméně děsivá, nejméně nordická samota na světě. Strach ostrov nikdy nepoznal.

Pokud jej obývaly nějaké tajemné bytosti, nebyly to příšery, ale nymfy.

Byl jsem nucen chodit na vycházky často, abych se vyhnul klaustrofobické atmosféře, která panovala na Byronově škole. Předně musím poznamenat, že učit na internátní škole (vedené v rádoby etonsko-harrowském duchu) vzdálené pouze na dohled od místa, kde Klytaimnéstra zavraždila Agamemnóna, mi připadalo mile absurdní. Profesori, doplácějící na skutečnost, že Řecko tehdy mělo pouhé dvě univerzity, byli po akademické stránce zcela jistě na daleko vyšší úrovni, než naznačoval Mitford, a chlapci nebyli v podstatě o nic horší než jejich vrstevníci kdekoli na světě. Pokud ale šlo o angličtinu, byli nemilosrdně pragmatičtí. Zajímaly je pouze odborné znalosti a o literaturu nedbali. Když jsem se s nimi pokoušel číst poezii básníka, po němž škola dostala své jméno, zívali, když jsem je učil anglická označení pro součásti auta, nemohl jsem je na konci hodiny dostat ze třídy. Často mi přinášeli americké vědecké příručky plné termínů, které pro mě byly stejně „řecké“ jako dychtivé tváře čekající na sebejednodušší parafrázi.

Chlapci i profesori ostrov nenáviděli a pokládali ho za jakýsi dobrovolně obývaný trestný tábor, kam člověk přijíždí pracovat bez přestání. Představoval jsem si cosi mnohem ospalejšího než anglická škola, a přitom tu vládla daleko přísnější kázeň. Vrcholem ironie bylo, že právě tato posedlost prací a krtčí zaslepenost vůči okolní přírodě byly považovány za něco typického pro anglický školský systém. Řekům, znuděným životem v překrásné krajině, jíž ve světě není rovno, snad nebylo proti mysli nechat se zavřít do takového termitiště, mě to ale přivádělo k šílenství.

Jeden nebo dva profesori se domluvili anglicky a několik jich umělo francouzsky, ale společného jsme měli málo. Jediný člověk, kterého jsem dokázal vystát, byl Demetriades, druhý učitel angličtiny, a to jen proto, že mluvil mnohem plynněji a chápal můj jazyk mnohem obratněji než všichni ostatní. S ním bylo možné se povznést nad základní konverzační obraty.

Provedl mě po vesnických kavárničkách a hospůdkách a já jsem našel zalíbení v řeckém jídle a lidové hudbě. Za denního světla však ve vesnici bylo jaksi truchlivo. Tolik zabeđených, neobývaných vil a tak málo lidí v uličkách – nezbývalo než chodit jíst stále do týchž dvou lepších hostinců. Člověk potkával stále stejné staré tváře. Tahle zatuhlá levantská společnost patřila spíše do světa osmanské říše, do románů jakéhosi Balzaka s fezem na hlavě než do padesátých let dvacátého století. Byla zoufale nezajímavá, v tom jsem musel dát Mitfordovi za pravdu. Zkusil jsem zajít do několika rybářských vináren. Tamější osazenstvo bylo veselejší, ale vycítili, že jenom „sestupuju mezi lid“. Navíc jsem se nikdy nedokázal naučit řecky natolik, abych porozuměl dialektu, kterým mluvili.

Vyptával jsem se na muže, s nímž měl Mitford konflikt, ale zdálo se, že nikdo o něm ani o té události neslyšel, a pokud jde o „čekárnu“, nebyly výsledky mého pátrání lepší. Mitford zjevně trávil množství času ve vesnici a znepřátelil si krom Demetriadese i jiné profesory. Mimoto bylo třeba se vyrovnat se silnou anglofobií, která tu vládla, tehdy ještě vyostřená politickou situací.

A tak jsem začal chodit do kopců. Žádný z profesorů nikdy neudělal ani o krok víc, než bylo nezbytně třeba, a chlapci směli opustit pozemek školy obehnaný vysokou zdí jen v neděli, a to pouze na půl míle daleko po pobřežní cestě vedoucí do vesnice. Kopce byly vždy opojně čisté, plné světla a vzdálené od okolního světa. Poprvé v životě jsem začal pozorovat přírodu, doprovázen pouze vlastní znučeností, a zalitoval jsem, že její řeči rozumím stejně málo jako řečtině. Najednou jsem si uvědomoval kameny, ptáky, květy a zemi nově a chůze, plavání, skvostné podnebí, nepřítomnost jakýchkoli dopravních prostředků, pozemních i vzdušných – na ostrově totiž nebylo ani jediné auto, mimo vesnici silnice nevedly a letadlo tudy prolétalo sotva jednou za měsíc – to všechno způsobovalo, že jsem se cítil zdravější než kdykoli předtím. Mezi tělem a myslí se začala utvářet jakási harmonie, nebo se mi to alespoň zdálo. Byla to iluze.

Po příjezdu na mě ve škole čekal dopis od Alison. Byl velmi stručný. Napsala ho v práci pravděpodobně týž den, kdy jsem odjel z Londýna.

Miluju tě – nemůžeš vědět, co to znamená, protože ty jsi nikdy nikoho nemiloval. Právě to jsem se ti celý týden snažila vysvětlit. Chci jenom říct, aby sis vzpomněl na dnešek, až se jednou zamiluješ. Vzpomeň si, jak jsem tě políbila a vyšla z pokoje. Vzpomeň si, jak jsem prošla celou ulicí a ani jednou se neohlédla. Věděla jsem, že se díváš. Vzpomeň si, že jsem tohle všechno udělala a že tě miluju. Můžeš na mě jinak zapomenout, ale tohle si prosím pamatuj. Že jsem prošla tou ulicí a neohlédla se a že tě miluju. Miluju tě. Miluju tě tolik, že tě kvůli dnešku budu vždycky nenávidět.

Další dopis přišel den nato: byl v něm jen můj šek roztržený na dva kusy. Na jednu polovinu naškrábala: „Děkuju, nechci.“ O dva dny později se objevil třetí, téměř upovídaný dopis, v němž mi nadšeně líčila zážitky z nějakého filmu. Na závěr ale připsala: „Zapomeň na můj první dopis. Byla jsem hrozně rozčilená. Teď je to všechno za mnou. Už nikdy nebudu tak staromódní.“

Na dopisy jsem samozřejmě odpovídal, ne-li denně, pak alespoň dvakrát nebo třikrát týdně. Zahrnoval jsem ji dlouhými stránkami plnými sebeobviňování a sebeospravedlňování, dokud mi jednoho dne nenapsala:

Prosím tě, přestaň už psát pořád dokola o nás dvou. Napiš mi o věcech okolo, o ostrově, o škole. Já vím, co jsi zač, tak buď sám sebou. Když mi budeš o něčem vyprávět, můžu si představovat, že jsme spolu a já prožívám tu věc s tebou. A nebud' uražený. Odpouštět znamená zapomínat.

Naše dopisování se nenápadně začalo měnit z výměny citů na výměnu informací. Ona mi psala o své práci, o dívce, s níž se spřátelila, o každodenních drobnostech nebo o knížkách a filmech. Já jsem psal o škole a o ostrově, jak

si přála. Jednou mi v dopise přišla fotografie Alison v uniformě. Nakrátko střižené vlasy jí skrývala „lodička“. Usmívala se, ale úsměv spolu s uniformou budily neupřímný, profesionální dojem. Z fotografie jsem jasně vycítil, že už není taková, jakou jsem ji rád viděl ve vzpomínkách, tou jedinečně mojí, soukromou Alison. Pak jsme si začali vyměňovat jen jeden dopis týdně. Palčivá tělesná touha po ní, kterou jsem pociťoval během prvního měsíce, se zdála ustupovat. Čas od času mi stále ještě velmi chyběla a byl bych dal cokoli, abych ji měl vedle sebe v posteli, ale v takových chvílích jsem pociťoval sexuální frustraci, ne lítost nad ztracenou láskou. Jednoho dne jsem si uvědomil, že kdybych nebyl na tomhle ostrově, určitě bych se s tou holkou už rozešel. Psaní dopisů mě čím dál víc spíš obtěžovalo, než aby mě těšilo, a rozhodně jsem po večeri nespěchal do pokoje zasednout k peru a dopisnímu papíru – dopis jsem vždy chvatně naškrábal ve třídě a poslal s ním jednoho z chlapců k bráně, aby ho na poslední chvíli předal školnímu listonoši.

V polovině semestru jsme se s Demetriadesem rozjeli do Athén. Chtěl mě tam zavést do svého oblíbeného bordelu kdesi na předměstí. Ujišťoval mě, že děvčata jsou čistá. Váhal jsem, ale pak jsem šel s ním – vždyť cožpak není morální povinností básníka, o cynikovi ani nemluvě, být amorální? Když jsem vyšel ven, pršelo a mokré listy na spodních větvích blahovičníku, skrz které prozařovalo světlo u vchodu, vrhaly stíny a připomněly mi naši ložnici na Russell Square. Ale Alison a Londýn byly pryč, mrtvé věci, vypuzené vzpomínky, které musely zmizet z mého života. Té noci jsem se rozhodl, že napíšu Alison dopis, v němž jí oznámím, že s ní ruším veškeré styky. Když jsme se vrátili do hotelu, byl jsem řádně opilý, takže si nepamatuju, co jsem jí chtěl vlastně říct. Snad že se s konečnou platností ukázalo, že nestojím za to, aby na mě čekala. Možná jsem chtěl napsat, že mě nudí, nebo snad že se cítím osamělejší než kdy předtím – a že na tom nehodlám nic měnit. A tak jsem jí poslal pohlednici, nenapsal jí nic a posledního dne

jsem šel do bordelu sám. Ale libanonská nymfíčka, po níž jsem toužil, byla zadaná a o ostatní jsem nestál.

Přišel prosinec a my jsme si stále dopisovali. Věděl jsem, že mi neříká všechno. Její život, jak ho líčila, byl příliš jednoduchý a příliš v něm chyběli muži, než aby mohl být pravdivý. Když přišel definitivně poslední dopis, nebyl jsem překvapený. Neočekával jsem však, že ve mně vyvolá takovou hořkost a že se budu cítit tak oklamáný. Spíše než abych na toho, kdo s ní právě je, žárlil, záviděl jsem mu Alison. Chvilé plné něhy a vzájemné blízkosti, okamžiky, kdy se odlišnost toho druhého ztrácela, mi potom celé dny probíhaly myslí jako výjevy z nějakého laciného romantického filmu, na který bych rozhodně rád zapomněl, ale nemohl jsem. A pak tu byl znovu a znovu pročítaný dopis, zděšení, že to všechno může takhle skončit dvěma sty vyčpělých, otřepaných slov.

Milý Nicholasi!

Už nemůžu dál. Je mi hrozně líto, jestli tě to zraní. Prosím tě, věř, že mě to mrzí, a nezlob se na mě, že vím, že tě to bude bolet. Jako bych tě slyšela, jak říkáš, že se nic nestalo.

Cítila jsem se čím dál víc osamělá a deprimovaná. Tak strašně, že to ani nevíš a ani to nedokážu říct. V prvních dnech jsem se v práci držela, a když jsem přišla domů, vždycky jsem se zhroutila.

Spím zase s Petem, když je v Londýně. Začala jsem s tím před dvěma týdny. Prosím, prosím, věř mi, že kdybych – však víš. Víš, že to víš. Necítím k němu to, co předtím, a v žádném případě k němu ani zčásti necítím, co jsem cítila k tobě – je nemožné, abys žárlil.

Zase se vezu v té staré hře na Australany v Londýně – prostě proto, že je tak nekomplikovaný, že s ním nemusím přemýšlet a necítím se tak sama. Možná se vezmeme. Nevím.

Je to hrozné. Pořád ti chci psát a chci, abys ty psal mně. Vzpomínám. Sbohem.

ALISON

Ty pro mě zůstaneš jiný. Vždycky. Ten první dopis, který jsem ti napsala, když jsi odjel. Kdybys tak mohl rozumět.

Napsal jsem dopis, jímž jsem jí chtěl odpovědět, že jsem její dopis očekával a že má naprostou svobodu, ale roztrhal jsem ho. Pokud ji něco mohlo zranit, bylo to mlčení. A já jsem ji zranit chtěl.

8

Několik posledních dní před vánočními prázdninami jsem byl beznadějně nešťastný. Začal jsem nesmyslně pociťovat odpor ke škole, ke způsobu, jakým fungovala, a k zaslepenosti, s níž byla vedena jako vězení uprostřed božské krajiny. Když mi přestaly přicházet dopisy od Alison, cítil jsem se také stále odloučenější v běžnějším smyslu slova. Vnější svět, Anglie, Londýn, to vše mi najednou připadalo absurdně a někdy děsivě neskutečné. Dva nebo tři mí oxfordští přátelé, s nimiž jsem si nárazově dopisoval, mi zmizeli za obzorem. Čas od času jsem poslouchal zahraniční vysílání BBC, ale zprávy jako by přicházely z měsíce: týkaly se událostí a společnosti, s nimiž jsem už neměl nic společného. Anglické noviny, které se mi dostaly do rukou ostatně jen zřídka, čím dál víc připomínaly svou rubriku „Stalo se před sto lety“. Vyhnanství z moderní reality patrně pociťoval celý ostrov. Přístavní hráze bývaly vždy zaplněné už několik hodin předtím, než se na severovýchodním horizontu objevil každodenní parník z Athén. Třebaže lidé věděli, že tu zastaví jen na pět minut, že nastoupí nebo vystoupí sotva pět cestujících, přesto museli přihlížet. Jako bychom všichni byli odsouzenci, kteří stále v koutku duše doufají, že jim bude udělena milost.

A přece byl ostrov tak krásný. Před Vánoci nastalo bouřlivé a chladné počasí. Na štěrkovité školní pláži s hukotem dopadaly obrovské masy antverpské modři. Hory na pevnině se pokryly sněhem, jejich velkolepé bílé hřebeny jako z obrazů Hokusaiho se tyčily na západě a severu za

rozbouřenými vodami. Kopce teď byly ještě holejší, ještě tišší. Často jsem se vydával na procházku z čiré nudy, ale vždycky jsem nacházel nové samoty, nová místa. Ten neporušený přírodní svět mi však nakonec začal nahánět strach. Zdálo se mi, že do něj vůbec nepatřím, že s ním nedokážu žít a že jsem se pro něj nenarodil. Byl jsem městský člověk a to znamenalo vykořeněnost. Zavrhl jsem svou dobu, a přesto jsem se nedokázal pohroužit do doby starší. A tak jsem skončil jako Skiron, muž ve vzduchu.

Přišly vánoční prázdniny. Vyrázil jsem na cesty po Peloponésu. Potřeboval jsem být sám, abych si trochu užil života mimo školu. Kdyby Alison byla volná, byl bych za ní odjel do Anglie. Několikrát se mi zachtělo dát výpověď, ale pak jsem si pomyslel, že by to byl útěk, další porážka, a řekl jsem si, že s příchodem jara se všechno zlepší. Takže jsem oslavil Vánoce sám ve Spartě a nový rok přivítal také sám v Pyrgu. Než jsem odjel lodí zpět na Fraxos, strávil jsem den v Athénách a znovu navštívil stejný nevěstinec.

O Alison jsem přemýšlel velmi málo, ale citem jsem ji stále vnímal – to znamená, že jsem se chtěl zbavit vzpomínky na ni, ale nedařilo se mi to. Byly dny, kdy jsem si myslel, že bych mohl dodržovat celibát do konce života, mnišské dny, a jindy jsem toužil po společnosti družné dívky. Ostrovanky byly ženy albánského vzhledu, ženy se zažloutlými, zarputilými tvářemi, odolné vůči svodům jako shromáždění nonkonformistů. Daleko větším pokušením byli někteří chlapi, obdaření vznešeným půvabem a vyhraněnou osobností, díky nimž se tolik lišili od svých stereotypních protějšků z anglických soukromých škol, těch uniformovaných různolících mravenců arnoldovského ražení. Měl jsem gideovské okamžiky, ale mé pocity nebyly opětovány, protože pederastie nikde nebudí takový odpor jako v buržoazním Řecku – tam by se alespoň Arnold cítil dokonale doma. A krom toho jsem nebyl na chlapečky – jenom jsem si uvědomoval (a usvědčoval tak vlastní vychování ze lživosti), že v homosexualitě může člověk nalézt jistou útěchu. Nebylo to jen osaměním – bylo to Řeckem. Řecko způsobovalo, že konvenční anglické

názory na to, co je morální a co ne, působily směšně. Zda udělám něco společensky nepřijatelného nebo ne se zdálo být pouze otázkou chuti, jako když se člověk rozhoduje o nové značce cigaret – tak triviální se to jevilo z morálního hlediska. Dobrotu a krásu lze snad oddělit na severu, ale nikoli v Řecku. Dvě těla tu dělí jen světlo.

Byla tu taky má poezie. Začal jsem psát verše o ostrově, o Řecku a zdálo se mi, že mají filozofickou hloubku a obdivuhodnou formu. Stále intenzivněji jsem snil o literárním úspěchu. Celé hodiny jsem civěl na stěnu svého pokoje a představoval si recenze, dopisy od proslulých básnických kolegů, slávu a chválu a ještě více slávy. Tenkrát jsem neznal moudrý výrok Emily Dickinsonové, že „publikování poezie není věcí básníků“, tedy že být básníkem je všechno a být známý jako básník neznamená nic. Obraz sebe coby literáta, který jsem si se sebeukáječskou vášní vytvářel mimo realitu, začal ovládat můj život. Škola mi sloužila jako příhodný obětní kozel, na nějž bylo možné vkládat vlastní hříchy: vždyť cožpak člověk mohl skládat dokonalé verše, když ho obklopovala bezduchá rutina?

Pak mi ale jedné nevlídné březnové neděle spadly šupiny z očí. Přečetl jsem si své řecké verše a uvědomil si, čím skutečně jsou – začátečnickými básněmi bez rytmu a vnitřní struktury, shluky banálních reflexí, neobratně ukrytých pod vydatným nánosem rétorických obrátů. V hrůze jsem nahlédl do básní, které jsem napsal dříve – v Oxfordu a ve východní Anglii. Nebyly o nic lepší, ba spíš horší. Poznání pravdy mě zaplavilo jako lavina. Pochopil jsem, že nejsem básník.

To poznání mi neposkytlo žádnou útěchu, pouze ve mně vyvolalo vztek nad tím, že evoluce připouští možnost koexistence takové senzitivity a takové neschopnosti v jediné mysli. Vzal jsem všechny básně, které jsem kdy napsal, a velmi pomalu, stránku po stránce, jsem je trhal na malé kousíčky, až mě z toho rozbolely prsty.

Potom jsem vyrazil na procházku do kopců, třebaže bylo velmi chladno a začalo hustě pršet. Konečně se ukázalo,

že celý svět stojí proti mně. Bylo tu něco, co nebylo možné odbýt pokrčením ramen – absolutně platný rozsudek. Mé horší zkušenosti byly do té doby v jistém ohledu vždy nakonec přínosné, užitečné, nezůstávaly po nich jen utrpení a pocit marnosti. Poezii jsem vždy pokládal za něco, k čemu se můžu v případě potřeby obrátit – za nouzový východ, záchranný kruh a taky za ospravedlnění vlastního života. Ted' jsem se ocitl v moři a záchranný kruh klesal jako olovo. Snažil jsem se nepoddát sebelítostnému pláči. Tvář mi ztuhla v nehybnou masku podobnou tvářím na akroteriích antických chrámů. Hodiny a hodiny jsem chodil a prožíval peklo.

Jeden druh lidí je zapojený do práce pro společnost a neuvědomuje si to, jiný druh lidí se do ní zapojuje tak, že společnost řídí. Lidé prvního druhu jsou hnacím soukolím, ozubenými koly, lidé z druhé skupiny inženýry, řidiči. Ale člověku, který se ze společnosti dobrovolně vyřadil, zbývá pouze nadání, aby své neúčasti na jejím chodu vtiskl podobu osobité existence, nebo nicoty. Ne *cogito*, ale *scribo*, *pingo*, *ergo sum*. Po řadu následujících dní jsem cítil, že mě naplňuje nicota, cosi víc než jen má stará tělesná a společenská osamělost – pocit vysazence na pustém ostrově v metafyzickém smyslu. Bylo to cosi téměř hmatatelného, jako rakovina nebo tuberkulóza.

A pak jednoho dne, sotva týden poté, to hmatatelné bylo: ráno jsem se probudil a našel na sobě dva vředy. Vlastně jsem napůl očekával, že se objeví. Koncem února jsem byl v Athénách a znovu jsem zavítal do domu v Kefissii. Věděl jsem, že riskuju. Ale tehdy se mi zdálo, že na tom nezáleží.

První den jsem byl příliš šokovaný, než abych dokázal jednat. Ve vesnici byli dva lékaři – praktikující lékař, k jehož klientele patřilo i osazenstvo školy, a nemluvný starý Rumun, který, ač napůl v penzi, stále ještě přijímal několik pacientů. Školní lékař se co chvíli objevil ve sborovně. K němu jsem jít nemohl. Šel jsem tedy za doktorem Patareskem.

Podíval se na vředy, potom na mě a pokrčil rameny.

„*Félicitations*,“ řekl.

„*C'est...*“

„*On va voir ça à Athènes. Je vous donnerai une adresse. C'est bien à Athènes que vous l'avez attrapé, oui?*“ Přikývl jsem. „*Les poules là-bas. Infectes. Seulement les fous s'y laissent prendre.*“

Měl starou zažloutlou tvář a na nose cvikr: potměšile se usmíval. Moje otázky ho pobavily. Řekl mi, že mám slušnou šanci se vyléčit. Prý nehrozí, že někoho nakazím, ale musím se vyhnout pohlavnímu styku. Mohl by mě léčit sám, kdyby měl potřebný medikament, benzathin penicilin, ale ten že tu není k dostání. Někde se doslechl, že se dá sehnat na jisté soukromé klinice v Athénách, ale tam by si za něj nechali zaplatit nekřesťanské peníze. Trvalo by potom osm týdnů, než bychom mohli s jistotou prohlásit, že zabral. Na všechny mé otázky odpovídal chladně: vše, co mi prý může nabídnout, je zastaralá arzeniková a bismutová kúra a v každém případě si nejprve musím nechat udělat laboratorní zkoušku. Veškerý soucit s lidstvem z něj už dávno vyprchal – když jsem na stůl pokládal peníze, sledoval mě želvíma očima.

Stál jsem ve dveřích a znovu naivně zkoušel vymámit z něj trochu účasti.

„*Je suis maudit.*“

Pokrčil rameny a vyprovodil mě ven. Zcela lhostejná, apatická bytost, která člověku pouze oznámí stav věcí.

Bylo to příliš strašlivé. Do konce semestru chyběl ještě týden a já uvažoval o tom, že hned odjedu a vrátím se do Anglie. Představa Londýna byla ale nesnesitelná a v Řecku, ne-li na ostrově, se dalo žít v jakési anonymitě. Na mlčenlivost doktora Patareska jsem příliš nespoléhal. Mezi staršími profesory měl několik starých kamarádů a ti, jak jsem věděl, se s ním často scházeli u partie whistu. Pozorně jsem zkoumal každý úsměv, každé slovo, které ke mně kdo pronesl, a hledal v nich souvislosti s tím, co se stalo. Zdálo se mi, že hned první den po návštěvě u doktora jsem v očích různých osob zahlédl známku chladné pobavenosti. Jednoho dne při dopolední přestávce ředitel řekl: „Hla-

vu vzhůru, *kyrios* Urfe. Přece nechcete, abychom si mysleli, že vás rozesmutněly krásy Řecka?“ Považoval jsem to za přímou narážku; úsměvy, které následovaly, podle mého názoru svědčily o tom, že ředitelova poznámka nemohla být nevinná. Už třetí den po návštěvě u doktora jsem nabyl přesvědčení, že o mé nemoci ví každý, dokonce i studenti. V každém jejich zašeptání jsem slyšel slovo „syfilis“.

Téhož hrozného týdne k nám dorazilo řecké jaro. Jak se zdálo, trvalo to pouhé dva dny a země se pokryla sasankami, vstavači, asfodely a divokými mečíky, ptáci byli zase jednou po dlouhém čase všude, protože právě táhli na sever. Nad hlavami lidí se ozývaly hlasy vlnících se čápů, nebe bylo průzračně modré, chlapci si zpívali a dokonce i ti nejpřísnější profesori se usmívali. Svět kolem vzlétal a já vězel v zemi – Catullus bez talentu přinucený obývat zemi, která je mu nemilosrdnou Lesbíí. Prožíval jsem ohavné noci; za jedné z těchto nocí jsem napsal dopis Alison ve snaze vysvětlit jí, co se mi přihodilo, že si pamatuju, co napsala v onom dopise v jídelně, že jí teď už věřím a jak sám sebe nenávidím. Dokonce i tehdy jsem se dokázal přinutit k rozhořčenému tónu, protože fakt, že jsem ji opustil, se mi začínal jevit jako poslední a nejhorší z mých proher. Mohl jsem se s ní oženit – alespoň bych měl na poušti společníka.

Dopis jsem neodeslal; každou noc se mi ale znovu a znovu vracela myšlenka na sebevraždu. Připadalo mi, že má rodina nese znamení smrti; ta si vzala nejprve mé nepoznané strýce, z nichž jeden zahynul u Ypres a druhý u Passchendaele, pak mé rodiče. Ve všech případech šlo o násilnou, zbytečnou smrt, o prohru. Byl jsem na tom dokonce hůř než Alison. Ona nenáviděla život, já jsem nenáviděl sám sebe. Nevytvořil jsem nic, náležel jsem nicotě, své *néant*, a smrt se zdála být tím jediným, čeho jsem schopen. A přece i tehdy jsem byl přesvědčen o tom, že bych svou smrtí mohl obvinít všechny, kdo mě kdy znali. Domníval jsem se, že má smrt by dodala váhu veškerému mému cynismu, že by ospravedlnila můj samotářský egoismus, byla mým

konečným temným vítězstvím a jako taková by byla připomínána.

Den před koncem semestru jsem pocítil, že ztrácím rovnováhu. Věděl jsem, co mám dělat. Vrátný ve škole měl starou dvanáctku a nabídl se, že mi ji půjčí, až si budu chtít v kopcích zastřílet. Šel jsem za ním a požádal ho o pušku. Nadšeně souhlasil a napsal mi kapsu patronami – borové lesy byly plné táhnoucích křepelek.

Za školou jsem se pustil roklí nahoru, vystoupil na velké sedlo a vešel do lesa. Brzy jsem byl ve stínu stromů. Zlatavou pevninu ležící za vodou směrem na sever stále ozařovalo slunce. Vzduch byl plný světla a hřál a nebe zářilo sytou modří. Daleko přede mnou bylo slyšet vyzvánění kozího stáda, které kdosi sháněl na noc do vesnice. Nějaký čas jsem pokračoval v chůzi. Bylo to jako hledat místo, kde by člověk mohl vykonat potřebu; chtěl jsem mít jistotu, že mě nikdo nebude pozorovat. Nakonec jsem objevil jednu skalnatou roklinu.

Vložil jsem do pušky náboj, posadil se na zem a opřel se zády o kmen borovice. Všude kolem spod borového jehličí vyrážel modřenec. Obrátil jsem pušku hlavní vzhůru a zadíval se do kruhového otvoru, do temnoty vlastní neexistence. Vyměřil jsem si úhel, v němž bych měl držet hlavu. Ústí hlavně jsem namířil proti pravému oku, aby mi střela prolétla mozkem jako ničivý černý blesk a vyrazila zadní stěnu lebky. Natáhl jsem ruku ke spoušti – to všechno byl jen nácvik, zkouška – a shledal jsem, že to nebude jednoduché. Napadlo mě, že až se budu natahovat dopředu, budu možná muset na poslední chvíli otočit hlavu a všechno zpackám, a tak jsem si našel suchou větev, kterou bylo možné prostrčit mezi spouští a jejím chráničem. Vyjmul jsem nábojnici, větev vsunul před spoušť a posadil se s puškou mezi kolena, oběma chodidly opřený o větev, pravou hlavěň coul od oka. Ozvalo se cvaknutí úderníku. Bylo to prosté. Vložil jsem náboj zpátky do hlavně.

Z kopců za mnou zazněl osamělý dívčí hlas. Ta, které patřil, nepochybně sháněla stádo koz dolů a nespoutaně si

zpívala, tak hlasitě, jak jí jen kurážný hlas dovoloval. Popěvek, frázovaný do stejných intervalů jako písně tureckých muslimů, neměl žádnou rozeznatelnou melodii. Vyvolával dojem netělesnosti, jako by jej vydávalo místo a ne člověk. Vzpomněl jsem si, že jsem podobný hlas už zpívat slyšel. Bylo to jednou v kopci za školou a snad patřil téže dívce. Zpěv dolehl až do třídy a chlapci se začali pochichtávat. Teď mi však zněl velikou tajemností a zdál se pramenit z osamění a utrpení, vedle nichž se má samota a mé trápení jevíly jako nicotné a absurdní. Seděl jsem s puškou na kolenou, a dokud se zvuk písně snášel dolů večerním vzduchem, nebyl jsem schopen pohybu. Nevím, jak dlouho zpívala; obloha však mezitím potemněla a moře vybledlo do perleťové šedi. Nad horami visely narůžovělé pruhy vysokého mračna dosud vydatně ozařovaného zapadajícím sluncem. Celá země i moře zadržovaly světlo, jako by světlo bylo teplo, které nemizí zároveň se svým zdrojem. Ale hlas slábl, jak se blížil k vesnici, a potom zanikl v tichu.

Pozvedl jsem znovu pušku a nasměroval hlaveň proti sobě. Větev se vztyčila a čekala na trhavé došlápnutí mých chodidel. Ve vzduchu viselo veliké ticho. Mnoho mil odtud zahoukala siréna lodi z Athén, která připlouvala k ostrovu. Přicházela však ke mně z prostoru za vzduchoprázdňem. Přítomností byla smrt.

Neudělal jsem nic. Čekal jsem. Oblohu nad mořem hor táhnoucích se na západ ovládly večerní červánky, nejbledší odstín žluté, pak světle zelená záře, potom průzračná modř jako z okenní vitráže. Čekal jsem dál a dál, zaslechl jsem sirénu blíže, čekal jsem na popud vůle, na temný okamžik, který by mě přiměl zvednout nohy a došlápnout, ale nedokázal jsem udělat nic. Po celý čas jsem cítil, že mě někdo pozoruje, že nejsem sám, že hraju komusi divadlo, že to, co dělám, má smysl, pouze pokud člověk jedná spontánně, upřímně – a morálně. Stále intenzivněji jsem si totiž krom pronikavého chladu jarní noci uvědomoval, že to, oč se pokouším, není skutek morální, ale veskrze estetický, že se snažím ukončit svůj život něčím senzačním, významným

a důsledným. Ve skutečnosti jsem nechtěl zemřít doopravdy, ale jako Merkucio. Šlo mi o smrt, která se lidem vryje do paměti, ne o skutečnou smrt a skutečnou sebevraždu, jejímž prostřednictvím bych se vymazal ze světa.

A ten hlas, to světlo, to nebe.

Začalo se stmívat, siréna vzdalujícího se athénského parníku náříkavě zahoukala a já jsem stále seděl a kouřil a puška ležela po mém boku. Znovu jsem zhodnotil sám sebe. Pochopil jsem, že od této chvíle jsem jednou provždy hodný opovržení. Že mě dosud sužovala silná sklíčenost a sužuje mě i nadále a také že jsem byl a vždy budu velmi neupřímný, z existenciálního hlediska neautentický. Věděl jsem, že se nikdy nezabiju, že vždycky budu chtít žít dál sám se sebou, jakkoli prázdným a chorobným člověkem se stanu.

Zvedl jsem pušku a vystřelil naslepo do nebe. Rána mnou otřásla. Rozlehla se ozvěna a na zem spadlo pár větviček. Pak vše pohltilo hluboké ticho.

„Trefil jsi něco?“ ptal se stařík u brány.

„Vystřelil jsem jen jednou,“ řekl jsem. „Vedle.“

9

O řadu let později jsem v Piacenze viděl *gabbii*: hrubou černou „ptačí“ klec, zavěšenou vysoko u stěny strmící kampanily, v níž kdysi nechávali trestance zemřít hlady a rozkládat se, aby byli městu pod nimi na očích. Když jsem k ní vzhlížel, vzpomněl jsem si na onu zimu v Řecku, na *gabbii*, kterou jsem si vytvořil sám pro sebe ze světla, osamělosti a sebeklamů. Psát poezii a spáchat sebevraždu, zcela zjevné protiklady, mi skutečně byly týmž – pokusem o únik. A všechny mé pocity na konci toho neblahého semestru byly pocity muže, který ví, že je v kleci, vystavený posměškům za všechny své dávné touhy do konce svých dnů.

Odjel jsem ale do Athén a zašel na adresu, kterou mi dal ten vesnický lékař. Udělali mi Kahnův test a diagnóza dok-

tora Patareska se potvrdila. Desetidenní kúra byla velmi drahá: většina léků byla pašovaná nebo kradená a já jsem stál až na konci řetězce prodávajících a kupujících. Mladý uhlazený doktor, který vystudoval v Americe, mi sdělil, že se nemám čeho obávat – prognóza je prý skvělá. Když jsem se koncem velikonočních prázdnin vrátil na ostrov, čekala tu na mě pohlednice od Alison. Na ní byl na křiklavém pozadí vyobrazený klokan s komiksovou bublinou, v níž stálo: „Myslels, že jsem zapomněl?“ Zatímco jsem byl v Athénách, minuly mé šestadvacáté narozeniny. Na pohlednici nebyl žádný vzkaz. Jen podpis „Alison“. Tehdy jsem ji zahodil do koše. Onoho večera jsem ji však znovu vytáhl.

Abych překonal čas úzkostného čekání, zda se objeví druhé stádium nemoci, začal jsem se nenápadně zmocňovat ostrova. Plaval jsem a procházel se do sytosti, každý den jsem vyrážel někam ven. Počasí se rychle oteplovalo a v odpoledním horku škola usínala. Tehdy jsem se vydával do borového lesa. Pokud to bylo možné, odcházel jsem vždy přes hřeben kopců ve středu ostrova na jižní stranu, pryč od vesnice a školy. Tam jsem nacházel naprostou samotu – byla tu tři stavení ukrytá u malého zálivu, několik kapliček, ztracených ve svahu porostlém borovicemi a navštěvovaných pouze ve svátek, a téměř neviditelná, každopádně však prázdná vila. Jinak nic než vznešený klid plný možností jako prázdné plátno: scéna jako stvořená pro vznik mýtů. Připadalo mi, jako by se o ostrov dělily světlo a tma. Učební rozvrh, kvůli němuž jsem nemohl vycházet příliš daleko, s výjimkou víkendů a případů, kdy jsem si řádně přivstal (škola začínala o půl osmé), mi byl zanedlouho protivný jako krátký řetěz.

Na budoucnost jsem nemyslel. Navzdory tomu, co mi řekl doktor na klinice, jsem cítil jistotu, že léčba bude neúspěšná. Zdálo se jasné, jakým směrem se teď můj osud bude ubírat – dolů a dolů a zase dolů.

A pak ty záhady začaly.

II

Irrités de ce premier crime, les monstres ne s'en tinrent pas là; ils l'étendirent ensuite nue, à plat ventre sur une grande table, ils allumèrent des cierges, ils placèrent l'image de notre sauveur à sa tête et osèrent consommer sur les reins de cette malheureuse le plus redoutable de nos mystères.

DE SADE, LES INFORTUNES DE LA VERTU

10

Byla neděle na konci května, modrá jako křídlo ledňáčka. Vystoupil jsem po kozích stezkách na ostrovní hřeben, odkud se zelená tříšť vršků borovic valila dvě míle dolů k pobřeží. Moře se rozprostíralo jako sametový koberec až ke stinnému pásu hor ležícímu na pevnině směrem na západ, který se táhl padesát či šedesát mil na jih až k horizontu a odrážel se ve vodě pod nesmírným příkrovem modravého příbytku bohů. Byl to svět zaplněný blankytem, ohromující svou neporušeností, a když jsem stál na vrcholu kopcovitého hřbetu táhnoucího se středem ostrova, jako vždy předtím jsem zapomněl na většinu svých trápení. Přecházel jsem po centrálním hřebenu směrem na západ a na severu i na jihu se mi otevíral velkolepý pohled. Ještěrky se třpytily na borových kmenech jako živé smaragdové náhrdelníky. Rostl tu tymián, rozmarýn a jiné byliny, keře s květy, které připomínaly pampelišky plovoucí na nebi v jasně zářivé modři.

Po chvíli jsem došel na místo, kde se hřeben prudce svažoval na jih a vytvářel nevelký, ale strmý sráz. Míval jsem ve zvyku posadit se na kraj srázu, zapálit si cigaretu a shlížet dolů na obrovské prostory zaplněné mořem a horami. Téměř hned jakmile jsem se oné neděle usadil, postřehl jsem, že se ve výhledu cosi změnilo. Dole pod mnou, v polovině jižního pobřeží ostrova, ležel záliv se třemi malými domky. Směrem na západ od zálivu mořský břeh přecházel v řadu nízkých výběžků a skrytých malých zátok. Bezprostředně u zálivu týmž směrem se země prudce zvedala, tvoříc nevysoký útes; ten vybíhal několik set metrů do nitra ostrova jako drolící se červenavá zeď plná trhlin, jakési přírodní opevnění osamělé vily, která stála na

mysu za útesem. Vše, co jsem o tom domě věděl, bylo, že jeho majitelem je pravděpodobně zámožný Athéňan, který ho obývá jen na vrcholu letní sezóny. Z hřebenu bylo vidět jen plochou střechu vily, protože mi v rozhledu bránil vysoký borový les.

Ted' se však od střechy zvedala tenká zvlněná nitka bledeho dýmu. Vila už nebyla opuštěná. Nejprve jsem pocítil lítost, jako Crusoeův Robinson, protože opuštěnost jižní poloviny ostrova ted' měla vzít za své a já jsem si už zvykl na roli vlastníka tohoto prostoru. Ta tajná provincie patřila mně a nikomu jinému – trpěl jsem tu chudé obyvatele tří rybářských domků, ale nikdo krom vesničanů na ni neměl žádné právo. Přesto se ve mně ozvala zvědavost a pustil jsem se stezkou, která, jak jsem věděl, vedla dolů k zátoce naproti Burani – tak se jmenoval mys, na němž stála vila.

Mezi borovicemi se konečně zalesklo moře a pruh vyběleného kamení. Došel jsem na kraj lesa. Byla to velká, doširoka otevřená zátoka lemovaná oblázcitým břehem, s vodou průzračnou jako sklo. Z obou stran ji svíraly dva výběžky pevniny. Nalevo, na strmějším z nich, na mysu Burani táhnoucím se východním směrem, stála vila, ukrytá mezi stromy, které tu rostly hustěji než kdekoli jinde na ostrově. K té pláži jsem zašel už dvakrát nebo třikrát předtím; jako mnohá jiná pobřežní zákoutí na ostrově i ona v člověku vyvolávala slastnou iluzi, že je prvním, kdo v těch místech kdy stanul, prvním, kdo existuje a dokáže se dívat, první lidskou bytostí. Nenašel jsem tu žádné známky přítomnosti někoho z vily. Uvelebil jsem se na otevřenějším, západním konci pláže, zaplaval si a poobědval chléb, olivy a studená *zuzukakia*, voňavé bochánky ze smaženého mletého masa. Nespatřil jsem nikoho.

Někdy začátkem odpoledne jsem přešel po rozpálených oblázcích na konec zálivu blíž k vile. Mezi stromy tu stála malá, vápnem obílená kaplička. Štěrbinou ve dveřích bylo vidět převrácenou židli, prázdný svícen a řadu naivně malovaných ikon na malé zástěně. Na dveřích byl připevněný kříž ze zašlého zlaceného papíru. Na jeho zadní stranu ně-

kdo naškrábal *Agios Demetrios* – svatý Jakub. Vrátil jsem se na pláž. Její konec tvořil skalnatý sráz, čnící dosti hrozivě z hustého křoví a stromoví. Tehdy poprvé jsem si všiml ostatního drátu; byl připevněný mezi stromy asi osm nebo deset metrů od úpatí svahu jako plot, který má bránit vstupu na mys. Rezavým pletivem by snadno pronikla i stařena, ale byl to první ostnatý drát, který jsem na ostrově spatřil, a nelíbil se mi. Rušil osamělost místa.

Díval jsem se nahoru do vyhrátého strmého svahu porostlého stromy a najednou jsem pocítil, že nejsem sám. Někdo mě sledoval. Pozorně jsem prozkoumal stromy před sebou. Nic. Přistoupil jsem trochu blíže ke skaliskům, nad nimiž se houštím táhl drátěný plot.

Pak přišel šok. Za prvním balvanem se něco zalesklo. Byla to modrá gumová potápěčská ploutev. Hned za ní, částečně zastíněná úzkou siluetou sousedního balvanu, ležela druhá ploutev a u ní osuška. Znovu jsem se rozhlédl kolem sebe a potom si přitáhl osušku nohou. Kdosi pod ni schoval knihu. Poznal jsem ji hned podle obalu: brožované vydání jedné z nejběžnějších antologií moderní anglické poezie. Sám jsem měl jednu takovou ve svém pokoji ve škole. Bylo to tak nečekané, že jsem na okamžik zůstal stát a přihloupě se díval na zem. V tu chvíli mě zřejmě napadlo, že je to moje kniha a že ji někdo ukradl.

Nebyla moje. Podpis vlastníka sice chyběl, ale na několika místech byla kniha založena malými, pečlivě vystřiženými proužky čistého bílého papíru. Otevřel jsem ji na jedné ze založených stran a našel čtyřverší z básně *Little Gidding*, podtržené červeným inkoustem.

*Neustaneme ve zkoumání,
a až vše prozkoumáme,
dospějeme tam, kde jsme začali,
a poprvé poznáme to místo.*

Vedle posledních tří veršů byly doplňující značky, seřazené vertikálně pod sebou. Než jsem nalistoval další založenou

stránku, znovu jsem se zadíval vzhůru do svahu hustě porostlého stromy. Tento a ostatní proužky papíru označovaly stránky, na nichž se líčilo moře a ostrovy nebo kde o nich byla zmínka. Jistě jich tu bylo dobře přes deset. Téhož dne v noci jsem pak znovuobjevil několik takových pasáží ve své vlastní antologii.

*Každý ve svém malém loži z ostrovů –
Kde láska byla nevinná, jsouc daleko od měst.*

Tyto dva Audenovy verše byly zatržené, ale dva další, v textu zařazené mezi ně, označené nebyly. Bylo tu několik úryvků, rovněž nesouvislých, z Ezry Pounda.

*Pojď, jinak hvězdný proud se vytratí.
Na východ, vyhni se hodině jeho zániku,
Teď! neboť jehla se chvěje v mé duši!–
Neposmívej se toku hvězd, ta věc má se stát.*

A pak tohle:

*Ty, kdo, byť mrtvý, přec máš svou mysl celou!
Toto zaznělo v temnotách
Nejprve musíš podstoupit cestu
do pekel
A do komnat Proserpiny, dcery Cereřiny,
Příkrovem tmy, spatřit Tiresia,
Jenž byl bezoký, stín, který je v pekle,
Tak plný vědění, že i ti svalnatí muži vědí méně nežli on,
Než dospěješ ke konci své cesty.
Vědění stín stínu,
A přece musíš za věděním plout,
A sám znát míň než jedem omámená zvěř.*

Vánek, který v egejské oblasti za plného slunečního svitu občerstvuje téměř každý letní den, se zavlnil v drobném plážovém šterku jako líný bič. Neobjevilo se nic, vše vy-

čkávalo. Toho dne podruhé jsem se cítil jako Robinson Crusoe.

Položil jsem knihu zpátky pod osušku a postavil se docela sebevědomě čelem ke kopci, teď už přesvědčený, že mě opravdu někdo sleduje. Pak jsem se sehnul, vzal knihu a osušku a položil je spolu s ploutvemi nahoru na balvan pro případ, kdyby je někdo přišel hledat. Neudělal jsem to z laskavosti, ale abych ospravedlnil svou zvědavost před skrytým pozorovatelem. Osuška vydávala sotva znatelnou ženskou vůni, patrně opalovací olej.

Vrátil jsem se ke svým šatům a koutkem oka sledoval pláž. Po nějakém čase jsem se uchýlil do stínu borovic za pláží. Bílá skvrna na balvanu se leskla v slunečním svitu. Položil jsem se na záda a usnul. Jistě ne nadlouho, ale když jsem se probudil a rozhlédl se po pláži, věci byly pryč. Ta dívka, rozhodl jsem se totiž, že to byla dívka, se pro ně vrátila neviděna. Oblékl jsem se a sešel dolů k tomu místu.

Stezka, kterou jsem se obvykle vracel ke škole, vedla od středu zálivu. Na tomto konci pláže jsem narazil na další úzkou pěšinu, vedoucí nahoru směrem od pláže v místech, kde drátěný plot tvořil ohyb. Byla příkrá a podrost na vnitřní straně plotu byl tak hustý, že skrz něj nebylo vidět. Ze stínů se vynořovaly malé růžové hlavičky divokých mečíků a z nejhustšího křoví zazněl zvukný, zajímavý hlas nějakého zpěvného ptáka. Ozýval se určitě jen několik stop ode mě a jeho zpěv připomínal slavíka, třebaže zněl mnohem přerývaněji. Byl jeho hlas varováním, nebo vábením? Nedokázal jsem se rozhodnout, ačkoli bylo těžké vnímat ho jako cosi bezvýznamného. Spílal, trylkoval jako flétna, vřískal, rezonoval slavičím tlukotem a uchvacoval.

Náhle odněkud zpoza houští zazněl zvon. Pták přestal zpívat a já pokračoval v cestě vzhůru do svahu. Zvon zazněl znovu, celkem třikrát. Zřejmě svolával lidi k nějakému jídlu, snad k svačině, nebo si s ním hrálo dítě. Po chvíli stoupání přestalo, cesta vyústila do roviny na konci výběžku a stromoví poněkud prořídlo, ale keře se táhly dál, stejně husté jako předtím.

Pak se objevila brána opatřená řetězem a natřená barvou. Nátěr ale oprýskával, řetěz byl rezavý a u pravého sloupku brány někdo prorazil do drátěného plotu řádnou díru, kterou bylo možné pohodlně vstoupit. Napříč výběžkem vedla široká travnatá cesta směrem k moři a mírně se svažovala. Stáčela se mezi stromy, aniž by člověku umožňovala zahlédnout třeba jen část domu. Chvilí jsem poslouchal, ale nebylo slyšet žádné hlasy. Dole ve svahu se zase rozezpíval ten pták.

Vtom jsem ji uviděl. Vešel jsem otvorem dovnitř. Vise-la na druhém nebo třetím stromě od brány, stěží čitelná, nedbale přibitá na kmen borovice asi v téže výšce, v jaké v Anglii obvykle najdeme nápisy *Vstup přísně zakázán*. Ale na této tabuli bylo těžkopádnými červenými písmeny na bílém pozadí napsáno SALLE D'ATTENTE. Vypadalo to, jako by ji kdosi před lety odnesl z nějakého francouzského nádraží, jako dávný studentský žert. Smalt byl oprýskaný a po celé ploše nápisu se jako rakovina rozlézaly skvrny rzi. V jednom rohu zely tři nebo čtyři díry připomínající staré průstřely. Mitford mě přece varoval: Dávej si pozor na čekárnu.

Stál jsem na travnaté pěšině a váhal, zda se vydat dál směrem k domu; soupeřila ve mně zvědavost se strachem, že budu rázně vykázán. Okamžitě mi došlo, že tenhle dům je vila kolaboranta, s nímž se Mitford pohádal. Představoval jsem si ale spíš prohnaného řeckého Lavala s krysí tváří než člověka natolik vzdělaného, že dokáže číst Eliota a Audena v originálu nebo hostí lidi, kteří to dokážou. Stál jsem tam tak dlouho, až mi došla trpělivost s vlastní nerozhodností a přiměl jsem se k odchodu. Dírou v plotě jsem prošel ven a pokračoval v cestě stezkou, která stoupala k centrálnímu hřebenu. Ta mě brzy dovedla na cestu, po níž vesničané sváděli kozy z pastvy; tou cestou někdo nedávno vedl stádo, protože mezi sluncem vyběleným kamením ležely obrácené kameny, zbarvené zeminou doru-da. Když jsem vystoupil na vrchol hřebenu, ohlédl jsem se zpátky. Z toho místa dům vidět nebylo, ale věděl jsem, kde

stojí. Moře a hory pluly ve stálém večerním svitu slunce. Všude klid, živly a prázdnota, zlatavý vzduch a němé modré dálky, jako u Clauda; když jsem sestupoval po strmých klikatých stezkách ke škole, severní strana ostrova mi ve srovnání s tím výjevem připadala stísněná a fádni.

11

Druhého dne ráno po snídani jsem zamířil k Demetriadsovu stolu. Předchozího večera byl ve vesnici a mně se nechtělo zůstat vzhůru a čekat, až se vrátí. Demetriadés byl malý, kulaťoučký človíček, Korfan s žabí tváří, který bytostně nenáviděl slunce a venkov. Bez přestání reptal nad tím, jak „odporně provinční“ život jsme nuceni vést na ostrově. V Athénách žil v noci a oddával se svým dvěma zálibám, děvkaření a jídlu. Za ně a za oblečení utrácel všechny peníze. Člověk by očekával sinalou, úlisnou a zkaženou bytost, on však byl vždy růžový a bez poskvrnky. Jeho oblíbenou historickou postavou byl Casanova. Chyběl mu šarm obdivovaného Itala, o géniu ani nemluvě, ale jako společník, střídavě veselý a truchlivý, byl lepší, než Mitford naznačoval. Alespoň nebyl pokrytecký. Měl kouzlo lidí, kteří bezvýhradně věří v sebe samé, kouzlo integrity.

Odvedl jsem ho do zahrady. Přezdívalo se mu Méli, Med. To kvůli jeho dětinské vášni pro všechno sladké.

„Méli, co víš o tom člověku z Burani?“

„Ty ses s ním potkal?“

„Ne.“

„Ai!“ Nevrlé okřikl chlapce, který vyrýval nějaké slovo do kůry mandloně. Casanova se směl projevovat pouze v soukromí, ve škole byl Méli pedant.

„Nevíš, jak se jmenuje?“

„Conchis.“ Vyslovil *ch* tvrdě.

„Mitford říkal, že se s ním porval. Nebo pohádal.“

„Lhal ti. Pořád lhal.“

„Možná. Ale musel se s ním setkat.“

„*Po po*.“ *Po po* v řečtině znamená *To si vykládej někomu jinému*. „Ten chlap se s nikým nestýká. Zeptej se ostatních profesorů.“

„Ale proč?“

„Ech –,“ pokrčil rameny. „Vypráví se toho spousta, staré historky. Já nic nevím.“

„Ale jdi.“

„To tě nebude zajímat.“

Kráčeli jsme po chodníku dlážděném kameny. Méli neměl rád ticho, a tak mi po chvíli začal vykládat, co ví o Conchisovi.

„Za války spolupracoval s Němci. Do vesnice nikdy nechodí. Lidi by ho ukamenovali. Já taky, kdybych ho potkal.“

Rozesmál jsem se: „Proč?“

„Protože je zazobaný a žije na takovémhle pustém ostrově, místo aby si užíval v Paříži –“ Jeho růžová ruka rychle opsala ve vzduchu několik malých kroužků. Bylo to jeho oblíbené gesto. Méli nesmírně toužil po apartmá s výhledem na Sein, v němž by byl krom řady jiných podivností i pokoj bez oken.

„Mluví anglicky?“

„Řekl bych, že ano. Ale proč tě tak zajímá?“

„Nezajímá. Jen že jsem viděl jeho dům.“

Hlas zvonku ohlašující druhou část vyučování proletěl nad sady a cestičkami a odrazil se od vysokých bílých zdí obklopujících školní pozemek. Cestou nazpátek do třídy jsem Méliho pozval, aby se mnou následujícího dne povečeřel ve vesnici.

Přední vesnický *estiatoras*, mohutný lidský mrož jménem Sarantopulos, věděl o Conchisovi víc. Posadil se u nás a vypil si sklenici vína, zatímco jsme jedli pokrm, který připravil. Potvrdil, že Conchis je samotář a nikdy nechodí do vesnice, ale že za války kolaboroval, to prý je lež. Němci ho za okupace vybrali za starostu a on vlastně pro vesničany dělal, co mohl. Pokud ho teď nemají v oblibě, je to proto, že si větší-

nu potravin nechává vozit z Athén. Začal vyprávět dlouhý příběh. Ostrovní dialekt byl stěží srozumitelný i pro Řeky a já jsem nerozuměl ani slovu. Naklonil se k nám naléhavě přes stůl. Demetriades vypadal znuděně a v přestávkách samolibě přikyvoval.

„Co říká, Méli?“

„Vůbec nic. Jen vykládá nějakou válečnou historku.“

Sarantopulos najednou pohlédl za nás. Řekl něco Demetriadesovi a vstal. Otočil jsem se. Ve dveřích stál vysoký, zachmuřený vesničan. Zamířil ke stolu ve vzdálenějším koutě dlouhé prázdné místnosti, ke stolu pro vesničany. Viděl jsem, jak mu Sarantopulos položil ruku na rameno. Muž se na nás nedůvěřivě zadíval, pak se poddal a nechal se odvést k našemu stolu.

„To je *agogiati* pana Conchise.“

„Cože?“

„Má osla. Vozí na Burani jídlo a poštu.“

„Jak se jmenuje?“ Jmenoval s Hermes. Už jsem si příliš zvykl na to, že tu nikterak pozoruhodně bystré mládence oslovují Sokrate a Aristotele a že ošklivou stařenu, která mi uklízí pokoj, nazývají Afroditou, než aby mě něco takového mohlo rozesmát. Oslař se posadil a poněkud zdráhavě přijal skleničku retsiny. Prsty si pohrával s *kumbologi*, krátkým růžencem z jantarových korálků. Díval se zle, upřeně a jeho oči zářily divnou sinalostí. Méli, který se daleko více zajímal o humra na svém talíři, ho přiměl, aby nám něco řekl.

Co dělá pan Conchis? Žije sám – ano sám – s hospodyní. A obdělává svou zahradu – vypadalo to, že to myslí do slova. Čte. Má hodně knih. A klavír. Mluví mnoha jazyky. *Agogiati* nevěděl kterými – měl za to, že všemi. Kam jezdí v zimě? Někdy do Athén, jindy do ciziny. Kam přesně? Muž nevěděl. Nevěděl nic o Mitfordově návštěvě na Burani. Nikdo tam prý nikdy na návštěvě nebyl.

„Zeptej se ho, jestli si myslí, že bych mohl pana Conchise navštívit.“

Ne, to je prý nemožné.

Jelikož jsme byli v Řecku, naše zvědavost byla naprosto přirozená – naopak jeho zdrženlivost působila podivně. Svým mrzoutstvím vybízel k popichování. Povstal a chystal se k odchodu.

„Jste si jistý, že si tam nevydržíte harém plný hezkých děvčat?“ zeptal se Méli. *Agogiatí* dal zvednutím modré brady a obočí najevo své tiché ne a pohrdavě se odvrátil.

„Vesničan jeden!“ Méli na adresu odcházejícího zamumlal nejhorší řeckou nadávku a dotkl se vlhkou rukou mého zápěstí. „Kamaráde, už jsem ti vyprávěl, jak to spolu dělali dva pánové a dvě dámy, kterém jsem potkal jednou na Mykonu?“

„Ano, ale to nevadí.“

Cítil jsem podivné zklamání. A nebylo to jen proto, že jsem si už potřetí vyslechl podrobné líčení soulože akrobatické čtyřky.

Ve škole se mi do konce týdne podařilo zjistit víc. Na Burani byli pouze dva profesori, a to před válkou. Oba se pak s Conchisem setkali ještě několikrát, ale po znovuotevření školy v roce 1949 už nikdy. Jeden z nich ho označil za bývalého profesionálního hudebníka. Druhý ho považoval za velmi cynického člověka, za ateistu. Oba se shodli v tom, že Conchis lpí na svém soukromí. Za války ho Němci přinutili žít ve vesnici. Jednou zajali nějaké *andarte*, partyzány, kteří přišli z pevniny, a přikázali mu, aby je zastřelil. On odmítl, a tak ho s řadou dalších vesničanů postavili před popravčí četu. Jako zázrakem však nezemřel hned a podařilo se mu přežít. Šlo evidentně o týž příběh, který nám vyprávěl Sarantopulos. Mnozí vesničané, přirozeně všichni ti, jejichž příbuzní zahynuli jako oběti trestného masakru Němců, jsou toho názoru, že měl udělat, co mu bylo nařízeno. Ale to všechno je prý už minulost. Jestliže se zmýlil, bylo to Řecku ke cti. Ať tak či tak, do vesnice už nikdy nevkročil.

Pak jsem učinil malý, ale nezvyklý objev. Krom Demetriadese, který byl na škole teprve jeden rok, jsem se ptal i několika jiných lidí, jestli se Mitfordův předchůdce Leverrier nebo Mitford sám někdy zmínili o setkání s Conchisem.

Odpověď pokaždé zněla ne – což bylo zdánlivě zcela pochopitelné u Leverriera, protože byl velmi uzavřený, „příliš vážný“, jak se vyjádřil jeden z profesorů, poklepávaje si na čelo. Čirou náhodou se stalo, že poslední osobou, již jsem zpovídal nad kávou v jeho kabinetu, byl profesor botaniky. Karazoglu svou kouzelně přerývanou francouzštinou vyjádřil přesvědčení, že Leverrier tam nikdy nebyl, protože jinak by mu o tom řekl. Znal Leverriera poněkud lépe než ostatní profesori, spojoval ho s ním totiž zájem o botaniku. Důkladně prohrabal skříň se zásuvkami a nakonec vytáhl krabici, v níž byly listy papíru s vylisovanými sušenými rostlinami, které Leverrier sbíral a nalepoval. V krabici byly i rozvleklé poznámky psané obdivuhodně čitelným rukopisem a plné odborného výraziva a tu a tam i profesionálně vyhlížející nákresy provedené čínskou tuší a vodovými barvami. Nezaujatě jsem se probíral obsahem krabice a přitom mi vypadla z rukou jedna ze stránek herbáře, k níž byl připevněn list papíru s doplňujícími poznámkami. Tento list, původně přichycený sponkou, se uvolnil. Na jeho zadní straně byl začátek dopisu, sice přeškrtnutý, ale přece jen čitelný. Dopis byl datován 6. ledna 1951, před dvěma lety. *Vážený pane Conchisi, mám velké obavy, že po tom neobvyklém – a to bylo vše.*

Karazoglovi, který si ničeho nevšiml, jsem neřekl ani slovo, ale právě tehdy a na tom místě jsem se rozhodl navštívit pana Conchise.

Nedokážu vysvětlit, proč mě najednou začal tak zajímat. Částečně to bylo z hladu po něčem zajímavém, z obyčejné posedlosti malichernostmi, která člověka na ostrově popadala, zčásti to zapříčinily onen záhadný Mitfordův výrok, zjištění o Leverrierovi a především podivný pocit, že jsem jaksí oprávněný ho navštívit. Oba mí předchůdci se s tím nedostižným mužem setkali – a ani jeden z nich o svém setkání nechtěl mluvit. Teď byla jaksí řada na mně.

Během toho týdne jsem udělal ještě jednu věc: napsal jsem dopis Alison. Vložil jsem ho do obálky se jménem Ann

a adresou bytu na Russell Square a připojil přání, aby byl odeslán na místo, kde se Alison právě zdržuje. V dopise nebylo téměř nic, jen že jsem si na ni párkrát vzpomněl, že jsem zjistil, co to je „čekárna“, a že mi má odepsat, pokud bude opravdu chtít. A že pochopím, když o to nebude stát.

Uvědomoval jsem si, že na ostrově člověk tíhne k minulosti. Bylo tu tolik prostoru, tolik ticha a tak málo příležitostí k setkání, že bylo snadné nahlédnout za přítomnost a minulost se pak zdála desetkrát bližší, než skutečně byla. Alison si na mě pravděpodobně nevzpomněla už celé týdny a jistě měla za sebou už půltucet jiných známostí. A tak jsem vhodil dopis do schránky, jako jiní vrhají láhev se vzkazem do moře – sice ne docela jako žert, ale téměř ano.

12

Vítr, který obvykle nepolevoval ani za slunečného počasí, následující sobotu utichl a zavládlo nesnesitelné horko. Spustily cikády. Rachotily jako nesladěný sbor, jehož členové se nikdy nedokážou úplně shodnout na jediném rytmu. Ten zvuk člověku drásl nervy, ale nakonec natolik zevšedněl, že když po jedné ze vzácných přeháněk utichl, nastalé ticho připomínalo explozi. Cikády docela změnily charakter borového lesa. Les byl teď živý a plný tvorů, jako zvučící, ale neviditelný úl plný energie, a veškerá jeho ničím nerušená samota byla tatam, protože krom cikád rozeznávalo vzduch pulzování, bzučení a hukot kobylek s karmínově zbarvenými křídly, sarančat, mohutných sršňů, včel, mušek, střechků a stovek dalších, bezejmenných druhů hmyzu. Na některých místech jsem narazil na mračna dotěrných černých much, takže jsem stoupal mezi stromy jako nový Orestes, za neustálého klení a pleskotu.

Vystoupil jsem opět na vrchol hřebene. Za horkého bezvětří zářilo moře perleťovým tyrkysem a hory v dálce měly barvu popelavé modři. Odtud bylo vidět vrcholky borovic obklopujících Burani. Bylo kolem poledne, když se přede

mnou mezi stromy objevila štěrková pláž s kapličkou. Pláž byla opuštěná. Pátral jsem mezi skalisky, ale nebylo tam nic a ani jsem neměl pocit, že mě někdo sleduje. Vykoupal jsem se a poobědval chléb, ochru a smaženou chobotnici. Daleko na jihu dunivě projížděla zavalitá plachetnice, vlekoucí za sebou řadu šesti malých osvětlovacích člunů, jako divoká kachna s kachňaty. Obloukovitá stopa, kterou za sebou nechávala, vytvářela na hebce modré mořské hladině tmavý, zvlněný přelud. Ten tu zůstal jako jediná připomínka civilizace, když loď zmizela za západním mysem. Nekonečně tenká vrstva průhledné modré vody pokrývala kameny, vyčkávající stromy, nesčetná hmyzí dynamo a nesmírnou tichou krajinu. Podřimoval jsem ve štíhlém stínu borovice, v bezčasí, v dokonalé odloučenosti řecké přírody.

Slunce se posunulo po obloze, zaskvítilo na mě a probudilo ve mně erotické pocity. Myslel jsem na Alison, na věci, které jsme spolu dělali v posteli. Zatoužil jsem, aby byla vedle mě, nahá. Milovali bychom se na borovém jehličí, pak bychom si zaplavali a znovu se pomilovali. Naplňoval mě vyprahlý smutek, napůl vzpomínání a napůl vědomí: vzpomínání na to, co bylo a co mohlo být, a vědomí skutečnosti, že to vše je minulost. Zároveň jsem si uvědomoval, nebo začínal uvědomovat, že mám šťastně za sebou i jiné věci – alespoň některé iluze o vlastní osobě a taky syfilis. Nic totiž nenasvědčovalo, že by se nemoc měla vrátit. Po tělesné stránce jsem se cítil velmi dobře. Co teď bude s mým životem, jsem nevěděl; toho dne, když jsem ležel na mořském břehu, mi to ani nepřipadalo nijak důležité. Stačilo mi, že jsem. Sice s napětím, ale beze strachu jsem čekal na nějaký impulz, který mě přinutí zareagovat. Otočil jsem se na břicho a pomiloval se se vzpomínkou na Alison, jako zvíře, které necítí vinu ani stud, pouhý stroj vnímající vzruchy, roztažený jako placka na zemi. Pak jsem se rozběhl po horkých kamenech do moře.

Vystoupal jsem stezkou vedoucí podél plotu a houští, prošel kolem oprýskané brány a znovu se ocitl před záhadným nápisem. Travnatá cesta vedla po rovině, klikatila se

a trochu klesala, ukazovala se mezi stromy. Dům, oslnivě bílý tam, kde se do něj opíralo odpolední slunce, mi ukazoval svou zastíněnou stranu. Byl přistavěný k přímořské stěně malého domku, který tu zjevně stál před ním. Byla to vila s pravoúhlým půdorysem, plochou střechou a kolonádou, jejíž úzké oblouky obklopovaly celou jižní a východní stranu domu. Nad kolonádou byla terasa. Zahlédl jsem otevřené skleněné dveře pokoje v prvním poschodí, jimiž se na terasu vstupovalo. Na východní a zadní straně domu rostly řady mečíků a malé chomáče keřů s jasně červenými a žlutými květy. Kolem průčelí domu a stěn obrácených na východ a k moři se táhl široký pás šterku a za ním se země prudce svažovala k mořskému břehu. Na obou koncích šterkového pásu stály palmy, vyrůstající z úhledně obléhých kamenných prstenců. Borovice byly prořezané, aby nebránily výhledu.

Dům mě zaskočil. Příliš připomínal Azurové pobřeží, byl příliš neřecký. Stál tam, bílý a mohutný, jako masa alpského sněhu. Připadal jsem si před ním neohrabaný a začaly se mi potit ruce.

Vystoupil jsem po malém schodišti na červeně vykachlíkovanou postranní kolonádu. Narazil jsem na zamčené dveře s železným klepadlem ve tvaru delfína. Okno vedle dveří chránily masivní okenice. Zaklepal jsem na dveře. Štěkot úderů se ostře rozléhal nad kamennými podlahami. Otevřít ale nepřišel nikdo. Dům i já jsme tiše čekali v moři hmyzích zvuků. Přešel jsem kolonádu k jejímu konci na jižní straně domu. Tady byla širší a štíhlé oblouky se tu rozšiřovaly. Stál jsem v temném stínu, díval se přes vrcholky stromů a moře k malátným, popelavě fialovým horám – zmocnil se mě pocit, že jsem cosi takového už prožil, že jsem stál na stejném místě, před sebou též tvar oblouků, stejný kontrast stínu a planoucí krajiny tam venku, ale nedokázal jsem si vybavit kdy a kde.

Uprostřed kolonády stály dvě staré rákosové židle a stůl, pokrytý modro-bílým prostíráním z hrubě tkané látky; na něm byly dva šálky na podšálcích a dva velké talíře přikryté

mušelínem. U stěny stála rákosová pohovka s polštáři a na držáku vedle otevřených prosklených dveří jsem zahlédl malý naleštěný zvon, od jehož srdce visela vyrudlá, kaštanově hnědá šňůra se štrápcem na konci.

Uvědomil jsem si, že stůl je prostřený pro dva. Zůstal jsem s pocitem trapnosti stát v rohu a jako řádný Angličan jsem zatoužil nepozorovaně se vykrást pryč. Pak se ve dveřích objevila postava, náhle, bez varování.

Byl to Conchis.

13

Ze všeho nejdřív mě napadlo, že jsem očekáván. Když mě uviděl, netvářil se překvapeně, jen se trochu usmál, nebo spíš ušklíbl.

Byl téměř úplně holohlavý, hnědý jako ohmataná kůže, malý a hubený muž, jehož věk nelze odhadnout – snad mu bylo šedesát, snad sedmdesát. Na sobě měl tmavomodrou košili, šortky po kolena a tenisky se skvrnami po mořské soli. Nejnápadnější na něm byla intenzita jeho očí. Byly velmi tmavě hnědé, upřené a dívaly se s pronikavostí téměř opičí, také díky pozoruhodné zářivosti bělma. Jako by ani nebyly lidské.

Pozvedl krátce levou ruku k jakémusi tichému pozdravu, pak přešel do rohu kolonády, aniž mi dovolil pronést slova, která se mi drala na jazyk, a zavolal směrem k domku:

„Maria!“

Zaslechl jsem sotva znatelný, naříkavý hlas, jak odpoví dá.

Jakmile se otočil, spustil jsem: „Jmenuju se –“

Znovu zvedl levou ruku, tentokrát aby mě zarazil, vzal mě za paži a odvedl mě k okraji kolonády. Měl autoritu a jeho prudká rozhodnost mě zastihla nepřipraveného a vyvedeného z rovnováhy. Přeměřil pohledem krajinu, potom mě. Sladká, jakoby šafránová vůně, kterou vydávaly nějaké květiny rostoucí dole na okraji šterkoviště, zavanula nahoru do stínu.

„Vybral jsem dobře?“

Jeho angličtina zněla dokonale.

„Skvěle, ale dovolu, abych –“

Jeho hnědá, šlachovitá ruka mě znovu umlčela máchnutím směrem k moři a horám na jihu, jako by mi chtěla naznačit, že jsem výhled předtím náležitě nevychutnal. Kradmo jsem se na něj podíval. Bylo zřejmé, že se usmívá jen zřídka. Jeho tvář čímsi připomínala masku, byla jaksi zbavená emocí. Od nosu ke koutkům úst se táhly hluboké rýhy naznačující zkušenost, schopnost vzbudit respekt a netrpělivost s hlupáky. Pomyslel jsem si, že je trochu šílený, bezpochyby neškodně, ale přece. Napadlo mě, že mě považuje za někoho jiného. Nespouštěl ze mě své opičí oči. To ticho a ten pohled mě znepokojovaly a taky působily poněkud komicky, jako by se pokoušel hypnotizovat ptáka.

Najednou podivně potřásl hlavou, šibalsky, rétoricky, bez nároku na odpověď. Pak náhle změnil chování, jako by to, co se mezi námi odehrálo, byl jenom žert, komedie, nacvičená a sehraná podle plánu, která teď ale mohla skončit. Tak přece jen nebyl blázen. Dokonce se usmál a jeho opičí oči teď byly téměř veverčí. Vrátil se ke stolu.

„Pojďte, napijeme se čaje.“

„Přišel jsem jenom poprosit o sklenici vody. Tohle přece –“

„Přišel jste, abyste se se mnou setkal. Prosím. Život je krátký.“

Posadil jsem se. To druhé místo bylo pro mě. Objevila se stará žena v černém, s vlasy prošedivělými věkem a tváří vráscitou jako obličej staré indiánky. Její vzhled poněkud kontrastoval s elegantní čajovou konvicí, konvicí s horkou vodou, cukřenkou a talířkem s plátky citrónu, které přinášela na podnosu.

„To je moje hospodyně Maria.“ Promluvil k ní precizní řečtinou. Zaslechl jsem své jméno a jméno školy. Stařena se mi uklonila, se sklopeným zrakem, bez úsměvu, a pak vyložila věci z podnosu na stůl. Conchis s elegantní hbitostí

kouzelníka zvedl mušelínovou pokrývku jednoho z talířů. Objevily se okurkové sendviče. Nalil čaj do šálků a gestem mi nabídl citrón.

„Jak víte, kdo jsem, pane Conchisi?“

„Vyslovujte mé jméno anglicky. Mám raději, když se „ch“ vyslovuje měkce. Když se člověk vyptává Herma, musí čekat, že o tom Zeus bude vědět.“

„Obávám se, že můj kolega byl netaktní.“

„Nepochybně jste se o mně dozvěděl všechno.“

„Zjistil jsem toho velmi málo. Ale tím laskavější je od vás, že jste mě takhle přijal.“

Zadíval se na moře. „Je jedna báseň z období dynastie Tchang.“ V posledním slově vyslovil puntičkářsky přídech. „Tady na hranici leží spadané listí. Třebaže mí sousedé jsou všichni barbaři a ty, ty jsi tisíc mil daleko, na mém stole jsou vždy dva šálky.“

Usmál jsem se. „Vždycky?“

„Viděl jsem vás minulou neděli.“

„To byly vaše věci tam dole?“

Přikývl. „Viděl jsem vás i dnes odpoledne.“

„Doufám, že jsem vám neobsadil pláž.“

„Vůbec ne. Moje soukromá pláž je tamhle dole.“ Ukázal směrem za šterkoviště. „Ale vždycky jsem rád, když mám pláž jenom pro sebe. Předpokládám, že vy také. A teď se pusťte do sendvičů.“

Dolil mi čaj. Plavaly v něm velké kusy čajových lístků a vydával dehtovitou čínskou vůni. Na druhém talíři byly *kurabiedes*, kuželovité máslové cukroví obalené moučkovým cukrem. Už jsem zapomněl, jak báječně může čaj chutnat. Jak jsem tam seděl, přepadl mě pocit závidi, jakou závidí usedlému člověku jeho bohatý soukromý život někdo, kdo žije v nějakém zařízení a musí se smířit s tamější stravou a vším ostatním. Vzpomněl jsem si na čaj u jednoho z mých učitelů, staromládeneckého člena Magdalenské koleje, a na stejnou závist, kterou ve mně vzbuzovaly pokoje v jeho bytě, jeho knihy a ničím nerušený klid, přesně odměřovaný tikotem hodin.

Zakousl jsem se do prvního *kurabie* a pochvalně pokýval hlavou.

„Nejste první Angličan, který obdivuje Mariino kuchařské umění.“

„Mitford?“ Opět mě ostře změřil očima. „Setkal jsem se s ním v Londýně.“

Znovu dolil čaj. „Jak se vám zamlouval kapitán Mitford?“

„Nemám rád tenhle typ lidí.“

„Mluvil o mně?“

„Ne, vůbec. Totiž –“ Soustředěně mě sledoval. „Jenom říkal, že mezi vámi došlo k nějakému – nedorozumění?“

„Kvůli kapitánu Mitfordovi jsem se musel stydět, že ve mně koluje anglická krev.“

Do té doby jsem měl pocit, že mu začínám přicházet na kloub. Především jeho angličtina, jakkoli skvělá, přece jen zněla nějak nesoučasně, jako by mluvil někdo, kdo nebyl v Anglii řadu let, a vůbec celým svým vzhledem působil neanglicky. Byla tu jakási bizarní příbuzenská podobnost s Picassem, ještěří a zároveň opičí, desetiletí prožitá na slunci, kvintesence Středozeemce, který odhodil všechno, co stálo mezi ním a jeho vitalitou. Opičí žlázy, včelí mateří kašička a náruživost, vrozená i vypěstovaná vůlí a cvičením. Bylo zřejmé, že na oblečení moc nedbá, ale jsou i jiné druhy narcismu.

„Nenapadlo mě, že jste Angličan.“

„Prvních devatenáct let života jsem strávil v Anglii. Ted' mám řecké státní občanství a příjmení po matce. Má matka byla Řekyně.“

„Jezdíte do Anglie?“

„Zřídka.“ Rychle dodal: „Líbí se vám můj dům? Navrhl jsem ho a postavil sám.“

Rozhlédl jsem se. „Závidím vám.“

„A já závidím vám. Máte to jediné, na čem záleží. Máte všechny objevy před sebou.“

Na jeho tváři chyběl protivně blahosklonný úsměv, který obvykle provází podobně otřepané výroky, a cosi v jeho pohledu mi napovídalo, že to jako banalitu nemyslel.

„Tak, teď vás na několik minut opustím. Pak se porozhlédneme kolem.“ Vstal jsem s ním, ale on mi gestem naznačil, že se mám zase posadit. „Dojezte to cukroví. Maria bude mít radost. Prosím.“

Stoupl si na kraj kolonády, kam dopadalo sluneční světlo, natáhl paže a prsty, pak mě jiným gestem pobídl k jídlu a zmizel uvnitř pokoje. Z místa, kde jsem seděl, bylo vidět část pohovky pokryté kretonem a stůl, na němž stála váza s mléčně bílými květy. Stěna v pozadí byla od stropu až k podlaze plná polic s knihami. Uloupil jsem si další *kurabie*. Slunce se začalo pomalu snášet k horám a tam, kde byly popelavé, matné stíny hor nejširší, se líně třpytilo moře. Pak přišel další neohlášený šok v podobě starodávného zvuku, rychlého arpeggia, příliš skutečného, než aby se mohlo ozvat z rádia nebo gramodesky. Přestal jsem jíst a napjatě vyčkával, jaké další překvapení se na mě chystá.

Několik vteřin bylo ticho, snad mě chtěl napínat. Potom se ozval tichý, jímavý zvuk cembala. Váhal jsem a pak jsem se rozhodl, že se jen tak nenechám a ukážu mu, že se taky dovedu chovat nezávisle. Hrál rychle, potom klidně a tiše, jednou nebo dvakrát přestal a zopakoval frázi. Přišla stařena a sklidila se stolu, aniž mi věnovala jediný pohled. Nepodívala se na mě ani tehdy, když jsem ukázal na pár zbylých kousků cukroví a vyslovil jí svou šroubovanou řečtinou pochvalu. Samotářský pán zjevně vyžadoval od svých služebníků mlčení. Hudba zvučně zněla z pokoje, proudila kolem mě a nesla se kolonádou ke světlu. Zarazil se, znovu zahrál přerušenou pasáž a pak skončil, stejně náhle jako začal. Dveře se zavřely a rozhostilo se ticho. Uplynulo pět minut, pak deset. Po červených kachličkách se ke mně plížilo slunce.

Zdálo se mi, že jsem měl vejít dřív, že se teď cítí uraženě. Pak se ale objevil ve dveřích a promluvil.

„Takže jsem vás nezahnal na útěk.“

„Kdepak. To byl Bach?“

„Telemann.“

„Hrajete velmi dobře.“

„Kdysi jsem *uměl* hrát. Co se dá dělat. Pojdte.“ Byl přímo chorobně křečovitý – jako by se nechtěl zbavit jen mě, ale času vůbec.

Vstal jsem. „Doufám, že vás ještě někdy uslyším hrát.“ Maličko se uklonil a ignoroval mou snahu nechat se pozvat. „Člověku se tu začne strašně stýskat po hudbě.“

„Jen po hudbě?“ Než jsem mohl odpovědět, pokračoval: „Teď pojdte, Prospero vám ukáže své panství.“

Když jsme scházeli po schodech ke štěrkovému chodníku, řekl jsem: „Prospero měl dceru.“

„Prospero měl mnoho věcí.“ Otočil se a chladně se na mě zadíval. „A všechny nebyly mladé a krásné, pane Urfe.“

Taktně jsem se usmál – pomyslel jsem si, že jistě naráží na své válečné vzpomínky – a na okamžik se odmlčel.

„Žijete tu sám?“

„Někdo by řekl, že sám, jiný, že ne.“

Řekl to s jakousi pochmurnou pohrdavostí a hleděl přitom upřeně před sebe. Jestli proto, aby mě znovu mystifikoval, nebo proto, že před cizím člověkem nebylo co dodat, jsem nedokázal odhadnout.

Šel rychle dál a neustále mi něco ukazoval. Provedl mě malou zeleninovou zahrádkou na terase, ukázal mi své okurky, mandloně, dlouholisté mišpule a pistácie. Ze vzdálenějšího konce terasy bylo dole vidět místo, kde jsem před pouhou hodinou nebo dvěma ležel.

„Mutsa.“

„Ještě jsem neslyšel, že by tomu tak někdo říkal.“

„To je albánsky.“ Poklepal si na nos. „Čumák. Kvůli tomu útesu tamhle.“

„To není moc poetické jméno pro tak úžasnou pláž.“

„Albánci nebyli básníci, ale piráti. Tomuhle mysu říkali Burani. V jejich hantýrce to před dvěma sty lety znamenalo tykev. A taky lebka.“ Otočil se a odcházel. „Smrt a voda.“

Šel jsem za ním. „Zarazil mě ten nápis u brány. *Salle d'attente*.“

„To tam dali němečtí vojáci. Za války zabrali Burani.“

„Ale proč ta cedule?“

„Myslím, že předtím sloužili ve Francii. Služba u zdejší posádky jim připadala nudná.“ Otočil se a viděl, že se usmívám. „Přesně. U Němců musí být člověk vděčný za sebemenší špetku humoru. Nerad bych na sebe bral odpovědnost za zničení takového vzácného exempláře.“

„Znáte Německo?“

„Německo nemůžete znát. Jenom snášet.“

„A co Bach? Není snad docela snesitelný?“

Zastavil se. „Nesoudím národy podle jejich génů. Soudím je podle toho, co je pro ně charakteristické. Staří Řekové se dovedli smát sami sobě. Římané to neuměli. Proto je francouzská společnost civilizovaná a španělská ne. Proto odpouštím Židům a Anglosasům bezpočet jejich nectností. Proto bych taky měl děkovat Bohu, kdybych v Boha věřil, že v sobě nemám ani trochu německé krve.“

Došli jsme k zahradnímu altánu na konci kuchyňské terasy tvořenému porostem buganvilie a svlačce, zasazenému ve výklenku ve zdi a poněkud zkosenému. Gestem mi naznačil, abych vešel dovnitř. Ve stínu před skaliskem, které tu vyráželo ze země, stál podstavec. Na něm byla bronzová socha mužíka s bizarně velikým vzpřímeným falem. Ruce měl také vymrštěné do výše, jako by měl zastrašovat děti, a jeho tvář byla stažená do šíleného satyrského šklebu. Soška byla vysoká jen asi půl metru, a přesto v člověku vyvolávala znatelný primitivní děs.

„Víte, co to je?“ Stál těsně za mnou.

„Pan?“

„Priapos. V antických dobách byste ho našel v každé zahradě a každém sadu. Stával tam, aby odstrašoval zloděje a přinášel hojnost úrody. Správně by měl být vyřezaný z hrušňového dřeva.“

„Kde jste ho objevil?“

„Nechal jsem si ho udělat. Pojdte.“ Řekl „pojdte“ způsobem, jakým Řekové pohánějí osly. Později jsem si uvědomil, že se ke mně choval jako k potenciálnímu zaměstnanci, kterého je třeba v krátkosti zasvětit do jeho povinností.

Vraceli jsme se zpátky k domu. Před kolonádou začínala stezka, která se v zákrutech prudce svažovala dolů k pobřeží. Necelých padesát metrů od úpatí srázu ležela malá zátoka. Conchis tu postavil miniaturní přístavní hráz, k níž byla připoutána malá zeleno-růžová loďka, otevřený člun s motorem na zádi. Na jednom konci pláže byl sklípek a v něm sudy s petrolejem. A pak tu byl malý domek s čerpadlem, od něž vedla nahoru do svahu trubka.

„Nechtěl byste si zaplavat?“

Stáli jsme na molu.

„Zapomněl jsem plavky nahoře v domě.“

„Převlek není potřeba.“ V očích měl výraz šachisty, kterému se podařilo zahrát dobrý tah. Vzpomněl jsem si na Demetriadesův vtip o anglických zadnicích a na Priapa. Conchis je možná jen starý teplouš, to by bylo taky vysvětlení.

„Myslím, že ne.“

„Jak je libo.“

Vrátili jsme se na šterkový chodník a posadili se na velkou kládu, která sem byla vytažena od vody. Zapálil jsem si cigaretu a zadíval se na něj. Pokusil jsem se někam si ho zařadit. Nalézal jsem se ve stavu ne nepodobném mírnému šoku. Nebylo to jen tím, že se tenhle muž, který mluvil dokonale plynou angličtinou a zdál se být vzdělaným kosmopolitou, objevil na „mém“ opuštěném ostrově, že téměř přes noc vyrazil z pusté země jako nějaká podivná rostlina. Nebylo to dokonce ani tím, že se tak málo podobal představě, kterou jsem si o něm dříve udělal. Věděl jsem ale, že tu musí být nějaká záhada, o níž Mitford minulý rok z důvodu, který mi byl neznámý, záměrně pomlčel. Vzduch byl plný nových významů, dvojznačností a nepředvídaností.

„Jak jste se sem poprvé dostal, pane Conchisi?“

„Nebudete se zlobit, když vás požádám, abyste mi nekladl žádné otázky?“

„Samozřejmě ne.“

„Dobře.“

A bylo to. Skousl jsem ret. Být to někdo jiný, byl bych se musel dát do smíchu.

Stíny borovic rostoucích na strmém útesu po naší pravici se začaly pomalu naklánět přes vodu a svět spočinul v dokonalém pokoji, ustal bzukot hmyzu a vodní hladina byla jako zrcadlo. Seděl tiše s rukama na kolenou a zhluboka dýchal – zřejmě prováděl nějaká dechová cvičení. Nejen věk, ale vůbec všechno na něm bylo těžko odhadnutelné. Navenek se zdálo, že o mě nejeví příliš zájem, ale přesto mě pozoroval, i tehdy, když se díval jinam, mě pozoroval a čekal. Všiml jsem si toho hned zpočátku: byl ke mně lhostejný, a přece mě sledoval a vyčkával. A tak jsme seděli beze slov, jako bychom se oba dobře znali a prostě jen nechtěli mluvit, a zdálo se, že naše mlčení se vlastně k tomuto poklidnému dni hodí. Bylo to nepřirozené ticho, ale nevyvolávalo pocit trapnosti.

Najednou se pohnul. Zalétl očima k vrcholku nevelkého útesu nalevo od nás. Otočil jsem se. Nebylo tam nic. Pohlédl jsem zpátky na něho.

„Něco tam bylo?“

„Pták.“

Bylo ticho.

Zahleděl jsem se na jeho tvář z profilu. Je šílený? Nebo si ze mě střílí? Pokusil jsem se znovu navázat konverzaci.

„Zdá se, že jste se setkal s oběma mými předchůdci.“ Otočil ke mně hlavu s mrštností hada, vyčítavě se na mě zadíval, ale neřekl nic. Napověděl jsem mu. „Byl tu Leverrier?“

„Kdo vám řekl tohle?“

Z nějakého důvodu měl strach, že o něm někdo mohl něco říct za jeho zády. Když jsem mu pověděl o svém objevu na listu papíru s poznámkami, trochu se uklidnil.

„Nebyl tady šťastný. Myslím na Fraxu.“

„Totéž mi řekl Mitford.“

„Mitford?“ Zase ten vyčítavý pohled.

„Patrně něco zaslechl ve škole.“

Chvíli se mi zkoumavě díval do očí, potom přikývl, ale netvářil se příliš přesvědčeně. Usmál jsem se na něj a on mi odpověděl náznakem unaveného úsměvu. Zase jsme

hráli nějakou nejasnou psychologickou šachovou partii. Byl jsem zjevně ve výhodě, ale nevěděl jsem proč.

Shora k nám od neviditelného domu dolehl zvuk zvonu. Ozval se dvakrát, po chvíli třikrát, pak znovu dvakrát. Bylo zřejmé, že cosi znamená, a dával zaznít zvláštnímu napětí, které, jak se zdálo, pronikalo tím místem i jeho majitelem a podivně kontrastovalo s nesmírnou poklidností krajiny. Conchis ihned povstal.

„Musím jít. A vy máte před sebou pěkný kus cesty pěšky.“

V polovině srázu, v místech, kde se strmá stezka rozšiřovala, stála malá železná lavička. Conchis, který vyrazil ostřejším tempem, na ni s povděkem usedl. Sotva popadal dech a se mnou to bylo stejné. Poklepal si na srdce. Zatvářil jsem se ustaraně, ale on jen pokrčil rameny.

„Jak jednou člověk zestárne, to rčení pak začíná obráceně.“ Zašklebil se. „Nebýt.“

Mlčky jsme seděli, dokud se náš dech zase nezklidnil. Drobnými otvory ve větvoví borovic jsem pozoroval žlutnoucí oblohu. Na západě byla mlhavá. Vysoko na nebi viselo pár zčeřených večerních obláčků, strnulých nad nehybností světa.

Pak se z ničeho nic tiše zeptal: „Jste vyvolený?“

„Vyvolený?“

„Máte pocit, že vás něco opravňuje pokládat se za vyvolence?“

„Prosím?“

„John Leverrier byl přesvědčen o tom, že ho vyvolil Bůh.“

„Já v Boha nevěřím. A rozhodně si nepřipadám vyvolený.“

„Myslím, že byste mohl být vyvolený.“

Pochybovačně jsem se usmál. „Děkuju.“

„To není kompliment. Vyvolence z člověka dělá náhoda. Nemůžete se vyvolit sám.“

„A co je to v mém případě?“

„Náhoda má mnoho podob.“ Potom vstal, rukou mi však na okamžik spočinul na rameni, jako by mi chtěl do-

dat sebedůvěru, naznačit, že o nic nejde. Překonali jsme zbývající část svahu. Nakonec jsme se ocitli na šterkovišti u postranní kolonády. Zastavil se.

„Takže.“

„Opravdu vám velice děkuji.“ Pokusil jsem se ho přimět, aby mi oplatil úsměv, aby přiznal, že mě vodil za nos, ale jeho zamýšlená tvář nejevila ani známku chuti žertovat.

„Mám k vám dvě prosby. Zaprvé abyste tam nikomu neříkal, že jste se se mnou setkal. To kvůli jistým událostem, které se odehrály za války.“

„Slyšel jsem o tom.“

„Co jste slyšel?“

„To vyprávění.“

„Existují dvě verze toho příběhu. Ale o to teď nejde. Pro mě jsem samotář. Nikdo za mnou nikdy nechodí. Rozumíte mi?“

„Samozřejmě. Nikomu o tom neřeknu.“

Věděl jsem, čeho se bude týkat další žádost. Řekne mi, abych se tu už neukazoval.

„A pak bych vás chtěl požádat, abyste sem přišel koncem příštího týdne. A zůstal v sobotu a v neděli přes noc. Tedy pokud vám nebude vadit, že budete muset v pondělí vstát brzo a jít pěšky zpátky.“

„Děkuju. Mockrát děkuju. Rád přijdu.“

„Myslím, že nás čeká mnoho věcí, které je třeba objevit.“

„Neustaneme ve zkoumání?“

„To jste si přečetl v té knize na pláži?“

„A nenechal jste ji tam snad, abych si to přečetl?“

„Jak jsem mohl vědět, že tam půjdete?“

„Měl jsem dojem, že mě někdo pozoruje.“

Jeho tmavohnědé oči se vpíjely do mých. Dlouho vyčkával, než opět promluvil. Na tváři se mu objevil sotva patrný náznak úsměvu.

„A teď máte pocit, že vás někdo sleduje?“

Znovu krátce pohlédl kamsi za má ramena, jako by uviděl něco na stromech. Ohlédl jsem se. Na borovicích nic

nebylo. Pohlédl jsem zpátky na něho – měl to být žert? Ještě se usmíval, sotva znatelně, upjatě.

„A sleduje?“

„Jen se ptám, pane Urfe.“ Napřáhl ke mně ruku. „Jestliže z nějakého důvodu nebudete moci přijít, nechte u Sarantopulose vzkaz pro Herma. Přinese mi ho druhý den.“

S patřičně obezřetným výrazem jsem mu podal ruku. Podržel ji ve své déle, než zdvořilost vyžaduje. Jeho stisk zesílil, upřel na mě podivně pátravý pohled.

„Nezapomeňte. Náhoda.“

„Když myslíte.“

„Teď běžte.“

Musel jsem se usmát. Bylo to příliš absurdní – to pozvání, úsečnost, s jakou mě propustil, jako bych vyčerpал jeho trpělivost. Nedal ale na sobě nic znát, a tak jsem se nakonec chladně uklonil a poděkoval za čaj. Odpověděl mi pouze stejně upjatým pokývnutím hlavy. Nezbyvalo, než odejít.

Asi po padesáti metrech jsem se ohlédl. Ještě tam stál, vládce svého panství. Zamával jsem a on zvedl obě paže v bizarním hieratickém gestu, jednu nohu mírně nakročenou, jako by mi nějakým primitivním způsobem žehnal. Když jsem se znovu ohlédl, těsně předtím, než dům zmizel za stromy, už tam nebyl.

Ať už byl jakýkoli, nepodobal se nikomu z lidí, které jsem do té doby potkal. Jeho zvláštní oči, způsob, jakým vedl konverzaci, pátravé kladení otázek přerývané dlouhým mlčením, náhlé pohledy stranou kamsi, kde nic nebylo – za tím vším bylo něco víc než jen osamělost, stařecké snění a vtipkování. Když jsem však vcházel mezi stromy, zdálo se mi, že se mi nepodaří zjistit, co za tím opravdu vězí, ani za sto let.

14

Když jsem se blížil k bráně, kterou se vycházelo z Burani, už z dálky jsem viděl, že u otvoru v plotě leží něco bělavého. Nejdříve jsem si myslel, že to je kapesník, ale když jsem

se sehnul, abych tu věc zvedl, uvědomil jsem si, že to je krémově zbarvená rukavice, dlouhá dámská rukavice, která kryje celé předloktí. Na rubové straně zápěstí byla připevněná zažloutlá cedulka se slovy *Mireille, gantière*, ozdobně vyšitými modrou hedvábnou nití. Ta cedulka, stejně jako rukavice, mi připadala až absurdně stará, jako něco, co dlouhá léta leželo na dně zapomenutého kufru. Přičichl jsem k ní a zarazil se: byla to stejná pižmová, staromódní vůně, jakou vydával ručník před týdnem. Připomínala vůni santalového dřeva. Když Conchis říkal, že byl před týdnem na Mutse, jedna věc mi nešla na rozum, a to právě tahle sladká ženská vůně.

Teď jsem začínal chápat, že jeho snaha vyhnout se nečekaným návštěvám a řečem může mít své opodstatnění. Neměl jsem ani tušení, proč se mi nechtěl světit se svým tajemstvím nebo jestli mi ho prozradí později, snad následujícího týdne. Nebylo mi jasné, co ta dáma dělala venku v plesových rukavičkách ani co je zač. Možná jeho milenka, ale stejně dobře to mohla být dcera, manželka nebo sestra – snad je slabomyslná nebo v pokročilém věku. Myslí mi problesklo, že to patrně bude osoba, která se smí pohybovat po Burani a Mutse jen pod podmínkou, že zůstane skryta. Určitě mě viděla před týdnem a dnes mě slyšela přicházet a pokusila se mě zahlédnout – to by vysvětlovalo starcovy pohledy za má záda a částečně snad i jeho podivné nervózní chování. Věděl, že je „venku“, proto to druhé místo u stolu a to záhadné zvonění.

Otočil jsem se, napůl v očekávání, že uslyším smích, docela přihlouplé zahihňání, a tehdy, když jsem se díval do hustého zřečelého podrostu u brány a vybavoval si jeho zlověstnou zmínku o Prosperovi, napadlo mě hrozivější vysvětlení. Ne slabomyslnost, ale nějaké strašlivé znetvoření. „*Všechny nebyly mladé a krásné, pane Urfe.*“ Poprvé během svého pobytu na ostrově jsem pocítil slabý mrazivý záchvěv strachu z osamělého místa.

Slunce stálo nízko a noc v Řecku přichází téměř stejně rychle jako v tropech. Nechtělo se mi prodírat strmými

stezkami na severní straně za tmy, a tak jsem úhledně zavěsil rukavici doprostřed horního břevna brány a rychle pokračoval v cestě. O půl hodiny později mě napadla kouzelná myšlenka – totiž že Conchis je transvestita. Chvíli nato jsem si začal, poprvé po mnoha měsících, zpívat.

O návštěvě u Conchise jsem neřekl nikomu, dokonce ani Mélimu, celé hodiny jsem však spřádal dohady o záhadném třetím obyvateli domu. Došel jsem k závěru, že nejpravděpodobněji půjde o slabomyslnou manželku. To by vysvětlovalo jeho samotářství i mlčenlivost služebnictva.

Pokusil jsem se také ujasnit si názor na Conchise. Ani zdaleka jsem nebyl přesvědčen o tom, že není prostě jen homosexuál: tím by se vysvětlilo Mitfordovo nemístné varování, třebaže pro mě nikterak lichotivě. Starcova nervózní náruživost, to křečovitě pobíhání z místa na místo, přeskakování od jednoho tématu k druhému, jeho rozverná chůze, jeho gnómské odpovědi a mystifikace, podivné zvednutí paží při mém odchodu, všechny ty manýry měly naznačovat, byly vykalkulované, aby naznačovaly, že chce působit dojmem mladšího a vitálnějšího člověka, než ve skutečnosti je.

Zbývala ještě ta podivná věc s antologií, kterou měl jistě přichystanou, aby mě zmátl. Tu první neděli jsem plaval dost dlouho a daleko od břehu, takže se mohl snadno přikrást s těmi věcmi na konec pláže blíž k Burani, zatímco jsem byl ve vodě. Navazovat tímhle způsobem známost mi však připadalo dost podivné. A co myslel tím, že jsem „vyvolený“, že „máme před sebou hodně společných objevů“? Samo o sobě to nemuselo znamenat nic, v souvislosti s ním to ale mohlo znamenat jen to, že je šílený. A pak *Někdo by řekl, že tu žiju sám*: vybavilo se mi špatně skrývané pohrdání, s nímž tuhle větu říkal.

Ve školní knihovně jsem objevil velkou a podrobnou mapu ostrova. Byly na ní vyznačené hranice pozemku, který patřil k usedlosti na Burani. Zjistil jsem, že je rozlehlejší, než by se mohlo zdát, zejména směrem na východ: bylo tu

šest nebo sedm hektarů, tedy zhruba patnáct akrů plochy. Během dlouhých hodin úmorného probírání látky v Ecker-sleyově *Kursu angličtiny* jsem se znovu a znovu v myšlenkách vracel k domu na Burani, představoval si ho, jak se tyčí na osamělém ostrohu. Měl jsem rád hodiny konverzace, bavil mě pokročilejší kurs pro takzvanou filologickou sextu, což byla skupinka osmnáctiletých propadlíků, kteří se zaměřovali na jazyky, protože přírodní vědy nebyli schopni zvládnout, ale nekonečný dril se začátečníky mě k smrti nudil. „*Co dělám? Žvedám ruku. Co dělá? Žvedá ruku. Co dělají? Žvedají ruce. Žvedli ruce? Ano, zvedli ruce.*“

Připadal jsem si jako tenisový přeborník, který musí hrát s největšími padavkami a ještě jim běhat pro míčky k síti. V takových chvílích jsem z okna pozoroval modrou oblohu, cypřiše a moře a modlil se, aby den už skončil, abych se mohl uchýlit do učitelského křídla budovy, natáhnout se na postel a usrkávat ouzo. Burani se mi zdálo podivuhodně vzdálené od toho všeho, bylo tak daleko, a přece tak blízko. Malé záhady, které ho obestíraly, mi s ubíhajícím týdnem připadaly stále bezvýznamnější, jenom jako pikantní příchut' nebezpečí provázející příslib civilizovaných radostí.

15

Tentokrát na mě čekal u stolu. Složil jsem svůj vak u zdi a on zavolal na Marii, aby přinesla čaj. Choval se daleko méně výstředně, snad proto, že se nepokrytě chystal mě vyzpovídat. Mluvili jsme o škole, o Oxfordu, o mé rodině, o tom, jaké je učit cizince anglicky a proč jsem přijel do Řecka. Bez ustání mi kladl otázky, a přesto jsem cítil, že se o to, co říkám, ve skutečnosti nezajímá. Zajímalo ho něco jiného, nějaký syndrom, který jsem jevil, nějaká kategorie, do níž jsem spadal. Nebyl jsem zajímavý sám o sobě, ale jenom jako příklad čehosi. Několikrát jsem se pokusil vyměnit si s ním roli, ale znovu mi dal jasně najevo, že o sobě hovořit nechce. O té rukavici jsem neřekl nic.

Jenom jednou se zatvářil skutečně překvapeně. Když se ptal na mé neobvyklé jméno.

„Je francouzské. Moji předkové byli hugenoti.“

„Ach tak.“

„Jistý spisovatel jménem Honoré d'Urfé –“

Šlehl po mně očima. „On je váš předek?“

„To se jen tak traduje v rodině. Nikdo se to dosud nepokoušel ověřit. Alespoň pokud vím.“ Chudák starý d'Urfé. Nebylo to poprvé, co jsem zneužil jeho jméno, abych si dodal zdání osoby, jíž po staletí koluje v žilách kultivovaná krev. Na Conchisově tváři se objevil skutečně srdečný, téměř zářivý úsměv a já jsem se na něho taky usmál. „Záleží na tom?“

„Je to zábavné.“

„Asi je to všechno nesmysl.“

„Ne, ne, já tomu věřím. A četl jste *L'Astrée*?“

„Stálo mě to úsilí. Hrozná nuda.“

„*Oui, un peu fade. Mais pas tout à fait sans charmes.*“ Dokonalý přízvuk. Jeho úsměv ne a ne se vytratil. „Takže vy mluvíte francouzsky.“

„Moc dobře ne.“

„U mého stolu sedí přímý dědic *le grand siècle*.“

„Přímý asi sotva.“

Ale nevadilo mi, že si to myslí, ani že je najednou laskavý a lichotí mi. Povstal.

„Tak tedy – na vaši počest dnes budu hrát Rameaua.“

Vešel jako první do pokoje, který se rozprostíral po celé šířce domu. Tři stěny pokrývaly police s knihami. U jedné ze stěn stála zelená kachlová kamna. O něco výš jsem na krbové římse zahlédl dvě bronzové plastiky, obě v moderním stylu. Nad nimi visela reprodukce Modiglianiho obrazu ve skutečné velikosti, skvělý portrét zasmušilé ženy v černém na šedozeleňém pozadí.

Posadil mě do křesla, chvíli se probíral partiturami, až našel tu, kterou hledal, a začal hrát: krátké, veselé skladbičky, potom několik kurant a passacaglií, plných složitých ozdob. Skladby se mi příliš nelíbily, ale všiml jsem si, že nástroj ovlá-

dá vcelku mistrovsky. Řadu věcí možná předstíral, hráčské schopnosti ale jistě ne. Skončil náhle, v polovině skladby, jako by někdo vypnul proud, a předstírání začalo nanovo.

„*Voilà.*“

„Velmi roztomilé.“ Rozhodl jsem se udusit virus francouzštiny v samém zárodku. „Obdivoval jsem tamto.“ Pokývl jsem směrem k reprodukci.

„Ano?“ Přešli jsme k obrazu a zastavili se před ním. „Má matka.“

Chvíli se mi zdálo, že žertuje.

„Vaše matka?“

„To je jen název. Ve skutečnosti to je jeho matka. Vždycky to byla jeho matka.“ Zadíval jsem se do ženiných očí. Chyběla v nich obvyklá modiglianiovská rybí sinalost. Dívaly se upřeně, sledovaly mě, byly opičí. Všiml jsem si také povrchu obrazu. Teprve teď jsem si uvědomil, že to, na co se dívám, není reprodukce.

„Pane na nebi! To musí mít obrovskou hodnotu.“

„To nepochybně.“ Mluvil a díval se kamsi mimo mě. „Nesmíte si myslet, že jsem chudý, protože tu žiju prostě. Jsem velmi bohatý.“ Znělo to, jako by výrazem „velmi bohatý“ myslel nějakou národnost, což je vlastně možná pravda. Znovu jsem se zahleděl na obraz. „Stál mě – pakatel. A byl to milodar. Chtělo by se mi říct, že jsem v něm poznal génia. Ale není to pravda. Nikdo ho tehdy nepochopil. Ani ten mazaný pan Zborowski.“

„Vy jste ho znal?“

„Modiglianiho? Setkal jsem se s ním. Mnohokrát. Znal jsem Maxe Jacoba, který se s ním přátelil. Bylo to v závěru jeho života. Tehdy už byl dost slavný. Jedna z montparnaských atrakcí.“

Pokradmu jsem pozoroval Conchise, jak vzhlíží k obrazu. Nebylo to nic jiného než kulturní snobství, co způsobilo, že má úcta k němu získala zcela nový rozměr. Už jsem si ani zdaleka nebyl tak jistý jeho výstředností a šarlatánstvím a vytratilo se i mé přesvědčení, že daleko lépe než on vím, oč v životě skutečně běží.

„Určitě si teď říkáte, že jste toho od něj měl koupit víc.“

„To jsem udělal.“

„A stále je vlastníte?“

„Ovšem. Jen zkrachovalci prodávají krásné obrazy. Mám je ve svých ostatních domech.“ Ten plurál jsem si uchoval v paměti, abych ho mohl někdy v budoucnosti někomu předvést.

„Kde jsou vaše – ostatní domy?“

„Líbí se vám tohle?“ Dotkl se bronzové sochy pod Modiglianím, představující mladého muže. „To je maketa od Rodina. Mé ostatní domy? V Paříži. V Libanonu. V Americe. Mám obchodní zájmy po celém světě.“ Otočil se k druhému bronzu, charakteristickému svým skeletem. „A tohle je Giacometti.“

„To je neuvěřitelné. Tady na Fraxu?“

„Proč ne?“

„A co zloději?“

„Když má člověk větší množství cenných obrazů, jako je tomu v mém případě – později vám nahoře ukážu dva další – má na vybranou. Buď v nich bude vidět to, čím skutečně jsou, tedy obdélníky pomalovaného plátna, nebo s nimi bude nakládat jako se zlatými pruty. Nechá do oken zasadit mříže a v noci nebude strachy spát. Podívejte,“ ukázal na bronzové plastiky. „Jestli chcete, můžete je ukrást. Oznámím to policii, ale vám se možná podaří s nimi zmizet. Jediné, co nedokážete, je přimět mě, abych si kvůli tomu dělal starosti.“

„Ode mě jim žádné nebezpečí nehrozí.“

„A na řeckých ostrovech zloději nejsou. Nechci ale, aby všichni věděli, že je tady mám.“

„Pochopitelně.“

„Ten obraz je zajímavý. Jediný *catalogue raisonné* jeho díla, který znám, ho neuvádí. Nebyl do něj zařazen. Jak také vidíte, není signován. Nebylo by ale těžké ověřit jeho autentičnost. Něco vám ukážu. Podržte ten roh.“

Odsunul Rodinovu sošku stranou a potom jsme obraz i s rámem snesli dolů. Conchis ho naklonil, abych se mohl

podívat. Na jeho zadní straně byl několika čarami proveden náčrt k jiné malbě a přes dolní polovinu neupraveného plátna byla načmárána nějaká nečitelná slova s čísly po straně. Dole u napínacího rámu byl součet.

„To jsou dluhy. Třeba tamten – *Toto*. Toto byl Alžířan, od kterého kupoval hašiš.“ Ukázal na další. „*Zbo*. Zborowski.“

Zíral jsem na ty bezstarostné, opilé škrábance a uvědomoval si bezprostřednost toho člověka a jak strašlivé, ale nevyhnutelné je odcizení génia od všednosti. Být schopen vztáhnout ruku na člověka kvůli deseti frankům a pak jít domů a namalovat něco, co jednou bude mít cenu deseti milionů. Conchis mě pozoroval.

„Tuhle stranu v muzeích neukazují.“

„Chudák.“

„Totéž by on řekl o nás. A měl by k tomu mnohem větší důvod.“

Pomohl jsem mu zavěsit rám na původní místo. Potom mě upozornil, abych si všiml oken. Byla dost malá a úzká, klenutá, uprostřed rozdělená sloupkem s tesanou mramorovou hlavicí.

„Pocházejí z Monemvasie. Když jsem je objevil, tvořila ještě součást rodinného domku. Tak jsem ten domek koupil.“

„Jako Američan.“

Neusmál se. „Jsou to benátská okna. Z patnáctého století.“ Obrátil se k policím a vytáhl jednu obrazovou knihu o výtvarném umění. „Podívejte, tady.“ Nahlédl jsem mu přes rameno a uviděl slavné Zvěstování Fra Angelica. Ihned mi došlo, proč se mi venkovní kolonáda zdála tak povědomá. Byla tu dokonce i stejná bíle lemovaná podlaha z červených kachlíků.

„Co bych vám tak mohl ještě ukázat. Mé cembalo je velmi vzácné. Je to jeden z původních Pleyelových nástrojů. Je sice nemoderní, ale zato krásný.“ Pohládl cembalo po lesklé černé svrchní desce, jako by to byla kočka. U vzdálenějšího konce nástroje blíž ke zdi stál notový

pultík. Napadlo mě, že taková věc je ke hře na cembalo nepotřebná.

„Hrajete ještě na nějaký jiný nástroj, pane Conchisi?“

Podíval se na stojan s pultíkem a zakroutil hlavou. „Ne, ale schovávám si to ze sentimentu.“ V jeho hlase ale příliš sentimentu nebylo.

„Dobrá. Teď vás tu nechám chvíli o samotě. Nějak se zabavte. Musím vyřídit nějakou korespondenci.“ Svou řeč doprovázel posuňky. „Noviny a časopisy jsou tamhle. Nebo knihy – vyberte si, kterou chcete. Omluvíte mě? Pokud budete chtít, nahoře je váš pokoj.“

„Ne, děkuji. Počkám tady.“

Odešel a já jsem se znovu upřeně zadíval na Modiglianiho, polaskal jsem Rodina, rozhlížel se po pokoji. Připadal jsem si skoro jako člověk, který zaklepe na dveře venkovského stavení, vejde a octne se v paláci. Takový nepopsatelný, hloupý pocit. Vzal jsem hromádku francouzských a amerických časopisů a odnesl si ji ven pod kolonádu. Za chvíli jsem se ale už zabýval něčím, co jsem nedělal několik měsíců – začal jsem v hlavě sestavovat náčrt básně.

*Ž této lebky-skály se v podivných zlatých kořenech vinou
obrazy a děje; muž v masce, jenž
ovládá. Jsem blázen, který padá
a nikdy se nenaučí čekat a dívat se,
Ikarus věčně prokletý, otrok času –*

Navrhl, abychom si prohlédli zbytek domu. Dveře vedly do prázdné, ošklivé předsíně. Na severní straně domu byla jídelna, kterou, jak sám řekl, nikdy nepoužíval, a další místnost, připomínající nejspíš antikvariát. Byla tu úplná záplava knih, které stály v policích a válely se porůznu v neuspořádaných hromádách, stohy časopisů a novin a jeden velký balík. Ten zřejmě přišel teprve nedávno, protože ležel neotevřený na stole u okna. Conchis ke mně přistoupil s posuvným měřidlem v ruce.

„Zajímám se o antropologii. Mohu si změřit vaši lebku?“
Bral mé svolení jako samozřejmost a já sehnul hlavu. Zatímco mě opatrně přeměřoval, zeptal se: „Máte rád knihy?“

Patrně zapomněl, možná ale taky ne, že jsem studoval angličtinu na Oxfordu.

„Ovšem.“

„Co čtete?“ Zapsal si mé míry do malého poznámkového bloku.

„No – většinou romány. Poezii. A kritiku.“

„Tady byste nenašel ani jeden román.“

„Opravdu?“

„Román už není umělecká forma.“

Zazubil jsem se.

„Čemu se smějete?“

„To byl takový vtip, když jsem byl na Oxfordu. Pokud člověk na večírku nevěděl, co by řekl, obvykle položil podobnou otázku.“

„Jakou otázku?“

„Třeba: Myslíš si, že román jako literární forma je vyčerpaný? Nečekal, že mu někdo odpoví vážně.“

„Ach tak. To nebylo míněno vážně.“

„V žádném případě.“ Nahlédl jsem do zápisníku. „Jsou mé míry zajímavé?“

„Ne.“ Pustil mé vysvětlení z hlavy. „Ale já to myslím vážně. Román je mrtvý. Stejně mrtvý jako alchymie.“ Přestal se ohánět rukama a měřidlem a zapomněl i na mou lebku. „Uvědomil jsem si to jednoho dne před válkou. A víte, co jsem udělal? Spálil jsem všechny své romány, do jednoho. Dickense, Cervantese, Dostojevského, Flauberta. Všechny velké i všechny malé. Spálil jsem dokonce i to, co jsem napsal sám, když jsem byl ještě příliš mladý a nezkušený. Pálil jsem je tam venku. Trvalo mi to celý den. Kouř z nich pohltilo nebe a jejich popel si vzala země. Byla to dezinfekce kouřem. Od té doby se cítím šťastnější a zdravější.“ Vzpomněl jsem si na své malé ničivé řádění a pomyslel si, že velkolepá gesta jsou skvělá – pokud si je člověk může dovolit. Zvedl jednu z knih a setřepal z ní prach. „Proč bych se měl

mořit se stovkami stránek, když nakonec objevím jen několik velmi malých pravd?“

„Pro potěšení?“

„Potěšení!“ ohradil se prudce. „Slova tu jsou, aby se říkala pravda. Fakta. A ne výmysly.“

„Chápu.“

„Aby se říkalo tohle.“ Životopis Franklina Roosevelta. „Tohle.“ Brožovaná kniha o astrofyzice ve francouzštině. „A tohle. Podívejte se na tohle.“ Byl to starý pamflet z roku 1679 *Výstraha pro hříšníky aneb Poslední slova vražedníka Roberta Foulkese*. „Tu máte, vezměte si to a přečtěte si to přes víkend. Uvidíte, že to je skutečnější než všechny historické romány, které kdy byly napsány.“

Jeho ložnice zabírala téměř celou šířku domu na straně obrácené k moři, podobně jako pokoj s cembalem dole. U jedné ze stěn stála postel – dvojitá postel, jak jsem si všiml – a obrovský šatník, na druhé straně pokoje byly zamčené dveře, které nepochybně vedly do dalšího, velmi malého pokoje. Možná tam měl šatnu. Poblíž dveří stál podivně vyhlížející stůl, jehož víko odklopil. Byl to (jak mi bylo řečeno) klavichord. Střed místnosti byl zařízený jako obývací pokoj a studovna zároveň. Stála tu další kachlová kamna, psací stůl posetý písemnostmi, jimiž se jistě právě zabýval, a dvě polstrovaná křesla potažená světlehnědou látkou, tvořící celek s podlouhlým čalouněným lehátkem téže barvy. Ve vzdálenějším koutě jsem zahlédl trojúhelníkovou skříň plnou bleděmodrého a zeleného isnického porcelánu. V záplavě večerního světla působila ložnice mnohem prostším dojmem než pokoj dole a příjemnou změnou byla i skutečnost, že tu nebyly žádné knihy.

Ale tím, co opravdu propůjčovalo místnosti ducha, byly dvě malby. Obě zachycovaly nahou dívku ve světle ozářeném interiéru, obě byly plné růžových, červených, zelených, temně zlatých a jantarových odstínů, plné jasu, žlutým plamenem z nich sálal život, lidství, domáckost, sexualita, středozemskost.

„Poznáváte ho?“ Zakroutil jsem hlavou. „Bonnard. Namaloval je oba pět nebo šest let před svou smrtí.“ Stál jsem před obrazem. Ozval se mi za zády: „Za tyhle jsem řádně zaplatil.“

„Stály za to.“

„Sluneční světlo. Nahá dívka. Židle. Ručník. Bidet. Dlážděná podlaha. Malý psík. A veškeré bytí má smysl. On to dokázal.“

Upřeně jsem hleděl na obraz vlevo, ne na ten, který právě popsal. Dívka na obraze stála sehnutá u okna zalitého slunečním svitem, zjevně si utírala klín a zároveň si prohlížela sama sebe v zrcadle. Vybavil jsem si Alison, jak se prochází po bytě nahá a prozpěvuje si jako dítě. Byl to nezapomenutelný obraz – obestíral vydatnou svatozáří zlatavého světla jeden z nejobyčejnějších okamžiků, takže ten okamžik, žádný takový okamžik už nikdy nemohl být úplně všední.

Conchis vyšel ven na terasu a já jsem ho následoval. U západnějších z obou prosklených dveří vedoucích na terasu jsem zahlédl malý stolek v maurském stylu vykládaný slonovinou. Na něm stála fotografie a před ní, snad jako vzpomínka a poděkování, váza s květy.

Byl to velký snímek ve staromódním stříbrném rámu. Zachycoval dívku v šatech z edvardiánské doby, stojící u vázy s růžemi na svérázném korintském podstavci. Pozadí tvořily sentimentálně svěšené větve s kolorovaným listovím. Byla to jedna z těch starých fotografií, jejichž temné, čokoládové stíny vyvažuje smetanová sytost světlých ploch, obrázků z časů, kdy ženy neměly ňadra, ale poprsí. Mladou dívku na snímku zdobila hustá záplava světlých vlasů, útlý pas, nadýchaná měkkost pokožky a mírně plnoštíhlá, gibsonovská krása rysů, která v té době budila tolik obdivu.

Conchis si všiml, že od ní nemohu odtrhnout pohled. „Kdysi byla mojí snoubenkou.“

Znovu jsem se na portrét zadíval. Jméno fotografa bylo vyraženo zdobným zlatým písmem v jednom z dolních rohů snímku. Adresa byla londýnská.

„Vy jste se s ní neoženil?“

„Už nežije.“

„Vypadá jako Angličanka.“

„Ano.“ Zastavil se a zkoumavě se na ni zadíval. Dívka se zdála absurdně vzdálená v minulosti, jak tam stála u té okázalé vázy před zašlým, kolorovaným hrobem. „Ano, byla to Angličanka.“

Pohlédl jsem na něho. „Jaké bylo vaše anglické jméno, pane Conchisi?“

Na tváři se mu objevil jeden ze vzácných úsměvů, jako opičí pracka, která náhle vystřelí z klece. „Už si nevzpomínám.“

„Vy jste se opravdu nevzali?“

Chvíli setrval pohledem na fotografii, pak pomalu zakroutil hlavou.

„Pojďte.“

V jihozápadním rohu zábradlím obehnané terasy ve tvaru L stál stůl. Byl už prostřený, zřejmě k večeři. Zadívali jsme se přes stromy na nádhernou světelnou klenbu, která pokrývala zemi a moře. Peloponéské hory se zbarvily do modrofialova a na bledě zeleném nebi bíle zářila večernice, připomínající svým stálým, měkkým třpytem plynovou lucernu. Fotografie s dívkou stála ve dveřích, tak trochu jako panenka, kterou děti staví k oknu, aby se mohla dívat ven.

Usedl a opřel se o parapet, obrácený zády ke krajině.

„A co vy? Vy máte snoubenku?“ Teď byla řada na mně, abych zavrtěl hlavou. „Určitě si tu musíte připadat velmi osamělý.“

„Byl jsem na to upozorněn předem.“

„Pohledný mladý muž vašeho věku.“

„Víte, měl jsem dívku, ale –“

„Ale?“

„To vám nemůžu vysvětlit.“

„Je to Angličanka?“

Vzpomněl jsem si na Bonnardův obraz – to byla skutečnost, takové okamžiky, ne to, co člověk může popsat slovy. Usmál jsem se na něho.

„Mohu vás požádat o totéž, oč jste mě prosil minulý týden? Abyste se mě na nic neptal?“

„Jistě.“

Potom jsme seděli mlčky. Rozhostilo se mezi námi stejně podivné ticho, jaké si vynutil minulou sobotu dole na pláži. Nakonec se otočil k moři a znovu promluvil.

„Řecko je jako zrcadlo. Přinutí vás trpět. A pak se naučíte.“

„Žít sám?“

„Žít. S tím, co jste. Před mnoha lety sem přišel jeden Švýcar, aby tu dožil v opuštěném, polorozbořeném domku na druhém konci ostrova. Tamhle, pod Aquilou. Mohl být tehdy stejně starý jako já teď. Celý život jen sestavoval hodinky a četl o Řecku. Dokonce se sám naučil klasickou řečtinu. Vlastníma rukama opravil domek, vyčistil nádrže na vodu, zbudoval několik terasovitých políček. Jeho vášní se staly – to byste neuhodl – kozy. Nejdříve choval jednu, pak dvě, pak celé stádečko. Nocovaly ve stejné místnosti jako on. Vždycky byly jako ze škatulky. Pokaždé učesané a vykartáčované, vždyť to byl Švýcar. Chodíval sem občas na jaře – měli jsme co dělat, abychom jeho harém udrželi přede dveřmi. Naučil se vyrábět výborné sýry, které se v Athénách dobře prodávaly. Ale byl sám. Nikdo mu nikdy nepsal. Nikdo ho nenavštěvoval. Úplně sám. Jsem přesvědčen o tom, že to byl nejšťastnější člověk, jakého jsem kdy potkal.“

„Co se s ním stalo?“

„Zemřel v roce 1937. Mrtvice. Našli ho až po čtrnácti dnech. Do té doby pošly i všechny jeho kozy. Byla zima, víte, takže dveře byly zavřené.“

Conchis se mi zadíval do očí a ušklíbl se, jako by chtěl dát najevo, že mu způsob, jakým si smrt se starým mužem zahrála, připadá žertovný. Kůže mu lnula těsně k lebce. Jenom jeho oči byly živé. Měl jsem podivný pocit, že chce, abych uvěřil, že *on sám* je smrt, že ta napjatá stará kůže a oči mohou co chvíli odpadnout a že se rázem stanu hostem kostlivce.

Později jsme se vrátili dovnitř. Na severní straně prvního patra domu byly ještě tři další místnosti. Do jedné z nich, byla to komora, mi dovolil jen nahlédnout. Zahlédl jsem dřevěné bedny navršené na sebe a kusy nábytku pokryté vrstvou prachu. Pak tu byla koupelna a vedle ní malá ložnice. Postel v ložnici byla zastlaná a ležel na ní můj vak. S jistotou jsem očekával, že tu bude jedna zamčená místnost, pokoj ženy, jíž patřila ztracená rukavice. Pak mě ale napadlo, že možná žije v domku a Maria se o ni stará. Je taky možné, že tenhle pokoj, který mi byl přidělen na víkend, je normálně její.

Podal mi ten pamflet ze sedmnáctého století – zapomněl jsem ho na stolku na odpočívadle.

„Asi tak za půl hodiny si obvykle dole dávám aperitiv. Uvidíme se tam?“

„Samozřejmě.“

„Musím vám něco říct.“

„Ano?“

„Slyšel jste o mně nějaké nepříjemné věci?“

„Vyprávěli mi o vás jen jednou a ten příběh vám, jak se zdá, může sloužit jen ke cti.“

„Myslíte tu popravu?“

„Už jsem vám o tom přece říkal minulý týden.“

„Mám pocit, že jste o mně slyšel ještě něco jiného. A co kapitán Mitford?“

„Ujišťuji vás, že mi neřekl vůbec nic.“

Stál ve dveřích a sledoval mě svým nejupřenějším pohledem. Zdálo se, že sbírá sílu, jako by se chystal k rozhodnutí, že ta záhada se musí vyjasnit. Pak promluvil.

„Mám nadpřirozené duševní schopnosti.“

Zdálo se, že dům je naplněný tichem a že všechno, co se dosud stalo, směřovalo k tomuto okamžiku.

„Obávám se, že já ne. Ani trochu.“

„Na tom nesejde. Takže za půl hodiny?“

„Proč jste mi to řekl?“

Otočil se k malému stolku u dveří, škrtl zápalkou a zapálil olejovou lampu, pak pečlivě nastavil plamen. Nechával mě čekat na odpověď. Nakonec se napřímil a usmál se.

„Protože mám nadpřirozené schopnosti.“

Prošel chodbou a přes odpočívadlo do svého pokoje. Dveře se za ním zavřely a pak se opět rozhostilo ticho.

16

Moje lůžko tvořila laciná postel s železným rámem. V místnosti byl ještě stůl, koberec, křeslo a pak už jen stará zamčená truhlice, stejná, jakou měli v každém domě na ostrově. Takový pokoj pro hosty by člověk v milionářském domě rozhodně nečekal. Stěny byly holé, až na fotografii početné skupiny vesničanů stojících před domem – před Conchisovým domem. Uprostřed skupiny jsem objevil mladšího Conchise v krátkých kalhotách a se slamákem na hlavě. Na snímku byla i nějaká žena, venkovanka, ale nemohla to být Maria, protože byla v Mariině věku a bylo zřejmé, že snímek je dvacet nebo třicet let starý. Zvedl jsem lampu a odklopil obrázek, abych zjistil, jestli je na rubové straně něco napsáno. Našel jsem ale jen průsvitného gekona, který se roztaženými prsty přidržoval zdi a pozoroval mě kalnýma očima. Gekoni se v málo obývaných místnostech zdržují rádi.

Na stole u hlavy postele ležela plochá skořápka škeble sloužící jako popelník a tři knihy: sbírka strašidelných příběhů, stará Bible a tenká kniha velkého formátu nazvaná *Krásy přírody*. Strašidelné příběhy byly údajně pravdivé, „doložené vždy nejméně dvěma věrohodnými svědky“. Při pročítání obsahu, v němž nechyběly příběhy jako „Borleyská fara“, „Tchoř z ostrova Man“, „Dům č. 18 na Dennington Road“ nebo „Kulhavý muž“, jsem si vzpomněl, jaké to bylo, když jsem byl na internátní škole nemocný. Otevřel jsem *Krásy přírody*. Veškerá příroda tu byla ženská a její krása měla výlučně podobu prsou. Kniha obsahovala dlouhou řadu snímků ňader – ňadra z nejrůznějších materiálů, zachycená ze všech možných úhlů a na nejrůznějším pozadí. ňadra byla stále blíž a blíž, až konečně na poslední straně nebylo nic než jediné ňadro s jedinou tmavou

a nepřirozeně velkou bradavkou, zírající ze středu lesklé stránky. Bylo to příliš vtíravé, než aby to ve mně mohlo vyvolat vzrušení.

Vzal jsem lampu a odešel do koupelny. Byla dobře vybavená, nechyběla tu ani lékárníčka účtyhodných rozměrů. Pátral jsem po něčem, co by naznačovalo, že koupelnu používá žena, ale nenašel jsem nic. Z kohoutku sice tekla voda, ale studená a slaná – pouze pro muže.

Vrátil jsem se do pokoje a lehl si na postel. Otevřeným oknem bylo vidět bledou večerní modř oblohy, nad stromy se matně třpytily první severní hvězdy. Z venku se ozýval monotónní hlas cvrčků. Svým nepravidelným, ale přesto dokonalým rytmem připomínal Webernovy skladby. Z domku pod oknem jsem zaslechl tlumené zvuky a ucítil jsem vůni chystaného jídla. V domě bylo naprosté ticho.

Conchis ve mně vyvolával stále větší zmatek. Chvilími byl tak dogmatický, že se mi chtělo smát, projevit tradiční anglickou xenofobii, pohrdání lidmi z kontinentu. Jindy mi, spíše proti mé vůli, imponoval, a to nejenom jako boháč, který má ve svém domě záviděníhodná umělecká díla. A teď mi naháněl hrůzu. Cítil jsem stejný nevysvětlitelný strach z nadpřirozeného, jakému jsem se u jiných lidí jízlivě vysmíval. Od samého počátku jsem měl pocit, že za jeho pozváním nebyla jen pohostinnost, ale i nějaký jiný důvod. Že mě chce nějakým způsobem využít. Homosexualitu jsem teď mohl vyloučit: měl řadu příležitostí, kdy se mohl projevit jako homosexuál, ale neudělal to. Navíc tu byly věci – Bonnardovy obrazy, snoubenka, ta kniha s řadry – které svědčily proti této hypotéze.

Chystalo se tu něco mnohem bizarnějšího. „*Jste vyvolený?*“ – „*Mám nadpřirozené duševní schopnosti*“ – všechno ukazovalo k spiritismu, k vyvolávání duchů. Ta dáma s rukavicí je možná nějaké médium. Conchis rozhodně nevystupoval s předstíranou noblesou maloměšťáka a neužíval neohrabaná klišé, která jsem si spojoval s pravidelnými účastníky seancí. Stejně jisté ale bylo, že to není normální člověk.

Zapálil jsem si cigaretu a po chvíli jsem se usmál. V té malé prázdné místnůstce mi připadalo, že na tom, jak se věci mají, vlastně nesejde, i když jsem trochu vyděšený. Ve skutečnosti jsem cítil, že mě naplňuje jakýsi činorodý neklid. Řekl jsem si, že Conchis je jen prostředek náhody, součást události, která přišla v pravý čas: jako za starých časů setkání s dívkou po semestru odříkání na Oxfordu znamenalo začátek nového dobrodružství, tak i s příchodem Conchise pro mě začalo něco vzrušujícího. Zdálo se mi, že to má nějakou spojitost se skutečností, že se mi znovu zachtělo vidět Alison. Měl jsem zase chuť do života.

V domě bylo mrtvolné ticho, jako uvnitř lebky, ale psal se rok 1953 a já jsem byl ateista, který na spiritualismus, duchy a podobné nesmysly nevěřil, ani co by se za nehet vešlo. Ležel jsem a čekal, až uplyne půlhodina. Ticho v domě bylo toho dne stále ještě spíš pokojné než ustrašené.

17

Sešel jsem po schodech dolů. V hudebním pokoji se svítilo, ale nikdo tam nebyl. Na stole před kamny stál podnos s lahví ouza, džbánem vody, sklenicemi a miskou tučných modročerných amfisských oliv. Nalil jsem si trochu ouza a přilil do něj dostatek vody, aby se mléčně zakalilo. Pak jsem se se sklenicí v ruce vydal na obhlídku polic s knihami. Knihy byly uspořádané systematicky. Celé dva oddíly zaplňovala odborná lékařská literatura, většinou ve francouzštině – byla tu řada prací psychiatrických, v nichž by asi málokdo hledal důkaz, že jejich vlastník má zálibu ve spiritismu – a další dva oddíly obsahovaly vědecké publikace nejružnějšího druhu. Objevil jsem několik regálů s filozofickými spisy a taky hojnost botanických a ornitologických příruček, ale převážnou většinu zbylého prostoru zabíraly autobiografie a biografie. Byly jich tu jistě tisíce. Zdálo se, že jsou tu nahromaděné zcela nemetodicky: Wordsworth, Mae Westová, Saint-Simon, géniové,

zločinci, světcí, bezvýznamní lidé. Sbírka svou pestrobarevnou neosobností připomínala část veřejné knihovny.

Pod oknem za cembalem stála nízká prosklená skříňka, v níž byly vystavené tři antické předměty: rhyton ve tvaru lidské hlavy a po jeho stranách kylix s černým a malá amfora s červeným figurálním dekorem. Na svrchní desce skřínky stály rovněž tři předměty: fotografie, hodiny z osmnáctého století a bíle smaltovaná krabička na šňupací tabák. Protáhl jsem se za sedátko u cembala, abych si mohl prohlédnout řeckou keramiku zblízka. Malba na ploché vnitřní stěně kyliky mě šokovala. Zachycovala dva satyry a ženu a byla velice obscénní. Ani malby na amfoře by se patrně žádné muzeum neodvážilo vystavit.

Pak jsem se pozorněji zadíval na hodiny. Byly zasazené do pozlaceného kovu a měly smaltovaný ciferník. Jeho střed tvořil malý růžový nahý amorek, jehož slabiny procházela osa jediné ručičky. Ručička byla na konci zakulacená, takže nebylo pochyb o tom, co měla představovat. Na ciferníku chyběla čísla. Celá jeho pravá polovina byla začerněná a stálo na ní jediné slovo – *Spánek*. Na bílém smaltu, pokrývajícím jeho druhou polovinu, byla úhlednými černými literami napsána následující vybledlá, ale stále čitelná slova: na místě šestky *Setkání*, na místě osmičky *Okouzlení*, na místě desítky *Erekce* a místo dvanáctky *Extáze*. Amorek se usmíval: hodiny nešly a jeho mužská ozdoba ukazovala stále šikmo dolů k osmičce. Otevřel jsem nevinně vyhlížející tabatěrku. Pod víčkem jsem našel rokokovou verzi téhož výjevu, kterým nějaký Řek před dvěma tisíciletími vyzdobil vnitřek kyliky.

Právě mezi tyto dva *objets* Conchis neváhal postavit jinou fotografii té edvardiánské dívky, své zemřelé snoubenky. Co ho k tomu vedlo, zda zvrácenost, smysl pro humor nebo prostě jen špatný vkus, jsem nedokázal odhadnout.

Dívka se z oválného stříbrného rámu dívala bystrýma, veselýma očima. Čtvercový výstřih odhaloval zářivě bílou pleť a půvabný krk. Masivní krajku na jejích prsou přidržovalo cosi, co připomínalo bílou tkaničku do bot. Na jedné straně měla ve výši podpaží k šatům připevněnou splýva-

vou černou mašli. Vypadala velmi mladě, jako by měla na sobě své první večerní šaty, a na tomhle snímku se její rysy nezdály tak tvrdé. Její pohled dráždil – byla v něm téměř nezmatelná stopa rozpustilosti, dokonce nesmělé radosti nad tím, že je královnou výstavky kuriozit.

Nahoře se zavřely dveře. Zvedl jsem se od skříňky. Zazdalo se mi, že žena na Modiglianiho portrétu po mně šlehla zlostnými očima, a tak jsem se vytratil pod kolonádu, kde se po malé chvíli objevil i Conchis. Byl převlečený do světlých kalhot a tmavého bavlněného saka. Jeho silueta se rýsovala proti tlumenému světlu, které vycházelo z pokoje. Mlčky si mě pozorně prohlížel. Bylo ještě vidět hory, černé, zšeřelé, jako by na obzor někdo uhlem nakreslil vlny. Nebe na jejich pozadí ještě docela nevyhaslo. Ale nad mou hlavou – stál jsem na schodech, které vedly dolů ke šterkovišti – už svítily hvězdy. Neplály jako hvězdy v Anglii. Pokojně se třpytily, jakoby pohroužené v průzračném oleji.

„Děkuju za knížky, které jste mi nechal v pokoji.“

„Pokud najdete v knihovně něco zajímavějšího, budu rád, když si to půjčíte.“

Od ztemnělých stromů, které stály na východ od domu, se ozvalo podivné volání. Slýchal jsem ho večer ve škole a nejdřív jsem si myslel, že ho vydává nějaký slabomyslný kluk z vesnice. Bylo velmi pronikavé a opakovalo se v pravidelných intervalech: uí, uí, uí. Jako melancholická duše převtěleného řidiče sanitky.

„To je můj přítel,“ řekl Conchis. Na chvíli se mě zmocnilo absurdní a znepokojivé tušení, že jistě myslí tu ženu s rukavicí. Představil jsem si ji, jak pobíhá mezi stromy v plesových rukavičkách, odsouzená k věčnému hledání. Volání se znovu ozvalo z nočního ticha za námi. Přihlouplý, hrůzu nahánějící zvuk. Conchis zvolna napočítal do pěti, a když zvedl ruku, zase to zaznělo. Znovu počítal a opět se ozvalo volání.

„Co je to?“

„*Otus scops*. Výřeček malý. Je opravdu velmi malý. Ani ne dvacet centimetrů. Asi takhle.“

„Všiml jsem si, že máte nějaké knihy o ptácích.“

„Ornitologie mě zajímá.“

„A studoval jste lékařství.“

„Lékařství jsem studoval. Před mnoha lety.“

„A nikdy jste ho neprovozoval v praxi?“

„Zkoušel jsem to jenom sám na sobě.“

Daleko na moři směrem na západ jsem zahlédl jasná světla athénské lodi. Každého sobotního večera zajížděla dál na jih, až na Kythéru. Zdálo se mi, jako by ta vzdálená loď ještě umocňovala skrytost a odloučenost Burani, místo aby to mys spojovala s normálním světem. Přešel jsem přímo k věci.

„Co jste myslel tím, že máte nadpřirozené schopnosti?“

„Jak jste si to vyložil?“

„Je za tím spiritismus?“

„Infantilní bludy.“

„To si myslím taky.“

„Samozřejmě.“

Ve světle, které sem pronikalo ze dveří, jsem jen stěží rozeznával jeho tvář. On na tom byl lépe, protože během předcházejícího rozhovoru jsem se otočil.

„Vy jste mi ale vlastně neodpověděl na moji otázku.“

„Vaše první reakce je typická pro vaše odmítavé století: skepse, snaha všechno vyvrátit. Vidím to naprosto zřetelně, i když se snažíte být zdvořilý. Jste jako dikobraz. Ten když se naježí, nedokáže přijímat potravu. Když nebudete přijímat potravu, zemřete hlady. A vaše bodliny odumřou spolu s vaším tělem.“

Pohrával jsem si se zbytkem ouza ve sklenici. „Není to taky vaše století?“

„Žil jsem dost dlouho i v jiných stoletích.“

„Myslíte v literatuře?“

„Ne, ve skutečnosti.“

Znovu se ozvalo houkání výřečka. Zaznívalo v monotónně pravidelných intervalech. Zahledl jsem se do tmy mezi borovicemi.

„Reinkarnace?“

„Nesmysl.“

„Tak potom –,“ pokrčil jsem rameny.

„Svůj lidský život musím prožít v celém jeho rozsahu. Tomu se nelze vyhnout. Takže existuje jen jeden způsob, jak vysvětlit, že jsem žil v jiných stoletích.“

Chvíli jsem mlčel. „Vzdávám se.“

„Nevzdávejte se. Podívejte se nahoru. Co vidíte?“

„Hvězdy. Vesmír.“

„A co dál? Víte, že tam jsou. I když je není vidět.“

„Jiné světy?“

Otočil jsem se a podíval se na něho. Seděl tam jako černý stín. Ucítil jsem, jak mi po zádech přeběhla mrazivá vlna. Uhodl, na co myslím, a zeptal se:

„Jsem blázen?“

„Jenom se mýlíte.“

„Ne, nejsem blázen ani se nemýlím.“

„Vy – navštěvujete jiné světy?“

„Ano. Já navštěvuju jiné světy.“

Odložil jsem sklenici, vytáhl cigaretu, zapálil ji a potom jsem promluvil.

„V těle?“

„Pokud mi dokážete říct, kde končí tělo a začíná mysl, odpovím vám.“

„Vy, ehm – můžete to nějak dokázat?“

„Mám dostatek důkazů.“ Záměrně se na okamžik odmlčel. „Ale jen pro ty, kdo jsou natolik inteligentní, aby v nich viděli důkazy.“

„Tohle jste myslel, když jste mluvil o vyvolení a nadpřirozených duševních schopnostech?“

„Částečně.“

Mlčel jsem. Věděl jsem, že se musím rozhodnout, jak se zachovám. Za vším, co se mezi námi odehrálo, jsem cítil skryté nepřátelství, podvědomý odpor, který voda klade oleji. Zdálo se mi, že nejschůdnější bude zdvořilý skepticismus.

„A to – cestování vám umožňuje řekněme – něco jako telepatie?“

Než však mohl odpovědět, kolonádou se rozlehl tlumený klapot kroků. Maria se zastavila a uklonila se.

„*Sas efcharistume, Maria*. Podává se večere,“ oznámil Conchis.

Povstali jsme a vešli do hudebního pokoje. Když jsme položili své sklenice na podnos, řekl: „Jsou věci, které nelze vysvětlit slovy.“

Sklopil jsem zrak. „Na Oxfordu nás učili, že pokud se něco nedá vyjádřit slovy, je těžko hledat jiný prostředek.“

„Dobrá.“ Usmál se. „Smím vás teď oslovit křestním jménem, Nicholasi?“

„Samozřejmě. Budu rád.“

Nalil mně i sobě trochu ouza. Pozvedli jsme sklenice a přitukli si.

„*Eis'yeia sas, Nicholas*.“

„*Sygeia*.“

Dokonce i tehdy jsem však měl silné podezření, že připíjí na něco jiného než na mé zdraví.

Stůl v rohu terasy se třpytil nečekaně formální záplavou skla a stříbra jako zářící ostrůvek uprostřed tmy. Osvětlovala ho jediná vysoká lampa s tmavým stínidlem. Světlo dopadalo na bílý ubrus, odráželo se od něj a zvláštním způsobem ozařovalo naše tváře, které tak vystupovaly z okolní temnoty jako obličejové na Caravaggiových obrazech.

Večere byla skvělá: dušené rybky na víně, znamenité kuře, sýr ochucený bylinkami a dort s tvarohovým a medovým krémem, připravený, jak tvrdil Conchis, podle středověkého tureckého receptu. Víno, které jsme pili, mělo nepatrně pryskyřičnou vůni a chuť, jenom jako by pocházelo z vinice poblíž borového lesa – něco docela jiného než trpká břecha s chutí terpentýnu, kterou jsem si občas dával ve vesnici. Při jídle jsme většinou mlčeli. Bylo zřejmé, že mu to tak vyhovuje. Pokud jsme vůbec mluvili, bylo to o jídle. Jedl pomalu a velmi málo. Zato po mně nezbylo vůbec nic.

Když jsme dojedli, Maria před nás postavila mosaznou konvici s tureckou kávou a odnesla lampu, která začala